Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیئت رهبری رادیو تلویزیون ملی افغانستان ومدیریت مجله آواز گزینش جلالتمآب داکترسید مخدوم رهین
رابه حیث وزیر اطلاعات وفرهنگ کشور تبریک گفته خواستار بهروزی وکامگاری شان درعرصهٔ پیشبرد وظایف هستند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسمه تعالی

صاحب امتیاز : رادیو تلویزیون ملی

تحت نظـــر : داکتر عبدالواحد نظری ، جاوید فرهاد و شمـــس راد

مدیرمسؤول: لمیه احمدزی

تایپ : خانم فاطمه هاشمی

گرافیک و دیزاین : غلام مصطفی حمیدی

نشانـــی : وزیر محمد اکبر خان ســـرک ۱۳ ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی

تیلفـــون :۲۱۰۳۱۶۴

تـــیراژ : ۱۰۰۰

ایمل ادرس: Awazrta@yahoo.com

آواز در ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

شرح پشتی : سیتا قاسمی

چاپ : مطبعه آزادی

PROPERTY OF ACKU
S1102
S1102

دربرگ های این شماره

- سرلیک
- رویدادهای فرهنگی
- حرفهٔ خبرنگاری
- کتاب اوفرهنگ
- دسینما دهنر مُخینه
- جغرافیای یک غزل
- صحبت اختصاصی با وحید قاسمی
- دغژ چینه
- نیم نگاهی برسیرسینمای افغانی
- طلا تپه
- اهمیت طراحی ودیزاین
- تأثیرگذاری نقد بر روال سینمای افغانی
- شناسایی کارمندان موفق
- سناریو به ...
- ستدیوهای تلویزیون
- البوم هنری ، صفحه شعر ودیگر مطالب ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیک

د افغانستان ملي راډیو تلویزیون ورځ تر بلې د خپلو هیوادوالو د غوښتنو او وړاندیزیونو په پام کې نیولو سره سم، د پراختیا او بري په لور ګامونه اخلي. دا مهال د هیواد په کچه ګڼ شمیر خصوصي تصویري او غږیزې رسنۍ د فعالیت په حال کې دي خو ملي تلویزیون پدغه ډګر کې دځانګړتیاوو او نوښتونو پر مټ اوس هغه برید ته رسیدلی چې د خپلو مینه والو او په هیواد مینو افغانانو قناعت ترلاسه کړي. ملي راډیو تلویزیون پدې وروستیو کې خپلو موخو ته د رسیدو لپاره د افغانستان د اسلامي جمهوریت د ولسمشرۍ د ټاکنو په برخه کې نه ستړې کیدونکې هلې ځلې وکړې، پدغه بهیر کې د راډیو تلویزیون کارکوونکي د هیواد ټولو ولایتونو ته ولاړل او هلته یې له خلکو سره مخامخ ولیدل، د هغوی ستونزې ، غوښتنې او وړاندیزونه یې وخت په وخت خپاره او د چارواکو تر غوږو ورسول. ملي راډیو تلویزیون پدغه ملي پروسه کې مهمه ونډه واخیستله او خپل رول یې په ملي کچه ترسره کړ.

د افغانستان ملي راډیو تلویزیون خپلې دغه لاسته راوړنې کافي نه بولي او هڅه کوي چې لاهم د هر افغان تر زړه ورسیږي او د خوږیدلو هیوادوالو غوښتنو ته ځان ورسوي، همدې موخې ته د رسیدو لپاره پدې وروستیو کې ملي راډیو تلویزیون وتوانید چې د هیواد په دوو لسو ولایتونو کې خپلې سیمه ایزې نشراتې دستګاوې فعالې او خپرونې پیل کړي، او س پدغو سیمو کې زمونږ هیواوال کولی شي چې په عادي انتنونو سره د هیواد او سیمې وروستي حالت، پرمختګ،ستونزو ،د یو او بل د ژوند له څرنګوالي خبر او ټولې خپرونې په ړنه بڼه وګوري.

لدې سره جوخت د چارواکو د هلو ځلو له مخې ملي راډیو تلویزیون اوس د یوې بلې ۴۰ متره تاور په درولو سره دلنک سیستم یا دکمرو په نصب او فعالولو سر ه توانیدلی چې د کابل ښار له بیلابیلو سیمو څخه ځینې مهمې پیښې او کنفرانسونه په ژوندۍ بڼه خپاره کړي .

که څه هم چې ملي راډیو تلویزیون اوس په نویو او پرمختللو تخنیکي وسایلو سمبال شوی او لا هم د سمبالیدو په حال کې ده نو چارواکو د هلو ځلو له مخې د راډیوتلویزیون کارکوونکو ته وخت په وخت له نویو تخنیکي وسایلو او د ژورنالیزم له اساساتو سره د بلدتیا لپاره ښوونیز او روزنیز ورکشاپونه جوړ شوي او اوس کارکوونکو دا وړتیا ترلاسه کړې چې په ټولو نویو وسایلو مسلکي ګټه واخلي او په خپلو ټولو خپرونو کې مسلکي اصول او قواعد په پام کې ونیسي. پردې سربیره ملي راډیو تلویزیون غواړي چې نوي کال په رارسیدو او بهیر کې خپلې خپرونې لا اغیزمنې او د هیواوالو ټولې اړتیاوې پکې په پام کې ونیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رویداد های فــــــرهنگی

مدال افتخاری استقلال

مقام محترم وزارت اطلاعات و فرهنگ ده واحد مدال افتخاری را به مناسبت نودمین سال روزاستقلال کشــــــورکه نمایی از«طاق ظفر» وشعاع افتاب دران حک گردیده به ۱۰ کارمندا هـــریک : لمیه احمدزی مدیر عمومی مجله آواز، سید محمد صدیقی مدیرعمومی مطالعات تخنیکی ، انجینیر غلام جیلانی مدیر عمـــومی بررسی پـــروژه های آمـــریت پلان، مسعود مولایی مدیرعمومی اطلاعات رادیو افغانستان ، دوست محمد مدیر عمـــومی روزنـــهء تلویزیون ، شیر محمد ترابی مدیر عمومی آرت و گرافیک،عبدالرزاق مدیرتهیهء داخلی ، همیشه گل مدیر عمومی آمـریت ولایات ، محمد الله عضـــــو آمریت معارف اســلامی وخانم فروزان مدیر عمومی برنامهء ازبیکی ، که خدمات صادقانه وارزشمند را در زمینهء کاری انجام داده اند، توسط داکتر عبدالـمواحد نظری رئیس عمومیَ رادیو تلویـــزیون ملی افغانستان و سید نادر احمدی معاون ریاست عمومی تفویض نمود.

دکابل تاریخی ښار د ۲۰۲۴ کال لپاره داسلامي نړۍ دفرهنگي پایتخت په تو گه وټاکل شو.

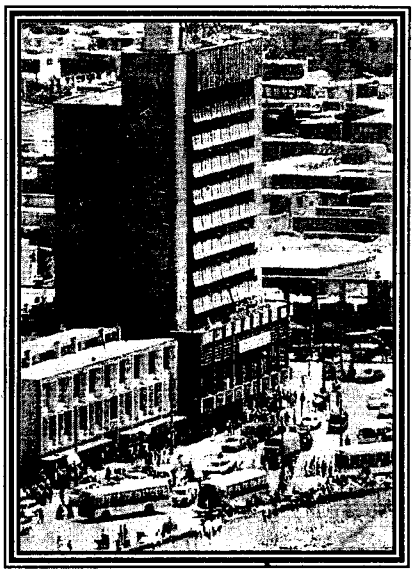

دکابل ښـــارچی ویل کیـــــــــــــــري پنځه زره کلن تاریخ لـــــــري د تلی یا میـــــزان د میـــاشتی به ۲۵نیتــــــه دآذر بایجــــــان په پایتخت کي داسلامي هیوادونو دفـــــرهنگ دوزیرانو په شپـــــــــــرمه غـــــونده کي د ۲۰۲۴ کال لپاره داســـــلامي نړۍ دفـــــــرهنگی پایتخت په تـــــوگه اعلام شو.

داطلاعاتواو فرهنگ وزارت داعلامیي په خپـرولو سره دغه موضوع یو بریالیتـوب وباله او د ۲۰۲۴ کال لپاره دکابل د چمتو کـولو په مقصد دښار یانـو د همکاری غوښتنه کړي ده .

دوه کاله مخکي دلیبیادطرابلس په ښارکي داسلامي کنفرانس دغړوهیوادونو په پنځم کنفرانس کي دافغانستان دغزني تاریخی ښار ۲۰۱۳ کال لپاره داسلامی نړۍ د فـــــر هنگي پایتخت په توگه وټاکل شوی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رویداد های فرهنگی

دزدان آثار باستانی در هرات، گرفتار شدند

مقبره ء «.گوهرشاد بیگم » آثار وابنیهء بسیار ارزشمندی را درخود جای داده است که ازشاهکار های هنر معماری وکاشی کاری قرن نهم هجری به شمار می رود.

افزایش دزدی اثار باستانی، فرهنگیان وفرهنگ دوستان ولایت هرات را به شدت نگران ساخته است.

مقامات پولیس هرات مي گويند: شب گذشته ، چهار تن ازدزدان آثار باستانی، به صورت ماهرانه اي به محوطهء گنبد گـــــوهرشاد بيگم هجوم آورده و قصد دوزدی چهار تخته سنگ مقبره این محل تاريخي هرات را داشتند.

سمنوال « نورخان نیک زاده »سخنگوی قـــوماندانی امنیهء هرات گفت : پس ازاین که پولیس درجریان این دوزدی قـــرار گرفت گروهی را به منطقه فرستاد که درنتیجه سارقین در خارج ساختن سنگ های متذکره ناکام ماندند.

اقای نیک زاد افزود : پس از بررسی هایی که از سوی پولیس انجام شد، دو تن به اتهام دوزدی آثار تاریخی بازداشت شدند و تحقیقات از آنها اغاز گردید، اما دوتن دیگر ازاین دزدان موفق به فرار شدند.

مسوولین ریاست اطلاعات و فـــرهنگ ولایت هـــرات میگویند : سنگهايي که دزدان قصد دوزدی آنها را داشتند مربوط به دوره تیموریها میباشد که قدمت تاریخی انها به بیش از ٥ صد سال می رسد.

« نعمت الله سروری »رئیس اطلاعات و فرهنگ ولایت هـــــرات از این اقدام پولیس قدردانی نمود و از آنان خواست تا سایر همدستان افراد بازداشت شده را شناسایی و به پنجهء قانون بسپارند.

سرقت میراث فرهنگی در ولایت هرات تازگی ندارد. چندی پیش ۲۲ قلم آثار تاریخی گرانبها از موزیم دولتي هرات و چندین قلم آثار تاریخی دیگر از موزیم غیر دولتی سلطانی در این ولایت سرقت شد که تا اکنون از سرنوشت آثار دوزدی شده معلوماتی در دست نیست.

با اینکه نیـــــروهای امنیتی درهرات به ارتباط سرقت آثار تاریخی موزیم ارگ یکتن را بازداشت کرده بودند، اما مرگ غیر طبیعی فرد گرفتار شده همچنان این موضوع را در هاله ای از ابهام قرار داده است.

کارشناسان فرهنگی در هـــــرات براین باوراند که دزدی آثار تاریخی در ولایت هـــــرات به یکی از عمـــده ترین نگرانی ها در این ولایت مبدل شده است.

سیما ترانه ازدواج نمود

« سیما ترانه » در میان هنـــرمندان موفق و خـــوش آواز کشور به زود ترین فـــرصت به جایگاه هنری راه یافت و باآواز دلنشین و تـــــرانه های زیبایش قلب همــــه گان را تسخیر کرد.

سیما تـــرانه از هنرمندانیست که به تازه گی ازدواج کرده است گفته می شـــود نام همسر سیما ترانه محمد عمر رفایی است از سرزمین مصر می باشد و تحصیلات خـــــودرا در رشتهء انجینیری تکمیل نموده است .

در جواب ســـوالی که آیا همسر تان هنــــر دوست است می گوید:

اگر موضوع هنـــرم مطـــــرح نمی بود، چندین سال از ازدواجم می گذشت. همسرم با این امر موافق است . محفل عروسی را خیلی ساده و بدون تجمل در نظر داشتیم ؛ اما زمانیکه هنرمندان گـــرامی اگاهی حاصل کـــردند ، بنده را زیاد قدر نمودند و هر کدام به نوبهء خـــویش سهم هنری و خـــوشی شان را اداکردند که از صمیم قلب از ایشــــــان ممنون و سپاسگزارم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخی راهی شاعر و تنصیف ساز بی بدیل کشور داعی اجل را لبیک گفت.

انالله انا الیه راجعون

سخی راهی در سال ۱۳۳۳ در شهر کابل چشم به جهان گشود و در سال ۱۳٦٤ به حیث کارمند رسمی در رادیو تلویزیون ملی مقرر شد مرحوم راهی در شعبات مختلف رادیو تلویزیون ملی ایفای وظیفه نموده است و نه تنها یک شاعر و نویسنده موفق بود بلکه تنصیف بسیاری ازآهنگ های هنرمندان نامور کشور را آماده و یاری نموده است و هم چنان یکی ازهمکاران مستعد قلمی مجله اواز هم بود.

نا م و ترانه های درخشان راهی همیشه رفیق دلهای درد آشنای ما و نسل های بعدی خواهد بود.

مرحوم غلام سخی راهی به تاریخ ۲۰ دلو سال روان از اثر سکته قلبی به وفات نمـــود . هیت رهبری و کارمندان ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی و ادارهء مجله آواز و فات این فرزند فـــــرهنگی کشور را یک ضایعه بزرگ خوانده وبرای دوستان مرحومی صبر جمیل و به متوفی جنت فردوس را از خداوند منان استدعا دارد

روحش شاد باد.

محمد اجمل ختک سیاستمدار و شاعـــر مشهور زبان پشتو در اثر مریضی ایکه عاید حالش شده بودروز دوشنبه ۱۹ دلو به عمر ۸۵ سالگی جهان فانی را وداع گفت.

وی به حیث سناتور و عضو حزب عوامی ملی اجـــرای وظیفه نموده و چندین کتاب شعر و نثر به زبان پشتو و اردو تالیف نموده است.

اجمل ختک در ۱۵ سپتامبر سال ۱۹۲٦ در قریه «اکوره ختک » تولد شده بود . وی دو مرتبه به حیث رئیس حزب عوامی نشنل اجرای وظیفه نموده و در سال ۱۹۷۳ به حیث سکر تر جنرال حزب اجرای وظیفه نموده بود و درسال ۲۰۰۸ برنده جایزه کمال فن نیز شده .

ختک ســـالهای زیادی در افغانستان تبعید شد و به حیث مهمان دولتی دیده می شد. اولین شعر وی در سال ۱۹٤٤ در مجله پشتون و اولین مجموعه شعری و ی به نام « دغیرت چیغه» در سال ۱۹۵۸ اقبال چاپ یافت که بعدا" این اثر در افغانستان و پاکستان ممنوع اعلام شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حرفهء خبرنگاری

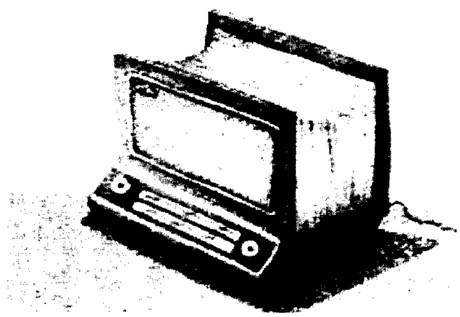

خبرنگار کیست ؟

خبرنگار کیست ؟ آیاهرکسی میتواند خودش راخبرنگار بنامد وهرچه میخواهدبنویسدیا پخش کند؟ اگرپرسش این بود که « آیا هرکسی میتواند خودش را داکتر بنامد؟» پاسخ دادن به آن دشوار نبود : البته که نه ! برای داکتر شدن دانش ، آموزش وتجربه لازم است ، اگرنه بیمار عمر درازی نخواهد داشت. هرحرفهء دیگری هم به دانش ،آموزش وتجربه نیاز دارد. اگر ساختمانی چند طبقه را معماری بی تجربه بنا کند ، ساختمان حتماً دیریا زود فروخواهد ریخت . یك مثال دیگر : آیامیل دارید درهواپیمایی سوارشوید که پیلوت آن هرگز آموزش ندیده باشد؟

خبرنگاری چطور؟ ظاهراًبسیاری فکرمیکنندهرکسی میتواند بدون آموزش یا دانش تخصصی به کارخبرنگاری بپردازد . آیااین فکر درست است ؟ ما خبرنگاران درگیرکاری هستیم که به بلوغ فکری و احساس مسوولیت نیاز دارد . درست مانند داکتر یا پیلوت کار نیازموده ، خبرنگاری هم که هرچه دلش میخواهد بنویسد ، میتواند آسیب بسیار به بار بیآورد . چنین خبرنگاری میتواند حیثیت فرد بیگناهی را به باد بدهد . یا با پخش دروغ یا اطلاعات نادرست خشونت یا آشوب به پاکند، وچه بسا باعث شود که عده ای جانشان را از دست بدهند . خبرنگاران درشکل دادن به افکار عمومی نقش دارند . مردم برای گفته های آنان اهمیت قائلند . در نتیجه خبرنگاران باید با حرفه خود آشنایی داشته باشند تا با رفتار غیرحرفه ای به کسی صدمه نزنند . میشود گفت خبرنگار حرفه ای کسی است که مانند صاحبان حرفه های دیگر (مثلاً پزشکان و مهندسان) ازضوابط حرفه ای پیروی کند .

افراد از راههای مختلفی به حرفهء خبرنگاری وارد میشوند . دربرخی کشورها مقررات خاصی وجود ندارد و دست کم رسماً عنوان ‹خبرنگار› در انحصار کسانی نیست که آموزش یاتجربهء خاصی داشته باشند ؛ اما درعمل مسؤولان رسانه ها به دنبال کسانی هستند که بتوانند بنویسند ، یا درجلومیکروفن ‘یا دوربین ظاهر شوند وازمسایل روز باخبر باشند ؛ حتی چنین افرادی هم معمولاً از کارآموزی ، بادرآمد پایین ، آغاز میکنند وغالباً تا دوسال دراین مرحله میمانند . کسانی که میخواهند به حرفهء خبرنگاری وارد شوند ، چه بسا پس از پایان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحصیل دانشگاهی دریك رشتهء دیگر ، برای آموزش تخصص خبرنگاری دوباره به دانشگاه بروند . دربرخی کشـــور ها برای ورود به حـــرفهء خبـــرنگاری محدودیت هایی ماننـد گزینش و گذراندن دوره های آموزشی خاص وجـود دارد که عالباً تـــوسط دولت ایجاد شـده اند. حتی پس از طی این مـــراحل هم ممکن است لازم باشد فـــرد مجوزی دریافت کند تا بتواند به کار خبرنگاری بپردازد. این مجـوز را ممکن است اتحادیه خبرنگاران ، یا یك نهاد دولتی صـــادر کند، و ممکن است لازم باشد که اعتبار آن به طـور منظم تمدید شود.

کار خبر نگار چیست؟

به عقیدهء بنیانگذار بی بی سی ، جان ریث، وظایف اصـــلی این ســـازمان عبـــارت بـود از: آگاهی، آموزشی ،و سرگـــــرمی. امـروزهم کار بیشتر خبـــرنگاران همین است ، چـــه در روزنامه ، چه در رادیو یا تلویزیون و چه در اینترنت. اطـــلاعات دقیق به مردم کمك میکند تا در مورد آنچه که در کشـــور شان و در جهان میگذرد تصمیم بگیرند. مردم میتوانند با استفاده از رسانه ها ، مهارت ها و دانش خـود را افزایش بدهند.سرگرمی هم، به ویژه در اروپا و امـــریکا ، بخش بزرگی از فعالیت رســـانه هاست. البته ، مطلب یا برنامهء سرگرم کننده ای که با دقت تهیه شده باشد، میتواند اطـلاع رسان و آموزنده هم باشد.

خبـــرنگار ممـــکن است در یك روز معمولی کار خـود در یك ، چنـــد، یا تمام فعالیت های زیر اشتراک کند:

* حضـــور در صحنهء وقوع خبریا برنامهء از پیش تعیین شده.
* گـــــردآوری وپـــژوهش در بارهء اطـــلاعات و نظـــرات تحـقیـــق در بارهء اخبـــــار.
* انتخاب مهم ترین و دقیـــق تـــرین اطلاعات.
* تهیه و عرضـــهء مطلب گرد آوری شده به اشکال مختلف ، مانند گزارش، مصاحبه ، مقاله، یا تفسیر.
* اظهار نظر در بارهء رویدادها.
* درخـــواست مطلب از خبـــــر نگاران دیگر.
* بـــــررسی و ویـــراستاری مطالب دیگران.

اطـــلاعات دقیق به مردم کمك میکند تا در مورد آنچه در کشـــورشان و در جهان میگذرد تصمیم بگیرند :

خبـــرنگاران معمولاً مقـــدار زیادی اطـــلاعات را پـــردازش میکنند و به شکلی درمی آورندکه بـــرای عُـــدهء

بقیه صفحه ۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسینما دهنر مُخینه

داکتر عبدالواحد نظری

دنولسمي پیړی په دوهمه څلرمه کي زیات شمیر مخترعانو خپل هاند او هڅي دعکاسي هنر کشف ته وقف کړي اوله همدغه لاري یي دسینما تاریخ د زیږندي څخه مخکي دوره کي، دثبت دتخنیک اود خوځنده تصویرونو دوړاندي کولو په برخه کي زیات شمیر لاسته راوړني دڅیړونکو او مینه والو په واک کي ورکړي. په لومړیو پړاوونوکي ددي موضوع څخه دعکاسي لپاره دزمان له مخي ډیر اوږد وخت په کار و. دعکاسي حساسو موادو پرمختګ او دکامري دلنزونو کارونه، دنور ورکولو دمودی واټن په ورو ورو راکم کړ، ترهغه خایه چي په ۱۸۷۰م لسیزه کي بشر بریالي شو تر څودیوعکس اخستل دیوي ثانیي څخه په نسبتاً لږ وخت کي چمتوکړي. اوس دیوي خوځندی موضوع څخه دتصویر اخستني شونتیا لپاره دسینما ننداري ته وړاندي کیږي او په ننداره کي یي په پوره توګه تر لاسه سوی وه.

په پیل کي هنر وواېم که صنعت یوازي په دي خا طرمنخته را نغي چي دبشرهیله وه په دا سي حال کي لکه مخکي چي مووویل عکاسيٰ منځته راغلي وه، نو ددي فن پوهانو کوشش کاوه چي داعکسونه خوځنده کړي اود انسان دسترګو دهغه خاصیت څخه په ګټه چي تر یوه وخته تصویر ساتيٰ لپاره یي ر از راز تجربي تر سره کولي یا دحرکت مختلف انځورونه به یي په لاس رسمول او یا دا سي وسایل جوړ کړل چي تر یوه حده دا احساس ولیدونکي ته پیدا کاوه

چي یو څه په حرکت کي ووینی...نوموړو انځورونو په چټکي سره یو په بل پسي دڅو وړو پنجرو او یا یو شمیر هندارو په مرسته دحرکت بني ښودلي، ځیني وختونه به دغه

انځورونه دیوي دایري په بڼه د صفحي په مخ په ترتیب راتلل او یا به د منظم پټی په څیر په پرله پسي توګه دیوي استوانه ای سطحي په خوا او شا څرخیده. څرنګه چي په دغه سیستم که یوازي له کم شمیر انځورونو څخه ګټه اخستل کیده، نو ځکه نندارې ته وړاندي شوي حرکتونه په طبیعي توګه ډیر ساده او تکراري وه. دهغه ابزارو او سامان آلاتو لپاره چي دنوموړي طریقي په مرسته یي دحرکت شونتیا رامنځ ته کړه ډول ډول او پیچلي وسیلي لکه (زویتروپ) (**Zoetrope**) (پراکسینوسکوپ) (**Praxinoscope**) او (استرو بو سکوپ) (**Stroboscope**) او نور د جادویي فانوس سره چي یوازي یو انځور به یي دپردي پر مخه په تیاره کوټه کي ښکاره کاوه یو ځاي سول او دخوځنده تصویرونو ابتدایي شکل یي جوړ کړ.

ددي تولوسره ډیر دا سي مخترعین بي له دي چي و خوځنده تصویرونو ته لاره پیدا کړي دسینما په منځته راتلوکي ډیره مهمه ونډه لوبولي ده.

په ۱۸۷۸م کال کي ادوارد مایبریج (**EdwardMuybridge**) دځلورویشتو کا مرو یو تر بل تر څنګ د ایښودلو په نتیجه کي چي دیوه ځغلنده آس تصویرونه واخستل. په۱۸۸۲کال کي یو ځناور پیژندونکي فرانسوي ژول مار تین دمایبریج څخه په الهام اخستلو دا سي یوه وسیله چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

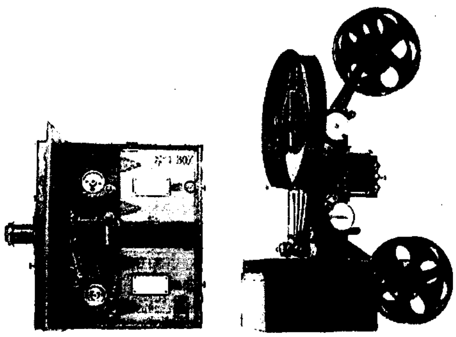

دعکاسـي دتوپـك پـه نامـه یادیـده د حیواناتو د حرکت دمطالعي په خا طر جوړه کړه، دا وسیله چي تو پك ته ورتـه وه، پـه یـوه ثانیـه کـي دوولـس عکسونه دیوي ښیښه یي ګردي ورقي پر مخ چي په تو پك کي تاویدل ا خستل. همـدا راز ایتیـن مـاري(Etienne Marey) لومړي سړي وو چي دحرکت دا خستلو په خا طر ددا سي مـوادو څخـه ګټـه وا خستل چي دکتوور وه. که څه هم دده مقصد دا نه و چي هغه پر پرده ښکاره کړي بلکه دحرکـت مطالعـه وه، خـو دده دا کـار دنورو مخترعا نو دالهام سبب سو.

بلا خره دنولسمي پیړی په ورستیو کلنو کي په مختلفوصنعتي هیوادوکي دپخوا نیو تجربو پر بنیاد یو په بل پسي خپلي کامري او پرو جکتورونه چي خوځنده تصویرونه یي ښکاره کول ،ثبت او ننداریته وړاندي کول. ددي کار عمده ونده ادیسون او دیکسون (Adeison and Dickson) په متحده ایالاتو او دلو میر وړونو ته په فرا نسه کي ور په برخه سو. خکه په امریکا کي ادیسون خپل فونو ګراف (Fonograph)کي د ږغ ثبتول تر سره کړي وو او غوښتل یي چي تصویر هم ور سره یو ځای کړي. ده د تصویرد ښودلو په خاطرد یوه مار پیچه استواني با ندي تجربه کول چي ورو سته د جورج ایستمن (Eastman) چي خپل سلو لو یېدي پټی یي بازارته عرضه کړي وه، په استفادی سره خپله کامره دکینتوسکوپ په نامه جوړه کړه،چي ترشپږو سوو تصویرونو پوري یي ثبتول، ولي دده کینتوسکوپ (Kinetoscope)یوازي یو کس په یوه وخت کي لیدلای سوای. چي دیوه سوري څخه به لیدل کیدي.

ددغو سیستمو څخه یو هم دماکس او امیل سکلا دا نوو سکي (Max and Emile skladanowsk) و، چي په هغه کي ددوو پټیو څخه استفاده کیده چي یو ځای به یي حرکت کاوه.

دسینما او فلم ننداره په ننی ډول د ادیسون (Tomas Adeison) دنظریاتو او لو میر د وړونو چي د اخستل سویو تصویرونو پټی یي دجادویي فانوس په ذریعه پر پرده ښکاره کیده په

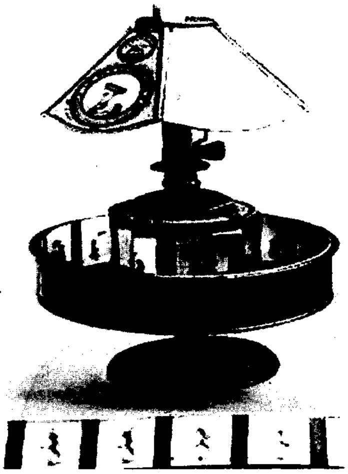

پایله کي وزیږ یدی.

اګوست او لویي لومیر (Lumiere Brothers) چي خپله د عکاسي دیوي فابریکي خاوندان وه او د پلاره ورته پاته وه دخپلي لومړنی دستګاه د سینما تو ګراف (Cinematographe)په نوم ونومول هغه نوم چي تر اوسه دخوځنده تصویرونو دننداري په نامه مشهوردی.

لومړنی ننداره د دلومیر د وړونو دفلمونو په ۱۸۹۵م کال ددسمبر په ۲۸ مه په پاریس کي پیل سوه. دالو مړني فلمونه لنډ مستند فلمونه وه.

د شلمي پیړی په لومړی لسیزه کي موږ ددي شاهدان و چي سینما دیوه صنعت په توګه د نړیوال فني اصولو پر بنیاد دنړي دتفریح په یوه وسیلي تبدیل کیږي. د لومړنیو خوځنده تصویرونو په اخستو کي،کا مري یو ثابت موقعیت او یو اجمالي لید وصحني ته ورته وال درلود ولي په تدریج سره د صحني دمختلفو زاویو څخه فلم واخستل شو، شاتونه اوږده سول. دي تکنیك د دراما تیك بیان لپاره دلوبغاړیو په وسیله لاره هواره کړل سوه.

دادیسون او لو میر د وړونو فلمونه ډیر ساده وه او تر یوي دقیقي پوري به یي وخت نیوي، خو کرار کرار دا سي فلمونه جوړ سول چي تر دریو دقیقو پوري رسیدل تر څو چي په ۱۹۰۳هـ ل کال کي د ریل غټه غلا (The Great Train Robber) په نامه فلم چي ۱۳ دقیقي وو په جوړیدو سره دسینما تاریخ دیوه نوي پړاو پرانیست څکه چي دسینمایي بیان خیني مهمي بیلګي لکه موازي مونتاژ، کلوز اپ (Close up) او خاص ډرا ما تیك

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيان در لود..

تيروخت ته په كتوسره، د سينما توګرافي ياتصوير دثبت وسيلي اصولي او علمي تعريف اودهغي ځانګړتياوي په ساده اولنډه توګه په دي ډول بيانيږي.

چې يوه كامره، په صحنه كې دموضوع له حركت څخه، دثابتو عكسونو مجموعه دعكاسي حساس فلم، ديوي رڼي (شفاف) پټې پر مخ ثبتوي اوديوه پروجكتور(نندار يزي دستګاه)په واسطه دعكسونو دهمدغي مجموعي غټ شوي تصوير، په تياره سالون كې دپردې مخته ليږدوي. خو دكامرې په دننه كې دراخرګند شوي فلم، حساسيت او سرعت لا يوه ستونزه وه. اوپه همدغه اساس وو چې په ثانيه كې د ۱۶ تصويرونو معادل سرعت د اديسون اونورو په واسطه داستفادې وړ وګرځيده. دنوموړو تصويرونو دثبت او وړانـدي كولـو لپاره يـوډول دنـور پـه وړانـدي حساس فلم د ايستمن لـه خوا د اديسون په واک كې وركړ شو. نوموړي فلم د۳۵ ملي مترو په شاو خوا كې پلن وو.

دا رازفلم د سينما له دراماتيكوامكاناتو نه په ګټه داشونتيا ترلاسه كړه چې لوړ داستانونه او دهغو د عاطفي اغيزو سره يوځاي دپردې پرمخ ننداري ته دوړاندي كيدو جوګه شو. د اوږدو فلمونو توليد دعامه ننداري دسترو سالونونو دجوړيدو عامل وګرځيد. او دكانسرتونو اوتياترونو پخوانی سالونونو دفلم ښودلو لپاره اماده سول. ..

سينما دشلمي پيړي هغه زيږنده وه چې ډير ژر يې د او و م هنرنوم وګاټه نه يوازي چې نوم يې ترلا سه كړ بلكه نور هنرونه لكه ادبيات، مجسمه جوړول، تياتر، موزيك، رسامي، مهندسي او رقص يې په خپل خدمت كې وګمارل اودعصري تخنيك دانكشافاتو څخه په ګټه اخستو يې په ډير لږ وخت كې دېرګنو په زړونو كې ځانته ځاي پيدا كړ او دنوي عصر په لوړ، په زړه پوري، اغيز من هنر او فن بدل سو. د دنيا په ګوټ ګوټ كې، سينما ګاني جوړي سوي، دفلم جوړولوستديوګاني، اودزده كړي او ترينګ مركزونه جوړ سول، ډيرو مينه والو دخپل بخت ازما يلو په خاطر دي نوي هنر ته مخه وكړه او په ډير لږ وخت كې يې خپله ځانګړي ژبه پيدا كړه، سينمايي وسايلو وده وكړه .ددي هنردلا تنوع په خاطرنوي ابعاد اوپردي پيدا كړي.(۱)

.او په افغانستان كې د سينما تاريخ د اميرامان الله خان دواكمني د ۱۹۲۲، ۱۹۲۵ ميلادي كلونو يانې له اروپا څخه هيواد ته د دوی د سفرد را وروسته وخت سره تړاو لري. په همدغو كلونوكي لومړی ‌بې غږه فلم ديغمان په سلطنتي باغ او دكابل دعسكري كلوب كې د درباريانو او يوځي افسرا خپله شاه امان الله خان او علامه محمود طرزي د افغا نستان د ژورناليزم پلارهم ګډون كوي .

د (عشق او دوستي) فلم د رشيد لطيفي چې هغه وخت دپو هني ننداري مسوول و. د نشاط ملك خيل اونورو دتياتر دلوبغاړو په مرسته لكه عبدالرحمن بينا، احمدضياراتب زاد، نورمحمد افغان په ۱۳۲۵هـ.ل كال كې دلاهور ښار دفلم جوړوني ديوي كمپني په مرسته (هما فلم) كې پاي ته ورسوه. دافلم ددي په خاطر لاهور ته يووړل شو چې ديوي خوا دفلم جوړولو تخنيكي وسايل او مسلكي پرسونل دلته نه وو او بل هلته ښځينه لوبغاړي په

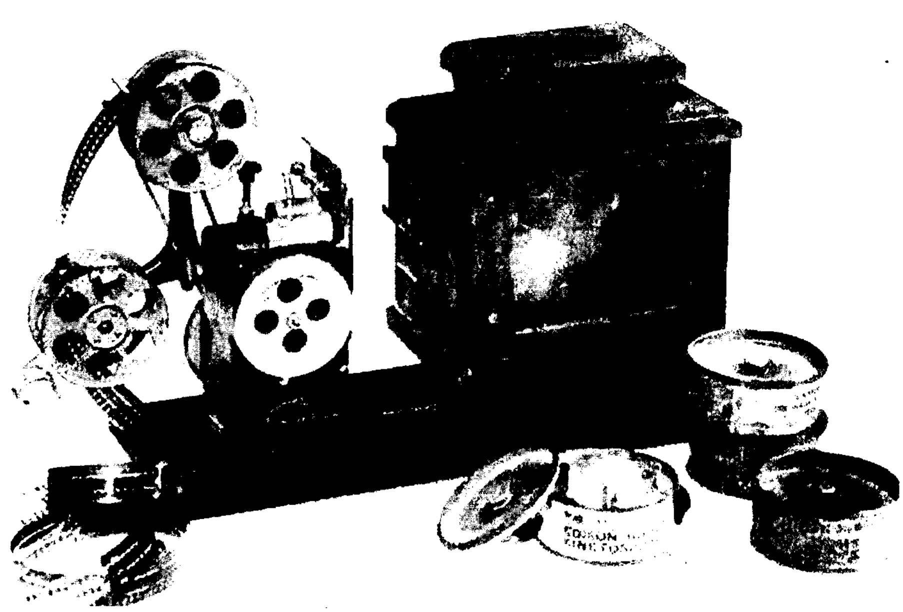

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساني موندل کيدي او په کابل کي داکار گران اونامکن و. په نوموړي فلم کي نشاط ملک خيل دشاعر په رول کي عبدالرحمن بينا ديوه نظامي کپتان او يوپيښورى نجلي (زيب قريشي) دمريم په رول کي راڅرگنديدل. او دډايرکټ چاري يي د(هرالد لوئيس) په غاړه وي. دغه فلم د سينما په تاريخ کي په افغانستان کي لومړني فلم وو، چي دري څلويښت دقيقي وخت يي دپردي پر مخ نيوى او دهغه وخت سينما کابل او دولايتونو په نورو سينما گانوکي ننداري ته وړاندي شو. کولاي شو چي دغه فلم دفلم جوړوني لومړني هسته او دراتلونکو ځوانو او استعداد لرونکو فلم جوړونکو دلاري څراغ وگڼو. او هم دمرحوم لطيفي او بيا په خانگړي توگه دنشاط ملک خيل زحمتونه چي نوموړي فلم يي په خپله شخصي سرمايه او څه ناڅه دنورو په مرسته جوړکړ په قدر سره وستايو .(دا فلم کله چي زه دافغان فلم دريا ست چاري را تر غاړي وي ديو ه چا څخه، چي ډير پيسو ته اړ وو او د نشاط ملک خيل دکورنى څخه و، دپيسو مقابل کي تر لا سه).

دا لومړنى افغاني فلم تر ډيره تياتري جوړښت لري او لکه څنگه چي دنامه څخه يي پيدا ده دعشق او دو ستي پر بنياد جوړ شويدى، خو دجوړښت له خوا ډير ساده او کليشه يي دى، دوه دو ستا ن چي يو يي شا عر او بل يي کپتان دى او دواړه ديوي انجلى سره مينه لري، خو انجلى خپله بيا دشا عر سره مينه لري، شا عر کله چي دخپل ملگري له خوا مجبوريږي چي دهمدي انجلى لپاره مرکه وکړي دخپل ملگرتوب په پاس غواړي چي د نجلى توجه دخپل ملگري وخوا ته واړوي ....

فلم لکه دا کثرو هندي فلمونو په شان ميلو دراماتيک جوړښت لري او په ساز او آواز پيل کيږي او دفلم په اوږدو کي هم دا ساز او آواز ځاى کړى شوى دى. خو دخو شحا لي ځاى دلته دى چي د لومړنى افغاني فلم لپاره افغاني سندري چي د(استاد بريښنا) له خواکمپوز سوي دي، چي دفلم د ښکلا نقطي

(۱ تاريخ سينما مولف ديويد يوردول اوکرستين تامسون)

هم همدا سندري دي. دشاتو نوکمپوزيشن په ښه وجه ترسره سوي دي او ځيني شاتونه پر سپکتيو او عمق هم لري.

فلم ديوه لومړني فلم په صفت تر ډيره حده دمنظمو او حساب شوو شاتونو در لوډو نکى دي. چي دا کار تر ډيره حده دگمنامه ډا يرکټر هرالد لو ئيس دکار ښه بيلگه ده.

داچي دغه فلم زړونو ته لاره وموندله، که نه؟ دفلم پرجوړښت او نيمگړتياوو څه ليکل، چي له نن څخه۶۳ کاله مخکي دهيواد اوضاع اوحالت او دوخت دلازمو فني او تخنيکي شونتياوو او ذهني، فرهنگي شرايطو په نظرکي نيولو سره بايد هغه له پامه ونه باسو. فلم بايد يادو شوو شرايطو ته په پام سره وڅيړو. په هرصورت دغه نوي بنسټ لکه څرنگه چي هيله وه او غوښتنه تري کيده، په خواشيني سره پراختيا ونه موندل، اوبل څوک هم دفلم دتوليد په برخه کي لاس په کار نشو.

دولت هم (دفلم جوړوني) دغه دلگښت نه ډک هنر سره هومره مينه او علاقه ونه ښودل، له همدي امله خلکو د ايراني، هندي او امريکايي فلمونو ته

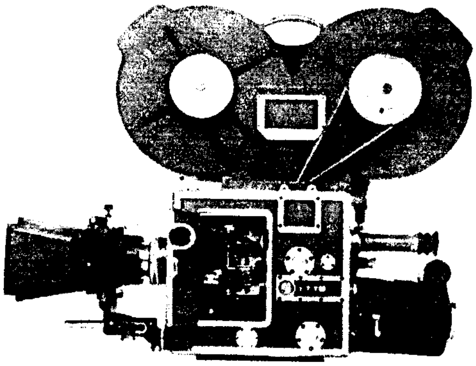

مخه کړه. نوموړي فلمونه دليدونکو له خوا لومړى د ښار په يواځني سينما يا ني دکابل سينما کي کتل کيده، بيا وروسته د بهزاد سينما چي په باغ نواب کي يي موقعيت درلود او د پامير سينماته دفلم دننداري لپاره تلل.

دغه فلمونه د اطلاعاتو او کلتور وزارت دپوهني ننداري رياست دفلم دتوريد دعمومي مديريت لخوا له بهر څخه دکرايي په بڼه هيواد ته واريديدل، ترڅوچي دوخت په تيريدو سره د (فيض محمد خيرزاده) په نوم يو روڼ آندي او منور شخص چي لوړي زده کړي يي په امريکا کي پاي ته رسولي وي، دښکلو هنرونو په نامه ديوي موسسي بنياد کښيښود او دنورو هنري اوتعليمي پروگرامونو تر څنگ د (مانند عقاب) ۱۳۴۳ هـ.ل په نوم فلم دجوړيدو په فکرکي شو. ده د فلم سناريو وليکله اود ډايرکټ او پر وديوس دنده هم دده په غاړه وه. دفلم اخستو چاري يي(محمداسحق ستارزاده) ترسره کړي. په نوموړي فلم کي د ظاهر هويدا نه پرته، چي دفلم په يوه صحنه را څر گنديږي، يوه کوچنى نجلى دناجيه په نامه په مرکزي رول کي برخه اخستي ده .

پاتې ۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهمیت طراحی و دیزاین

عزیزه احمد زی

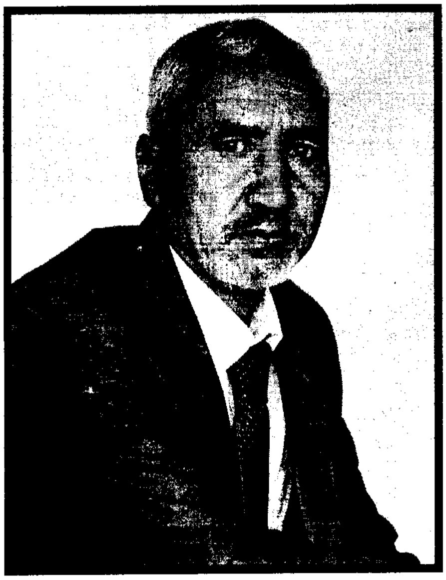

نقش صحنه آرایی و دکور دربرجسته گی ، جلوه و جلایش استیژ در دیدهء بیننده مهم وتأثیر انگیزا است . به هم آمیختن رنگ ها توسط طراح ، تنظیم و جابه جا سازی کپشن ها وصحنه آرایی باآذین توسط هنر گرافیک نقش بساعمده در نمایشات تیاتر، نشرات تلویزیون وسینما می داشته باشد.

دراین صفحهء مجلهء آوازصحبتی با آقای شیرمحمد ترابی مدیر عمومی ادارهء آرت وگرافیک تلویزیون ملی داریم و در مورد دکوریشن برنامه ها که امید مورد علاقه قرارگیرد:

آقای ترابی یکی از اولین فارغان پوهنحئی هنرهای پوهنتون کابل است وی درسال ۱۳۵۸ شامل کار در ادارهء آرت وگرافیک شد و ازهمان آوان تا امروز به صدها اثردکوری درآرشیف تلویزیون دارد .

آقای ترابی در مورد ادارهء آرت وگرافیک چنین معلومات ارایه نمود.

ادارهء آرت وگرافیک از ابتدای نشرات تلویزیون ایجاد شده و بنیان گذار آن آقای « نبی اله هنرمل » می باشد.شعبات گرافیک ، دیزاین ، مکیاژ و نجار خانه در هماهنگی با نشرات برنامه های تلویزیونی اجرای وظایف می نمایند.

پرسش - لطف نموده در مورد ارزشمندی دکور در برنامه های تلویزیون نظرتان را بگویید؟

پاسخ - دکورباصحنه آرایی در تلویزیون ، یکی از وجوه بصری مهم و اثر گذار دربیان هنر های دیداری محسوب می شود . که نمی توان به ساده گی از آن گذشت در طراحی و دکور تحلیل همه جانبه و تفاهم با کار گردان برنامه ها و هویت فرهنگی کشور باید در نظر گرفت هرگاه نمایش بدون دکور و طراحی ثبت شود تاثیر کمتر خواهد داشت برای بینند زمانی که اتاق بدون دکور و چهاردیوارباشد طبعا" خوش آیند نیست . پس درهر برنامه و نمایش دیزاین جزمهم و اساسي را تشکیل مي دهد .

پرسش - فن آوری جدید چقدر درکارهای تان سهولت به بار آورده؟

پاسخ - صحنه آرایی اکنون آنقدرپیشرفت کرده که عمل دراماتیک و تمثیل را قوی تر و بهترجلوه می دهد . به کمک اختراعات جدید و صحنه آرایی جدید توسط کمپیوتر و سیستم جدید دیجیتال ، صحنه را به طور دقیق تر برجسته و تصاویر گوناگون عقب صحنه را روشنتر نشان می دهد . وبا کار برد برق و نورافگن ها برای تغییر صحنه ها نیز کمک موثر در استیژدارد که بیننده را مشغول و محو تماشا و نمایش می نماید.

پرسش - تاآکنون در صحنه آرایی ودیزاین فلم های سینمایی سهم گرفته اید؟

پاسخ - بلی دردوفلم سینمایی به

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفت دکوریشن و ارت دایرکتر سهم داشته ام؛ یکی فلم فرانسوی به نام « صلح را دوست دارم » و دوم فلم جاپانی « ستاره سرباز » و حال مصروف تهیه دکور بعضی صحنه های فلم افغانی « مولانا» که دربرگیرندهء زنده گی نامه مولاناجلال الدین محمد بلخی است می باشم .

پرسش - درمورد صحنه ارایی بزرگداشت از مناسبت های مختلف برنامه های عیدی نوروزی ارزش دکور و طراحی چقدر مهم است؟

پاسخ - در قسمت دیکور و طراحی برنامه های فوق العادهء تلویزیونی کار هایی را به شکل ظریفانه با هم بافت میدهیم چه از نگاه مخلوط رنگها و طراحی ان وچه از نگاه نجاری،حکاکی و استفاده ازتکه های کاج وکاغذ های زر ورق دار که نور های رنگا رنگ را جذب و انعکاس زیبا وجلوه گر می داشته باشد تهیه می نمایم تا برنامه جذابیت خاص را ازخود نشان دهد.

پرسش - پیشنهاد تان به خاطر بهبود ورونق وجذابیت دیکور درتلویزیون چیست؟

پاسخ - پیشنهاد من در قسمت نو آوری دکور های جدید این است که فن آوری معاصر با توجه به خواستهای زمان و بادرنظر گرفتن فرهنگ مردم باید تا دکورهای خود را با زمان تطابق دهیم واین خیلی موثر خواهد بود . امیدارم تا درآیندهء نزدیک به همچو دکورها دسترسی پیداکنیم .

یکی ازمهم ترین عوامل ساختاری که تاثیر بیشتر حضور شخصیت ها می شود دکور و لباس است ، در مورد ، آقای رفیق ایاز کارمند مجرب و فعال ادارهء ارت و گرافیک میگوید:

لباس یکی از عوامل موفقیت و پر بیننده شدن ، تیاتر ، فلم و نمایش محسوب می شود .

بیننده به هرنوع پوشش به ویژه در فلم های تاریخي ، اهمیت زیادی میٔ دهد . نمایش تیاتر «میرویس خان نیکه » به اساس نوشته استاد مستعد مرحوم «عبدالغفور برشنا» دایرکت گردید.

از همان آغازتحقیقات و سیعی را در بارهء آثار تاریخی آغاز کردم مخصوصا" ازآثار و نقاشی استادمرحوم برشنا دیدن کردم . با کمی تفاوت نمونه لباس را آماده و به دسترس هنرمندان تیاتر میرویس نیکه گذاشتم.

وی درمورد دکور گفت که براساس اندازه و محاسبه تهیه و ترتیب می گردد . زمانی که دکور نصب شد سپس دیزاین به اشکال گوناگون صورت می گیرد.

پرسش - لطف نموده در مورد کار برد رنگها، نور و اهمیت آن در دکور و دیزاین روشنی اندازید؟

پاسخ - در نمایش ها کار برد رنگ مربوط به خواست کارگردان است اگر نمایش های و هنرمندان برجسته تر و روشنتر نمایان

گردد، در دیزاین از رنگ های سفید کریمی ، آبی روشن کار گرفته می شود و رنگ های تاریک اکثرا" در نمایش های تاریخی به کار گرفته می شود به همین ترتیب استفاده از نور با لایت های رنگا رنگ هم نقش عمده یی را دارند.

اصلا" دکور ودیزاین به روحیه برنامه تهیه می گردد، کارگردان موضوع برنامه را با ما در میان می گذارد وسپس ادارهء ما دکور را تهیه می نمایند.

پرسش - آیا آرشیفی برای نگهداری لباس و دیزاین دارید؟

پاسخ - باتأسف که آرشیفی وجود ندارد. لباس هایی که برای تیاتر میرویس نیکه ، مولانا و به ده ها قسم لباس و دیزاین اماده گردیده در تحویل خانه یی که امکان سالم ماندن آنها کمتر است ، نگهداری می شود.

پرسش - برای بهتر شدن کیفیت کار چه نظر دارید؟

پاسخ - اشخاص مجرب و دانسته را به کارگماریدن واز فکر و اندیشه ظریفانهء آنها استفاده کردن ضروری است. تشکر و جهان سپاس از شما.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلټنې برخه

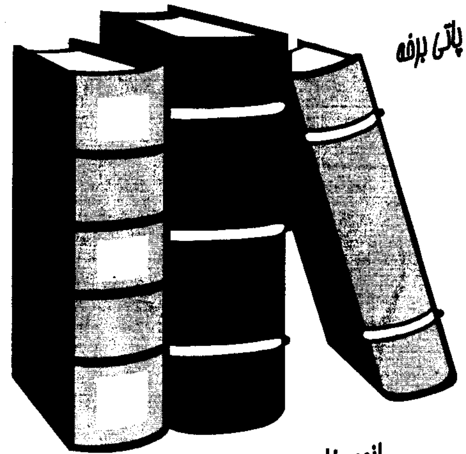

کتاب او فرهنګ

انور وفا «سمندر»

خیال:

«هرڅوک هومره حقیقت ترلاسه کوي، او مومي، چې د لاسته راوړلو له پاره یې ځان چمتو کړی وي. د فرد له ظرفیت څخه زیات څه د هغه د ذهن له کنډولي ځاځي او وینځل کیږي» هارولد کلمپ

خیال د انسان د پوهې د الوت بې پولو قلمرو دی. خیال د هستۍ له پولو اوړي، نیستۍ تجربه کوي، او انسان د زمان او مکان له منګولو ازادوي. خیال د فردي ازادۍ اصلي ډګر دی. په خیال کې نه لیدلې ایتوپیا تجربه کولای شو. د واقعیت ټول فصل له خیال څخه راوتې. فرد پرته له خیال هیڅ نه لري. په خیال کې د شعور او پوهې ټولې پولې، دیوالونه، د اور سیندونه، او لوړې ژورې شکل او خاصیت له لاسه ورکوي. په خیال کې موږ هیڅ پوله نشي تم کولای. زه یم خو خیال مې له ماشومتوبه ویده کړی. ما به چې خوبونه موندل مور به ویالې ته لیږلم. او ویالې به یوازې شوږسسس...کاوه. له هغې وروسته بې ښوونځي ته ولیږلم، مکتبي شوم! او کتاب مې مسلک شو. کتابونه مې ولوستل او ولیکل خو ځان مې پوره ونه لیده. خپل کتابتون مې په کتابونو ډک دی. رسنۍ هره ورځ نوي او نوي کتابونه معرفي کوي. کتابونه او دا فرهنګ چې څومره غواړې شته او لا ډیر دی! خو زه یې لیک. څه شی لیکم چې له لیک او تورو بهر پاتې کیږي. ښایې دا کومه بې شکله هندسه وي، ښایې زه د کوم بې شکله کلام په راژباړلو اخته وم! ښایې خواب په خپل خیال کې ومومم. دا هغه یوازینۍ شیبه ده چې خیال پیلولای شم.

نن موږ له دې ننګونې سره مخ یو چې څرنګه خپله کمي پرمختیا په کیفي څوا ک واړو.

موږ په خپل کمي ظرفیت(اجازه راکړئ چې؛ ذهني حسي، عاطفي...په کمي ظرفیت یادې کړم)کیفي ظرفیت ته څه ډول لاړه ورکړو، ښایي خیال!

«په نړۍ کې یوازې یو شی شته، خیال! حقیقت په تینګه توګه په شعور پورې تړلی دی، نه په بهرنیو پېښو پورې.

بشر په هغه څه اوړي چې تصور کولای یې شي!

په واقعیت کې د ځمکې ستوری د یوه ژوندي موجود په څیر خوري، څښي او ساه را کاږي.

موږ په یوه داسې نړۍ کې ژوند کو چې تر ټولو لویه برخه یې حتا موږ ته د تصور وړ نه ده!

موږ یوازې په سلو کې یوه برخه وینو. د خیال ډیوه به ولګو، ځکه چې په سلو کې ۹۹ ټاره هستۍ کې ژوند کوا!»

موږ ادبي تاریخ لرو، موږ عرفان او معنویت لرو، شمس او رحمان بابا لرو. او هغوی ژوندۍ وینا لا اوس هم موږ ته د خیال کوڅې روښانوي.

«وینا له ځان سره کولای شم، یا هغه چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ســــــــره چې ځان په کې ووینم، وینا کوم»شمس

تمدنونه راټوکیږي، ځوانیږي، زړیږي، مري او انسان لا ځان لیکي.

نو د ا د کتابونو فصل دې مبارک وي چې خو لا مو–هسې چې اړتیا ورته لرو–د خیال فانوس نه دی رڼا کړی!

انسان فــرهنګي موجود دی. انسان ژبور دی. انسان تمدن پنځوي. انسان ځمکه، ژوي، سیندونه، سمندرونه، ستوري، سپوږمۍ، ایل کوي. انسان پر هرڅه د خپلې فتحې بیرغ ودروي. انسان تمدني فاتح دی، خو زموږ برې، زموږ پرمختګ، زموږ د ستورو او سمندرونو جګړه، زموږ له خوا د فضا کلابندول څومره موږ ته سوله، ډاډ، امن، او فطري لذت را کوي؟

انسان د ځمکې پر لویشت لویشت فصلونو، غرونو، سیندونو، ځنګلونو، او د ځمکې له پاسه یا دننه بالفعله او بالقوه شتمنیو خپل نوم لیکلی. همدا زموږ بشري فرهنګ دی، خو لا په سلو کې ۹۹تیاره واقعیت په مخ کې دی. موږ یوازې د نړۍ یوه سلمه لیدلې! په دې ۹۹سلنه تیاره کې به زموږ بشري علوم څومره قد باسي؟!

له حواسو د خیال په لور کډه کول:

بیا د یادولو وړ ده چې موږ په یوه داسې نړۍ کې ژوند کو چې تر ټولو لویه برخه یې حتا موږ ته د تصور وړ نه دی.»

بشر خپلې فزیکي وینې را ایسار کړي. بشر یوازې د سترګو، غوږو، خولې او نورو ښکاره حواسو له لارې پوهه او خبرتیا مني. نننی انسان هغه څه مني چې په سترګو او نورو حواسو کې یې ځایږي. انسان خپل لرغوني خوب ورک کړی. انسان خوب خیال ګڼي، خیال پوچ خرافات او چې ډیر یې خوبونه او خیالونه په غیر کې کینبکاږي، نو روانشناس ډاکټر ته ورځي او ځان په مخدرو داروګانو د خوبونو او خیالونو له بې‌شکله او بې‌حجمه هندسو راوباسي.

زموږ تمدن یو مادي تمدن دی. فرهنګ مو هم مادي–ذهني دی. او له همدې هندسي چاپیریاله پرته بل ربنتیا نه وینو.موږ ځانونه نیم پرانیستلي. موږ خپله نیمه برخه ژوند کو. موږ نیم ژوندي یو. شپه، خیال، خوب د خوبونو تجربې نه منو او ځکه ژوند نیم په نیمه بایلو. بشر یعني هغه ژوندي چې خپل نیم ژوند کوي!

Anti material ضد ماده یا

موږ د معلوماتي پوهو په دیوالونو کې پټ شوي یو، خو هنداري هره ورځ زموږ څیرې زړې، سپیرې او مرګ ته نیږدې را پیژني. راشې وګوري ددې مادي–تمدني دبدبې ها خوا څه شته؟

نوی فزیک د مادي په وړاندې د ضد مادي نظریه را پورته کوي. په مادي اتومونو کې هغه الکترون چې ماده یې رامینځ ته کړې او د هستې پرخواوشا را څرخي، منفي بار لري. او د هغه اتوم په هسته کې چې له پروټون او نیوټرون تشکیل شوی، پروټون مثبت بار لري.

خو په ضد ماده کې حالت ددې پر خلاف دی. یعني په ضد ماده کې د الکترون بار مثبت دی چې هغه پوزیترون نوموي. او د پروټون بار بیا د مادي پرخلاف دلته منفي دی.

د فزیک د پوهانو د نظریو له مخې که چیرې د مادې د یوې ذرې له یوې ذرې ضدې مادې سره ټکر پیښ شي، ډیره ستره چاودنه به رامینځ ته شي. چې ټوله هستي به په نیستي واړوي.

ځکه نو موږ په ۹۹سلنه تیاره کې لاره وهو! د فزیک د علم له مخې د ضد مادې په جهانونو کې قوانین په بشپړه توګه د مادي نړۍ پرخلاف عمل کوي.یعني که هلته یو څه ټیل وهې د وړاندې تګ پرځای په شاتګ را ځي. یا که یو څه غورځوې هغه پورته خیژي.

همغاسې چې یو فرد زوکړه کوي، لویږي، ځوانیږي، زړیږي او مري! تمدنونه، فرهنګونه، څیزونه او ځمکه او نور ستوري هم زوکړه، ځواني، زړښت او رژیدل او ورکیدل لري. موږ په یوه ژوندۍ نړۍ کې اوسو.

د فرهنګ سرچینه:

د ځمکې پرمخ ټول بدلـــــــونونه هغه

پاتې ۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

جاوید فرهاد

جغرافیای یک غزل

بازخـــوانی چند رویکرد در اندیشهء مـــولانا

بازخوانی چند رویکرد را در جغرافیای یک غـــزل "مولانا" با خوانش خود غزل، آغاز میکنیم:

«بی همگان بســـر شود، بی تو بســـر نمی شود
داغ تو دارد این دلم، جای دگـــر نمی شـــود
دیدهء عقـــل مست تو، چـــرخهء چرخ پست تو
گـــوش طرب به دست تو، بی تو بسر نمی شـــود
جان ز تو جـــوش می کند، دل ز تو نوش می کنـــد
عقل خروش می کند، بی تو بســـر نمی شـــود
خمـــر من و خمـــار من، باغ من و بهار من
خواب من و قـــرار من، بی تو بسر نمی شـــود
جاه و جـــلال من تویی، ملکت و مال من تـــویی
آب زلال من تویی، بی تـــو بسر نمی شـــود
گاه ســـوی وفا روی، گاه ســـوی جفا روی
آن منی کجـــا روی، بی تو بســـر نمی شـــود
دل بنهـــد بـــر کنی، تو به کننـــد بشکنی
این همه خود تو می کنی، بی تو بسر نمی شـــود
بی تو اگر بسر شدی، زیر جهـــان زبر شـــدی
باغ ارم سقر شـــدی، بی تو بسر نمی شـــود
گـــر تو سری قدم شوم، ور تـــو کفی علم شـــوم
ور بروی عـــدم شوم، بی تو بســـر نمی شـــود
خـــواب مـــرا ببسته ای ، نقش مـــرا بشسته ای
وز همـــه ام گسسته ای ، بی تو بســـر نمی شـــود
گر تـــو نباشی یار من، گشت خـــراب کار مـــن
مـــونس و غمگسار من، بی تو بســـر نمی شـــود
بی تو نه زنده گی خوشم بی تو نه مـــرده گی خوشـــم
سر ز غم تو چـــون کشم، بی تو بســـر نمی شـــود
هـــر چه بگویم ای سند، نیست جـــدا ز نیک و بـــد
هم تـــو بگـــو به لطف خود، بی تو بسر نمی شود»

(c) ketabton.com: The Digital Library

هنجار شکنی در شعر:

یکی از ویـــــژه گی های مهم در شعر مولانا، «هنجار شکنی هنجار مند» از قاعـــده های متعارف و شکستانـــدن مرز های دست و پاگیر است. عامل مهم این هنجار شـــکنی (سنت شکنی در شعر) سیلان اندیشهء مواج و جـوشان در ذهن مولاناست.

مـــــولانا به دلیل داشتن اندیشهء باز وگسترهء فکـــری وسیع، قواعد سنتی قافیه و افاعیل عـــروضی را ، ظرف دارای ظرفیت کاربردی برای ریختن اندیشه نمی داند و به همین منظـــور ، اشارهء ژرفی به این مسأله دارد:

«رستم ازین بیت و غـــزل، ای شه وسلطان ازل
مفتعلن مفتعلن ، مفتعلن کشت مـــــرا
قافیه و مغلطه را ، گو همه سیلاب ببـر
پوست بود، پوست بود، در خـور مغز شعرا»

و یا:

«قافیه اندیشم و دلدار من
گویدم مندیش جز دیدار من»

با استناد بر همین پنـــداشت است که مـــولانا، در پاره یی از موارد - با تعمد- میخـــواهد زولانه های دست و پاگیر قافیه را در یک غـــزل دارای چارچوب هنجارمند بشکند و عنصر موسیقایی را در «ســـرشت کـلام» گسترش بدهد.

ویژه گی دیگـــر مولانا، تکیه بر ذات مــوسیقی درونی واژه ها و افادهء بار معنایی آنها دربافت زبان است. مثلاً در بیت دوم غزل بالا ، واژه های « مست و پست و دست» و در بیت سـوم واژه های «جوش و نوش و خروش» - افزون بر هم جنس بودن آوایی شان - تناسب موسیقایی عجیبی را در شعر- ایجاد می کنند . این روش به عنوان برجسته ترین رویکرد در شعر مولانا - و در بسیاری از غزلیات دیوان کبیر- قابل رویت است.

عنصر موسیقی در غزل های مولانا ، مولود «جذبه و سماع» عارفانه است؛ گاهی بار این موسیقیت به حدی سیلانیست که در غزل مشهور «بی همگان بسر شود..» با وصف هنجار شکنی مولانا از کاربرد قافیه های متعدد در سراپای یک غزل، «ردیف» جای قافیه را پر می کند و شاعر سر مست از جام اندیشه، غزل را با ردیف پی میگیرد و خلاء قافیه را با هم آوایی و آهنگین بودن و اژه ها پر میکند:

بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود
*** داغ تو دارد این دلم، جای دگـــر نمی شود**
دیدهء عقل مست تو، چرخهء چرخ پست تـو
*** گوش طرب به دست تو، بی تو بسر نمی شـود**
جان ز تـــو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند
*** عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود**

با آنـــکه در بیت نخست واژه هـای «بسر» و «دگر» قافیه اند؛ اما با توجه به اصل رعایت مسألهء قافیه در چارچوب یک غزل، بیت های دیگر، قافیه ندارند و صـــــرف به کاربرد ردیف« بی تو بسر نمی شود» بسنده شده است .

کاربرد واژه های هم معنا:

واژه های هم معنا در این غـزل مولانا (و در بسیاری از غزلهای دیگرش) و جناس های واژگانی در ســـراپای این غزل، خود را می نمایانند مانند: به کارگیری واژه های «جاه و جلال» و «ملـــکت و مال» در بیت پنجـــم و «مونس و غمگسار» در بیت دهم.

به کارگیـــری پارادوکس های (تناقض نمایی) لفظی:

پارادوکس Paradox (تناقض نمایی) در لغت ، به مفهوم موضـــوعی است « که در ظاهر ناسازگار و مخالف عقل سلیم است، بی آن که الـــــزاماً غلط باشد.»درتعبیر دیگـــــر: پارادوکس عبارت است از آوردن "مفهوم تناقض نمایی که در آغاز درست به نظـــــر می آید."

مولانا با توجه به میزان اثر گذاری اندیشه اش در بسیاری از موارد، از روش ایجاد پارادوکس های لفظی و معنوی استفاده نموده است.

غزل مشهور بی همگان بسر شود...» از شمار آن غزلهایی است که شاعر در برخی از موارد، از این روش هنری در کاربرد «کلمه و کلام» - به فراوانی – کار گرفته است. به گونهء مثال استفاده از واژه های «وفا» و «جفا»

بقیه ٥٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غر چینه

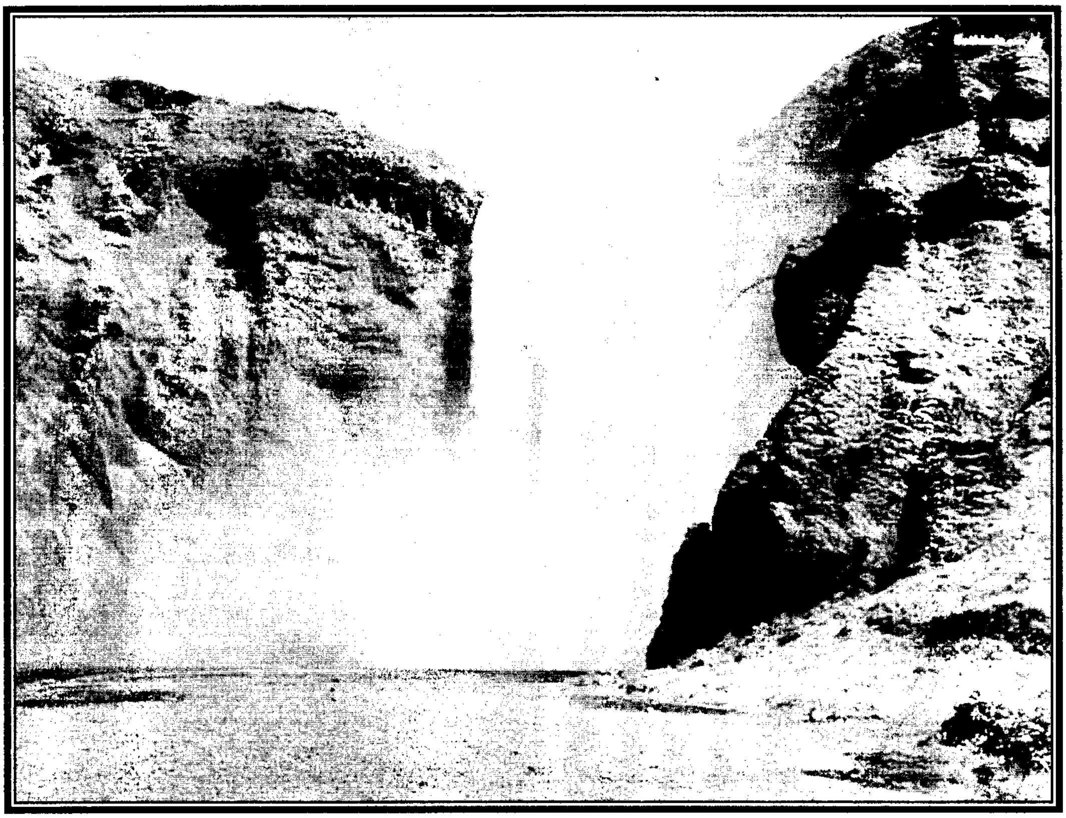

انور وفاسمندر

شعر په یوه مانا ریتم دی، آهنګ دی، هارمونی دی، او شعر انډول دی.

که موږ د ونې په پاڼو د باد د څپو اوریدلو ته کښېنو، نو هغه هم یو شعر را اوروي. خو بې مانا!
که چېرې د مرغه نارې واورو، نو بیا د شعر ځانله کالب اورو خو بې مانا.
ډېر غږونه دي چې ریتم او اهنګ لري، خو مانا نلري یا موږ یې په مانا نه پوهیږو یا موږ تر اوسه نه دي مانا کړي، نو هستي ټوله شاعرانه شوه او زموږ غوږونه بیسواده!
موږ د ماناوالي ژبې شعر اورو، زده کوو او شعر بیا لیکو، خو څه وخت به د باد او سیند، توپان او باران، لمر او سپوږمۍ د غږونو شعر په یوه نوې ټولګه کې انځورو؟
هی هی، د طبیعت هر غړی ژوندی شعر دی. باد شعر دی او توپان ژوندی شعر دی. پسرلنی نیاګی او د ورانو زیارتونو وچې ونې شعرونه دي. غر او په غره کې ویده ماران او د ګوربت ځالي شعرونه دي. دنیا د شعر له جنس څخه جوړه ده او زه له کتاب پرته شعر نه لرم.

***

ځمکه د اروا ښوونځی دی. اروا ددې لپاره د بدن جامه اغوستې، چې د خدای وینې او اګاه همکار او خدمتګار شي؛ بدن د اروا موقت کور دی. اروا شپه او ورځ د خپل کور په لور ګوري. د اروا کور په نور او صوت کې دی.
موږ د عمر په دام کې د زوکړې، ځوانی او زړښت له ستوني تیریږو او دا خپل سرنوشت ګڼو، خو اروا تلپاتې دی. اروا د حال په زمان کې دی، او د خدای زمان دی. اروا د کالبوت په خاورین کور کې خوب وړې او داسې ګڼي چې ذهن ډېر هوښیار او غمخور سلطان دی.
اروا به د غږ او رڼا د جام په ښنلو سره راویښیږي او د ذهن پاچاهي به پرځان پای ته رسوي. اروا د غږ په سپوږمکۍ کې خپل ورک وطن ته ستنږي.

***

موږ هغه څه یو چې باید واوسو. موږ پخپل دقیق موقعیت او شرایطو کې یو. روح ددې لپاره د کالبوت په خاورین کور کې دیره شوی چې د ازادۍ عشق او حکمت په لاره کې خپلې زده کړې بشپړې کړي، نو ټول هغه څه یو چې باید واوسو. آه موږ هرڅه لرو، موږ ټول اړتیا وړ څه لرو؛ نور او غږ د روح غذا ده. شکر خدایا پردې شیبه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

***

شپه پخه ده. زموږ فزيکي غږي هم ورو ورو ارام کوي. دغو غږو کرۍ ورځ خپلې چارې ښې سرته رسولې، او اوس ارامۍ او چوپتيا ته ليواله دي. د لاسو، پښو له ارام پاتې کيدلو سره سترګې او غوږونه هم ارام کوي، ذهن هم ويديږي، خاطرې او انګيرنې هم هيريږي؛ خو په دې لوی سکون کې د موږ دننه نور حواس راويښيږي. موږ د بلې سترګې له لارې نه پيژندلې ځمکې او هستی ګورو. موږ بدن نلرو خو ګورو. پښې نلرو، خوګرځو. خوله او ژبه او غاښونه نلرو خو غږيږو. غوږونه نلرو، خو اورو. موږ هيڅ ځرګند حسي غږي نلرو، خو هرڅه حس کو، ښا ګلان، رنګونه ښکلاوې، او ددغه جنت ټوله تجربه وړيا ده او دا زموږ لپاره الهی ميلمستيا ده، نو زه هم تاسو او ځان پريږدم چې د خيال په سترګه د اسمانونو په ميلمستيا ووځي.

***

موږ د غږ سندربول يو. موږ د غږ روباب او شپيلۍ ، ويلون او سرنده ياستو. موږ خپل اصل غږوو.

غږ زموږ اصل دی. غږ په موږ کې بهيږي. د موږ زړه پر هغه زاړه او لرغوني شاعر ډک دی. شاعر زموږ د زړه دنيا په خپله مينه خوځوي، او موږ مينه کوو، ځکه چې پرته له مينې هيڅ شی وجود نلري. ټول غږونه مو د مينې لپاره دي. نومونه مو د مينې په لور پلونه دي. موږ په مين کلام سره د مينې کيهان ته ور درومو.

***

غږ عاشق دی. غږ عشق دی. هر غږ په معشوق پسې يوه ورکه چيغه ده.

موږ غږيږو، ځکه د عشق په کور پسې لاره نيسو. غږونه زموږ پلونه او ګامونه دي د هغه سپين يار په لور.

موږ په غږ کې بيرته کور ته ستنيږو. غږ دکور لاره پيژني، او دادی بيا هم پل پورته کوو.

***

موږ بې له دې چې پوه شو، د غږ په لور لاره وهو. موږ د غږ په وزرو سپاره يو. غږ زموږ کور دی. غږ زموږ جنس دی. غږ موږ راوړي او پراييني يو، او دادی په غږ کې لاره وهو.

پر موږ د مينې غږ شوی. پر موږ د مينې غږ راځي او موږ د مينې غږ چاپيره کړي يو. موږ ځو، د خوب پر وزرو الوزو، خپل سپين کور ته ستنيږو.

اه کور خو همدلته دی. کور خو زړه دی. شاعر هم زړه دی. مينه هم د شاعر او زړه ګډه سندره ده. راځئ غوږ شو، خپل زړه ته غوږ شو. د زړه شاعره وايه زه نور نه غږيږم، زه نور نه غږيږم.

***

ژوند او چارې مو هغسې چې الله يې غواړي. او موږ هرڅه الله ته سپارلي، هرڅه د الله دي. موږ ژوند لرو، کورنی لرو، چاپيريال او هيواد لرو او ريښتينې دا چې خدای لرو.

خدای دا ټوله هستي جوړه کړې او دا لوی ډګر زموږ ښوونځی دی. موږ ددې پوښتنې ځواب پيداکوو چې ژوند د څه لپاره دی؟ له اسمانونو څخه د روح ليرې کيدل او په ماده او مکان او زمان کې ميشته کيدل د څه لپاره دي؟ او يوازې همدا شيبه يې وخت دی چې تر ټول ستره زده کړه وکړو.

هو که هرڅه د خدای په نامه، د خدای لپاره او د خالصانه مينې له مخې سرته ورسو، نو د ژوند لويه روژه به مو نيولې وي. ذهن ترکنترول لاندې ولره او ټول پام د خدای پر حضور راټول کړه، د هستۍ د مکتب بيرنۍ فصل همدا دی.

***

روژه او ذهن پاك ساتل زموږ په زړونو کې د مينې رودونه راويښوي. موږ روژه پرځان، پرخپلو حواسو او پر خپل ذهن جوړه کوو چې د زړه کور اباد کړو. موږ سپين زړه د دنيا تر ټولو خوراکونو او ميوو او شهوتونو لوړ ګڼو. موږ د دنيا دکور ترځنګ د زړه کور جوړو. زموږ ټوله ښکلا په زړه کې پټه ده. ايا کله زړه ته ورغلي يو؟ موږ چې د ذهن او حواسو روژه نيسو، نو د د غږ او رڼا سمندر دننه غيږه را ته خلاصوي او موږ پر موږ د نور او کلام خوراك کوي.

***

د مادي شپې د چوپ اقليم په دننه کې زموږ د غږ او صوت کاروان تردې شيبې له تاسو سره د ابديت په لور لاره ونيوه. موږ غږ راوړي او غږ مو مخکښ دی. غږ مو تکلوری دی. غږ موږ وربولي. موږ د غږ په پلو او زينو د ورک کور لاره نيسو.موږ ځو، ټول خو. دادی اروا ستر کاروان دی. موږ هغې خوا ته ځو چې د مينې او بقا کور مو دی. موږ د مينې په لور منزل وهو.

ايا دغه غږونه چې موږ يې کاروو؛ دومره ښايسته دي چې د مينې هيواد ته پښه کيږدي؟ اه هێنه، مينه يوازنۍ کلمه ده چې د کور وړ به پيداکړي.

هو موږ مينې پيداکړي يو. مينه مو بقا ده. مينه ده چې پايو. موږ مينه يو؛ پيدا مو کړه؛ موږ ټول د مينې له جنس څخه يو. برکت دی وي پر دې پيژندنې! بس لويه خبره همدا وه، غوږ به شو چې زموږ په تل کې ويده مينه څه سرودونه را ته غږوي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحبت اختصاصي با وحيد قاسمى

آوازخوان و آهنگساز کشور

چنانکه خواننده گان ارجمند اطلاع دارند، وحید قاسمی، از سه دهه بدینسو به حیث هنرمند مستعد ، در بخش آوازخوانی و آهنگ سازی در کشور عزیز ما افغانستان مطرح است. تلاشها و کارکرد های هنری ایشان تا اکنون نشان داده که وی یک آواز خوان ساده‌ء آماتور نیست، بلکه توانسته است از داشته ها و میراث های علمی و هنری پدر کلان خویش (استاد قاسم افغان) در راه تکامل هنر موسیقی سرزمین ما بهره گیـــــرد . قاسمی در سال های اخیر، سفر هایی به افغانستان داشته و افزون بر برگزاری کنسرت های دلچسب در کابل و ولایات کشور، به مطالعه و تحقیق مزید پیرامون موسیقی محلی نیز پرداخته که خوشبختانه تا حال دستآورد هایی هم داشته است .

اینک ما، با ایشان گفتگوی ویـــــــژه یی داریم که پیشکش می شود:

پرسش : وحید قاسمی ! به اجازه ی شما، از مقدمه گویی در اینجا می گذریم و خواهش می کنم در مورد کار کرد های هنری تان واین که چه زمانی همکاری های تان را با رادیو و تلویزیون افغانستان آغاز کردید، برای خواننده گان ارجمند اندکی معلوما ت ارایه نمایید ؟

پاسخ : در سال ١٣٥٦ هجری، با تشکیل گروه موسیقی به نام « شاین» که با همکاری دوستانی به نام های عبدالله قاسمی، قاسم قاسمی و توریالی نواز در کابل صورت گرفت، کار را با اجرای موسیقی (پاپ) و به کار برد آلات موسیقی غربی و رعایت استندرد موسیقی غرب آغازکردیم که از همان طریق، آهنگهای وطنی و خارجی و نیز آهنگ هایی که از ساخته های خود م بود تقدیم علاقه مندان می نمودیم . چنانکه برای مدت دونیم سال، یک سلسله کنسرت ها را در دانشگاه کابل، لیسه ها، سینما پارک، سینما زینب، گویته انستیتوت، سفارتخانه های مقیم درکابل وبرخی از محافل خصوصی و عمومی اجرا نمودیم . خوشبختانه شیوه‌ءکار هنری ما درآن سال ها، مورد استقبال مردم و به خصوص نسل جوان کشور قرار گرفت . چنانکه هنرمندان جوانی که بعد ازآن شروع به کار کردند، ازهمین شیوه پیروی نمودند که به تشکیل گروه هایی مانند: گروه باران ، گروه گل سرخ و غیره منتهی شد ؛ و اما، همکاری من با رادیو،تلویزیون افغانستان، با نواختن گیتار و همراهی گروه آماتور رادیو تلویزیون در سال ١٣٥٧آغاز شد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرسش : اعضای این گروه کی ها بودند ؟

پاسخ : اعضای گروه آماتور رادیو تلویزیون درآن سال عبارت بودند از ببرک وسا، مسحور جمال، فواد طاهری، خلیل صمیمی، عبدالله اعتمادی، چترام، عمر شکیب و اینجانب .

پرسش: میتوانید نام بعضی از آهنگ هایی را متذکر شوید که درآن سال ها به ثبت و نشر رسانیدید؟

پاسخ : البته کار گروه متذکره تقریبا" دو سال دوام داشت و اگرچه طی این مدت کار های هنری زیادی صورت گرفت، ولی ازان جمله، چند تایی که به یاد م مانده مثلا، " ته زما یار نشی " به آواز رحیم غمزده، " باده ها خالیست خالی" به آواز احمد ظاهر، " تو عمر دو باره " به آواز امیرجان صبوری، " من قصه ی دل گویم " با آواز وحید قاسمی و عمر شکیب، ترانه ی کودکان به نام " آسمان رنگ تو است قشنگ " وغیره بود .

پرسش: لطفا" در مورد تحصیلات رسمی و آموزش های هنری تان بگویید ؟

پاسخ : تحصیلات رسمی را در دانشگاه کابل و در بخش زبان ادبیات دری در سال ۱۳۶۵ هجری به پایان رسا نیدم و اساسات موسیقی شرقی را از کاکایم استاد یعقوب قاسمی و پدرم یوسف قاسمی آموختم . ولي ابتدایی ترین آموزشها پیرامون موسیقی غربی را از استاد «سر مست» و تیوری موسیقی غربی، اساسات آرمونی و اکورد را از ببرک وسا فرا گرفتم.

پرسش : تا اکنون چه تعداد آهنگ ها در آرشیف رادیو و تلویزیون کشور دارید ؟

پاسخ : حدود چهل آهنگ در رادیو و بیست آهنگ تصویری در آرشیف تلویزیون دارم .

پرسش: باوجود آنکه آواز خوانی و آهنگ سازی باهم تداخل بنیادی دارند، ولی در عین زمان دو بخش جداگانه از کار کرد های هنری اند، یعنی یک آواز خوان نمی تواند در عین زمان آهنگ ساز هم باشد، در حالیکه شما باوجود این که آواز می خوانید، آهنگ ساز مستعد هم هستید ، پس ممکن است بگویید که کارآهنگ سازی را چه زمانی آغاز کردید ؟

پاسخ: اولین آهنگ را درسال ۱۳۵۷ساختم که مطلع شعرآن چنین بود : " دل را به ناز از کفم آن لاله روگرفت " وشاعرش آقای « نوید » است. این آهنگ در همان سال به ستدیو های رادیو افغانستان به ثبت رسید وآواز خوانان به سبک کارم علاقه مندی نشان دادندوبه ساختن آهنگ برای آنان ادامه دادم . چنانکه پسان ها آهنگ های دیگری برای «محبوب الله محبوب» به مطلع زیر ساختم : " بسته جان نا توانم را به مویی " که شعر از نعیم میر زاد است . آهنگ " اشکم ولی به پای عزیزان چکیده ام " که شعرازرهی معیری است و توسط خانم سلما خوانده شده نیز از ساخته های من می باشد، چنانکه همین اکنون، یک بخش عمده ی کار هایم را آهنگ سازی تشکیل میدهد .

پرسش: کتابی را به نام " قوقو برگ چنار " که توأم با یک حلقه سی دی بوده و مشمول شماری از ترانه ها ی زیبای کودکا ن افغان است، مطالعه کرده م و سی دی آنرا هم شنیدم که بیانگر کار مشترک شماو دوستا ن دیگر بود . می خواهم بپرسم که آیا شما پیشینه‌ءکاری با کودکان و آشنایی به ادبیات و موسیقی خاص آنها داشتید ؟

پاسخ : من در سال های ۱۳۶۰ هجری، برای مدت چهار سال معلم موسیقی در کودکستان شمله و شیر پور بودم که تجارب خوبی ازآن دوران به دست آوردم . در مورد کتاب و سی دی که شما ازآن یاد کردید، باید بگویم که درسال ۱۹۶۷ میلادی کتاب حاوی ترانه های کودکان به همکاری وزارت اطلاعات و فرهنگ و خانم «لویس پاسکال» امریکایی نژاد به چاپ رسیده بود. مگر متاسفانه این کتاب به مرور زمان از دسترس خارج شده جز اوراقی چند، آنهم کهنه و فرسوده چیزی ازآن باقی نمانده بود . بنابرآن، خانم لورین سکاتا پژوهشگر امور موسیقی شمال افغانستان، مرا به خانم پاسکال معرفی نمود و پس ازآن من و خانم پاسکال تصمیم گرفتیم با پشتیبانی انجمن آینده و جغرافیای بین المللی ، این مجموعه ی ترانه ها را مجددا" گرد آوری نماییم که به همکاری گروهی از کودکان افغان مقیم شهر تورنتو و تعدادی چند از کودکان مقیم امریکا و حمایت والدین آنان به کار آغاز کردیم . از متن اصلی کتاب، هشت ترانه را باز سازی نمودیم که چهار آهنگ آن از ساخته های استاد غلام حسین و چهار دیگر آن از ترانه های کودک بود . باید افزود که چهار ترانه ی دیگر شامل این کتاب، عبارت از دیالوگ های کوتاه کودک است که در زبان

بقیه ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

آلتین غونډۍ

طلاتپه

پوهاند رزاقی نړیوال

لکه چې څرګنده ده زموږ دګران هیواد لرغونی ګران بیه آثارچي څوکاله دمخه د ننداري لپاره اروپایي هیوادونو اوامریکا ته وړل شوی ، اوس یي ننداري په امریکاکی هم پای ته رسیدونکی دی نوڅه رنګه چي دا اثار له التین تپی څخه تر لاسه شوي وي لازمه لیدل کیږی چي په دې اړه یو څه معلومات وړاندې شي:

دالتین کلمي ته په از بیکی ژبه سره زر (طلا) ویل کیږي او آلتین تپه په مجموع کي د سروزرو غونډی یا طلا تپه یادیږي ، داچي دا تپه په جوزجان کي موقعیت لري نو هلته وزته ځینی آلتین غونډی او ځینی ورته طلا تپه وایي . او داچي ولی په طلاتپه او یا التین تپي شهرت پیدا کړی دی علت یی دادی چي ددي غونډۍ د ځینو بر خو د ویجاړ توب او دزماني په تیریدلو سره د لرغونی زماني د طلایی فرا ګمنتو نو (ټوټو) د زیات شمیروکشفیدلو له کبله پری ددی سیمي خلک دی ته و ګمارل چي د طلا تپي نوم پری کیږدي .

آلتین غونډۍ د شبرغان (اسه پورګان) جوزجان یا شبرګان په پنځه کیلو متری کي د مزار شریف دلویی لاری په ګینه خواکې پرته ده .

دا غونډۍ د یوې بلې. غونډۍ چي ایمیشی تپه ورته ویل کیږی په دوه متری کی پرته ده په ۱۹۷۸ افغانی او شوروی لرغون پیژندونکي په دې بریالی شول چي هلته د سیمه ایزو حکمرانانو ،پاچهانو او شهزادګانو شپږمهم قبرونه را برسیره کړی له نوموړی قبرونو څخه ۲۱۶۱۸ توټی طلا ،نقره ایز او برونزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اثار له یـــو شمیـــر رومی ، پارتي او هنـــري سکو ســـره یو ځای لاس ته راغلل.
طلاتپه دساختماني سبک او پـلان د تـرلاسه شوو آثار و له مخی د منځنی آسیا جنـــوبي آثارو سره ورته والی لــــري . دایمشیک (ایمشی) په غـونډی کې په ۱۹۶۹ م دو باره کنیدني یې پیل شـولي ، ددې غونډۍ لـــومرنی سطح له پورته څخه د لاندې خـــواته په کـــوشاني دورې پورې اړه لري ددی تپي په سیمه کې نورې تپي هــم شتــــــه دی چي دهغي سیمی داوسیدونکو له خــوا په بیلا بیلو نومونو یادې شـوې او دهغو په پای کې د شبرغان د ګاز د جـــر قدق ځانګه پرته ده چې شاوخـوا کـــــــرونـــدي او ساختمانــــونه يې د جګـــړو او پـــو ځي عملیاتو په وجه ویجاړ او یا له منځه تلل دي .
په دې سربیـــره د التین تپي څخه څــــه لیــــرې یمچـــک تپه(gemehik-Tepa) پرتـه ده او داهم هغه تپه ده چې دپـــوځی موضـــوګانو د کنیدلو په مهال یې زیاته برخه ویجاړه شوې ده .
د موجـــوده سنـــدونو په بنـاد ښامارانویا(Grie-fon) سمبـول د طلا تپي په کشف شـوو آثاررو کی شته دی . د چاقـــو او پیش قبضي په لاستـــوکي په برجسته ډول له سروزرو اچول شوی دي دهنــــری جــــوړښت له پلـوه داښــاماران چي لکی او سريې په متنـــاظر ډول دی په واقعیت کی دپاچا د هیبت او پـــرتم انعکاس ورکـــونکي دي وروسته تر هغی چې د تزئیناتـــو او جـــورښت له نظـــره د طـلا تپی په آثارو کي لیـدل کیــږي ، ددي ورته والی زیاتره څـــرګنده د ګنـداهارا په دیکوراتیف(دیکوریشن) په خـــر ګنده توګه لیدل کیږی په تیره بیا د ښامار تبلـــور د طـــلایي پاڼي برجستـــګی لکه طلایی تـــزئینات له دی جملي ورته کـــــــرې ، غوړوالی په طـلايي کمـــر بند کی طــلایي تاپونو ورته والی لری.
طلا تپه زمونږ د هیواد د لـــرغونو سرشارو فـــرهنـګی شتمنیو وه بی ساری بیلګه شمیرل کیـــږی او دهغی یـــو شمیر بی ساري او قیمتـــــداره آثار لـــه ۱۳۸۶ کال راهیسی د نړیـــوالی ننداری مورد کـــرځیدلی دي چی همـــداوس دامـــریکا د متحد ایالاتونو په ځینو ایالاتـــوکی د نندارچاینو د پـــوره دلچسپی ،وړ آثار دی.

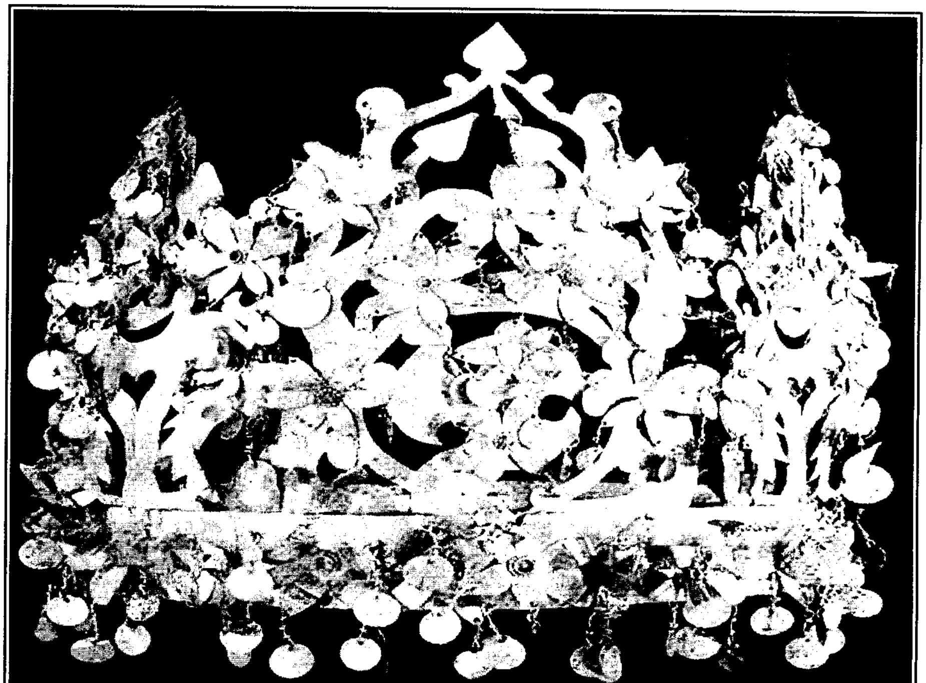

(c) ketabton.com: The Digital Library

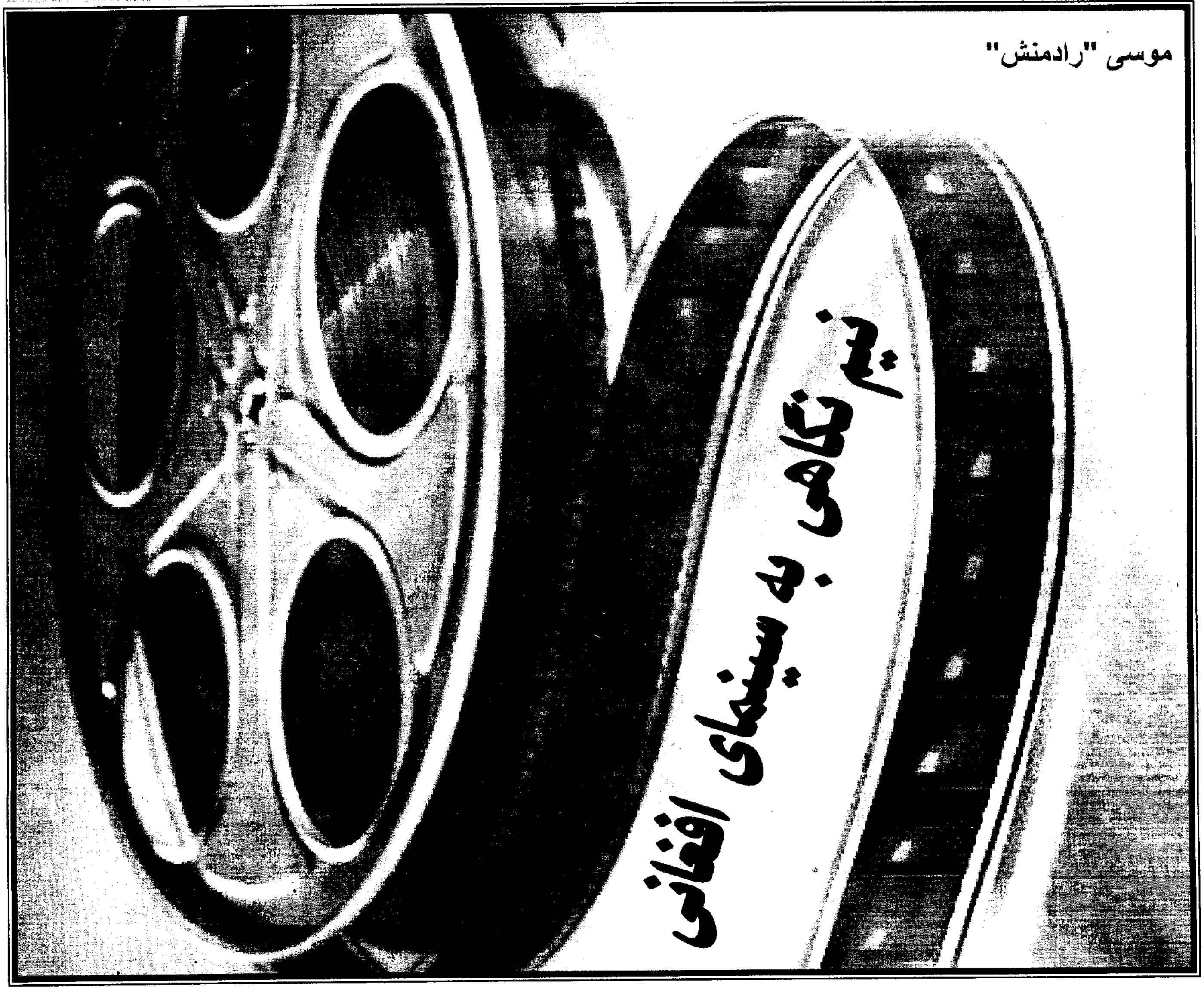

موسی "رادمنش"

نیم نگاهی به سینمای افغانی

خوانندهء عزیز!
ممکن تا به حال کودکی را دیده باشید که به منظور تجسم فکری و ذهنی اش روی زمین درازکشیده و آدمک های زادهء تخیل یا اسباب بازی اش، جلوی چشم هایش را گرفته و با آن ها بازی را به اجرا بگیرد.

بنیان بصری فلم ها نیز برهمین منوال استوار است ، در واقع این کودک مانند فلمساز، با تجسم تصوراتش را تخمین زده قالب بندی کرده است .

«آندری بادن » منتقد فرانسوی در کتاب تأثیر گذار خود با عنوان « سینما چیست؟» برای توصیف این حس بینند گان فلم که خود را در همان موقعیت زمانی ، مکانی فلم روی پرده می بینند ،از اصطلاح (حضور)استفاده کرده است ، حضورچیزها و امور را به شکل که رخ می دهند ، منتقل می کند ، کیفیتی که نه نقاشی و نه عکاسی قادر به انتقال آن نیستند ، وقتی تابلوی نقاشی یا عکاسی را تماشا کنیم ، همواره با وجودسطح تصویر آگا هیم و هرگز از آن دور نمی شویم . اما هنگام تماشای فلم اتفاق دیگر می افتد، ما به جای تو جه به سطح تصویر به دورن فضای تصویر روی پرده (اکران) می رویم فضایی که بسیار واقعی و سه بعدی می نماید.

همین گمانه زنی ، تخیل ، فکر کردن ، تجسم یابی ، و حضور ذهن برای مباحثه میان همفکران و دوستان که می خواهند ، ایجادگری نمایند ، اسباب مهیا کردن ، مرکز یانهادی را برای تصویرسازی به وجود میاورد . خیالات ، ایجاد مفکوره برای غنای هنر و فرهنگ ، هماهنگی برای پیشبرد ساختار های فلم در کشور ، میان حلقه ای از شایقین هنرسینمادربهارسال ۱۳۵٤ هـ ش ۱۹۷۵ جوانه زد و با تفاهم وحدت نظر،آقایان هریک : انجنیرلطیف احمدی، مرحوم توریالی شفق ،عارف مراد،عمرصدیقی ،عبدالرحمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

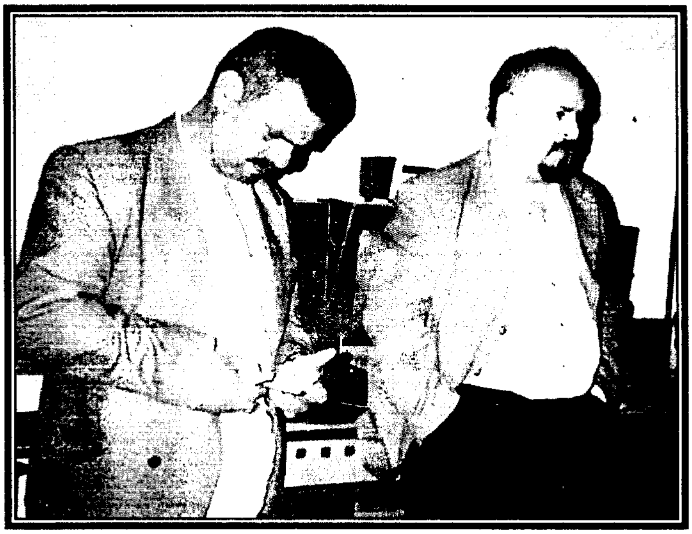

مراد، داکتر عبدالخالق قیوم و نذیر بهبود زاده که مسؤول نذیر فلم بودن ، موسسه فلمسازی آریا فلم را بنیاد گذاشتند و امتیاز را از وزارت اطلاعات وفرهنگ وقت به دست آوردند.

درآن زمان ،این موسسه به خاطریکه بنیهء اقتصادی ضیف داشت ، نخست به ساختار های فلم های کوتاه اشتهاری، ازموسسات تجاری بطری آریا، بوت آهوو نوشابه کوکاکولا را منحیث فر آورده صنایع ملی کشور در دست تهیه وتولید گر فتند.

دیری نگذشت که بااین حلقه پر جهش ، عناصر فعال و بادرک دیگر همچو فتح اله پرند ، ایوب معصومی ،اکرم خرمی ، محمدجان گورن ، سمیع مونس ، بصیره خاطره، مینا شفق، نوریه ، هما ، خورشید،حمیده، تورپیکی ، فقیر نبی ، عارف الدین ، معرفت شاه ، نصیر القاس ، نا صر عزیز ، صبور توفان ، ابراهم طغیان شاه محمود شارق ، شاه جهان و قادر فروخ ، قادر طاهری ، عبداله وطندوست که یک گروه کارباهمی وصمیمانه ، صادقانه جهت بر آوردن هدف دریک فضای خیلی توان مند ، موسسه را به سوی آفرینش ، پرمحتوا به سوی تصویرگیری میلان دادند وآثارمی از تولیدات موسسهء آریانا فلم در سیر سینمای افغانی نخستین فلم رنگی در نوار ۳۵ ملی متری فلم داستانی (**سیاه موی و جلالی**)، مجسمه ها می خندند ، غلام عشق ، مزرعه سبز گناه، را باکار پیگرانه و دوستانه ، یکی ، پی دیگر با اعتماد و هماهنگی به قول انجینر لطیف احمدی مسؤول آریانا فلم ایجاد نمودند .

ما وحدت نظر ، نظر یات خود را باهم متحد می ساختیم ، بیگانه گی دورنگی میان ما رخنه نداشت ،خا صتا" فخر فروشی نداشتیم ، هرکدام درجمع بندي تدارکات ، تجهیزات تخنیکی انتخاب سوژه ، قدر دانی وارزش دهی از کوچکترین کار تابزرگترین کار برای اکمال اثر سعی مجدانه به خرچ داده و هر فلمی را که ما تهیه و تولید می نمودیم ، فکر می نمودیم که هر کدام ما درساختار آن سهم مساویانه داریم . افتخار از نویسنده (فلمنامه نویس) کار گردان اثر تهیه کننده ، (مدیر تولید)، فلمبردار هنر پیشه گان ، همه و همه دست به دست هم امور رابا مسوولیت پیش برده و به آفرینش اثر اقدام می نمودیم تا اثرروی اکران (پرده) اقبال نمایش یابد و مردم از تماشای فلم لذت ببرند.

زیرا درآن زمان این چنین روش وهماهنگی که خود جوش بودند ویک حلقه ای که اندیشه را در رشتهء (تصویروسینما) منعکس مي نمودند، خیلي جالب وقابل درنگ است به پندارند با این که اگر هنر فلم وسینماگري با اندیشمندی ، تصویر گر فضیلت های انسانی و نمایشگر اندیشه سالم اجتماعي با شد بدون شک ، این گام های استوار و این هنر بزرگترین و بهترین هنرها بوده و همچون چراغی فرا راه آدمیان برای اندیشنده گی ، جوینده گی و را هیابی است .

ادامه دارد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طنز نن او پرون ته ځغلنده نظر

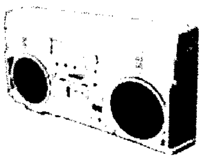

د هيواد د بياوړي طنـــــز ليکوونکي محمد عمر ننګيار ســـــره مرکه

پوښتنه: په افغانستان کي د طنز د تاريخ په هکله څه وواياست.دغه ادبي ،هنري ژانر تر ننه پوري کوم پړاوونه يي وهلي دي؟

ځواب: دطنز ژانر چي په انګرېزي کي د Satire د لفظ سره معادل شمېرل کېږي په نړۍ او په ځانګړي تو ګه د افغانستان په ادبي هنري بهير کي ځوان ژانر دی او په تېره بيا په پښتو ادب کي خامه خوله ماشوم ګڼل کېږي.د پښتو په شفاهي ادب کي په بېلابېلو فورمونو کي د ډېر پخوا نه طنزي ځريکي ليدلی شو. د ساري په توګه وايي ډېر کلونه پخوا څو تنه د هېواد ښاغلي پوهان او ليکوال په لغمان کي د استاد الفت صاحب مېلمانه ول.مازديګر له کوټې نه ووتل څو د باندې د کوربه دکور شاوخوا د ښکلي شين طبيعت ننداره وکړي.مېلمنو هلته ليري وليدل دوه خره سره غاړه په غاړه شوي دي د مېلمنو نه يوه الفت صاحب ته مخه کړه اوورته يي وويل: ګوره په خــــــــرو کي هم الفت شته.هغه وخندل او خـــــواب يي ورکـــــــړ:هو لــــکه زه چي په تاســـــو کي يـــــم .

ويل کېږي چي په پښتو کي د طنز د بنسټ ډېره خوشحال خان ختک ايښي ده ،درحمان بابا دابيت هم د طنز ښه بېلګه ګڼل کېږي :

څه عادل پاچا پيدا شـــــــو اورنګزيب د دين غمخـــــــور
خپـــــل پلارتـــــــري په عدل په فتوا وژنی خپــــــل ورور

او وروسته استاد الفت په نظم او نثر کي ډېر ښه طنزي آثار له ځانه پرې ايښي دي چي دالاندي بيت يي د ساري په توګه وړاندي کوو :

نن په يـــــــــو پسي روان سبــــــا پــــــــه بل پسي ځي
کـــــله په ريــــــــــــري پسي ځي کــــــله اوربل پسي ځي

څو زما په يادښت د هجري شمسي په شپېتمو کلونو کي عبدالمنان ملګری ميرزا حميدی،کاتب پاڅون،استاد طلاباز حبيب زی ،ډاکټر واحد نظري،محمود نظري او کله هم ما دپښتو ادب د معاصر بڼ په چمن کي دخپلي وسې پوري کار کړی دی چي په وطن کي دروان ناورين او دهغه ناوړه اغېزي د ادب او هنر په چاپېريال کي دغه ادبي ،هنري تګ لوری يي ځه پڅ کړی او ځيني وخت يي هم په ټپه ودرولی هم دی،ځکه په دي برخه کي د پام وړ لاسته راوړني نلرو .

پوښتنه: د طنز د اهميت اړ اغيزي په هکله کومو ټکو ته زياد ارزښت ورکوئ؟ولي لا تر اوسه پښتو طنز له سطحي څخه ډېر وړاندي نه دی تللی او لا هم په ژورناليستيکي لومو کي لاس او پښي وهي؟

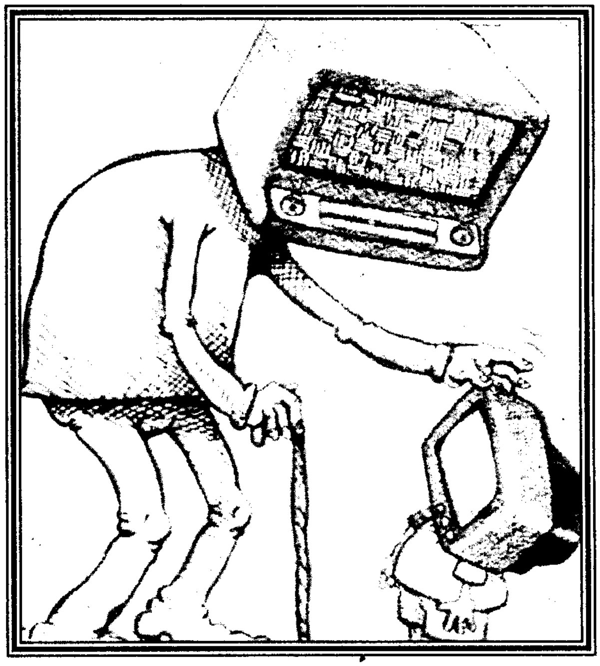

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواب:طنز په کنایی غندنه او په رموز پوهونه ده یا دا چې طنز دبیان هغـــه ډول دی چې خندا او ټوکی په جامه کې د نـــوش ونیش تومنه ولري. د طنز دنده داده چې فردي او تـــــولنیز فسادونو او عیبونه د خلکو د پـــــوهوني او خبرېدو له پاره په ښکلی هنري انځور د خپل اندازی څخه ستر ونښایی او خپـــــله د عاطفی څخه ډکه خبـــره دلوستونکي په ذهن کی دمنلو وړ وګرځي. په طنزي لیکنو کی که چېری نیشخند او ټوکی د ابتذال او اضمحاک پولي ته نه وي رسېدلی د طنـــز اغېزه بدای کوي.ځکه چې طنـــــز یو ظریف هنر دی باید چې تل د بی خونده ټوکو،سپکو فکاهیو چې د هجو او هزل په بازارکی خریدار لــــــــري پاک اومنزه وي .

د طنز بل اساسي او جوړونکی عنصر خندا ده ځرنګه چې وایی خندا د ژوند مالګه ده نو ځکه خو په دغه ادبي ، هنري ژانر کی اګاهانه خندا یوه مالګینه او په زړه پوری خندا ده.په ځای او مناسبه خندا همهغسی چې د طنز د تومني جوهر دی په هغه کی د ترخو حقایقو دبیان پیاوړی وسیله ده .

طنز لیکونکی خپل مقصد د ابهام په لفافه کی رندانه پېچي څو چې لاپسی اغېزمنه شي.طنز لیکونکی په ظاهره کی سړی خندوي چې دا خندا د زړه سوی له مخې ده که څه هم لوستونکی خپه کوي خو خندوي یې خو په اصل کی فکر کـــــولو ته یې اړ باسي .

د طنز ساحه هزل او هجوی ته ډېره پراخه ده ،طنز لیکونکی تر هزل لیکونکي ډېر لیری ویني او سوچ پـــــــری کــــــوي .

هزل هغه شعر یا نثر دی چې چا باندې ناروا وایی یا هغې ټوکی دي چې داخلاق او ادب خلاف وي .

هجو بیا په لغت کی د چا دعیبونو غندونه ، ته وایی یا په نېغه د چا عیب او بد ویل دی.خو په لنډ ډول ویلی شـــــــو چې طنز د دوستانو د روح خندول ، هزل د اورېدونکو خندول او هجو د بد کړو کوونکو له پاره سلاح ده طنز،هجو او هزل دری سره خندا لري خو د طنز خندا ترخه ده څوک په چرت کی اچوي، د هزل خندا د ساعت تېری خندا ده او د هجـــــو خندا بیا د کرکي او دښمـــــــــــنی خنــــــدا ده .

ددې تعریفاتو له مخې په ډاګه ښکاري چې طنز د فانتازیو او ډراماتیکو جوړښتونو په درلودلو سره قوي او ژور هنري انداز لري ځکه خو ددغې هنري ،ادبي فورم سم کارول ګران کار دی او د ګوتو په شمار لیکوالو ورته مخه اړولې ده چې څوک لکه زه په سطح اوخـــــوک یې تل ته ورننږدې شوي دي.او نه یوازې په ژورنالیستیکي فورم کی بلکه په ډېرو نورو هنري ،ادبي قالبونو کی طنزي لیکني کوي .

پوښتنه:لـــــــومړنی طنز مو کله ولیکل او ولې دې ادبي ژانر ته مو مخه وکړه؟آیا د ادب په نورو برخو کي مو هم طبع آزمویلې ده او که نه،ما کله کله له تاسو څخه شعـــــــرونه هـــــم اورېدلي دی؟

خواب - مخکې له دې نه چې طنز لیکلو ته زړه غټ کړم ،کله چې دکابل پوهنتـون د فلسفې او ټولنیزو علومو د پوهنځي محصل وم،د محصـــلینو د کلتـــــــــوري پروګرامونو د جوړېدو د پاره د محصلینو یوه دولس کسیزه کمیت جوړ شو ښاغلو استادانو هر یو جنید شریف او مرحوم شهید دکتور شجاعي یې پالنه کوله او ورسره جوخت دپالندوی ټولنی کی هم داسی یوه کلتوري کمیته جوړه وه چې ما په دواړو کی ګډون درلود او هلته می په لومړی ځل د ستېژ دپاره ډرامې لیکلې او په خپله می هم د لوبغاړي په توګه په کې برخه اخیسته .

په هغو کلونو کې زموږ کلتوري کمیتې ډېرې ننداري جوړې کړې دا هنري ننداري نه یوازې دکابل پوهنتون په ادیتوریم کي بلکه دَ پارک سینما او زینب ننداري د سینما پر ستېژونو کې مو کابل ښاریانو ته وښودې او ان خبره مو ولایاتو ته هم ووته دساري په توګه زابل ،کنـــــدهار او هلمند ولایتونو کې مـــــو خپلې هنري ننداري وښودې.ددغـــــو کمېډي تمثیلي پارچـــــو او ډرامــــــو لارښوونکي ګــــــرامي استادان عـــــــزیزالله هدف او استاد بیسد صاحب ول چې زموږ سره یې ډېرې خـــــواری ګاللي وې چې ورنه تل مشکور یو.په همدغه کلـــــونو کي یاني په کال ١٣٥٦ هجـــــري شمسي کې دافغانستان رادیو دهنر او ادبیاتو څانګه اعلان خپور کړ چې دغه څانګې ته مینه وال وروسته د یوی آزموینې څخه مني زه او زما څو تنو ملګرو دغې آزموینې ته چمتو شو او په پای کې ١٢٠ تنو څخه یوازې نږدې ١٤ تنه ترې بریالي راووتل چې په دغه بریالی ډله کې زه هم ښه برېښېدلی وم او هماغه وو چې د هنر او ادبیاتو د پښتو درام او دیالوګ په څانګه کې کار وروسته د ورځنیو زده کړو څخه پیل کـــــــړ .هلته د عبـــــــدالمنان ملګـــري،استاد ف.فضلي،کاتب پاځون،استاد رفیق صادق،داوود فاراني او امین افغانپور سره له نږدې آشنا شوم او له هر یوه څخه مي په خپل وار څه څه زده کول،کال دوه مي په دغه څانګه کي تمثیل او وروسته له څه مودې مي تمثیلي پارچې ،رادیو ډرامونه، او د رادیو پرله پسې داستانونو سربېره کورنی ژوند،بزګر او کارګر خپرونو ته مي دیالوګونه هم لیکل،په همدغه کلونو کې مي دباندنیو لیکـــــوالو ځېنې آثار په پښتو واړول او د رادیو ډرام او یا هم د رادیو پرله پسې داستان په توګه د وخت د رادیو څخه خپاره شول. همدا شان دشپیتمو کلونو په پیل کي مي کله چې دتلویزیون د

پاتی ٦٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

شناسایی کارمندان موفق RTA

اداره ء مجله ء آواز برای ارج گذاری از خدمات کارمندان فعال و مستعد که همواره درپشت کمره ء تلویزیون و میکروفون رادیو محتواومواد برنامه را به نگارش درمی آورند، وآن را آماده ء پخش امواج نشراتی می سازند، شناسایی می نماید . معدود کسانی هستند که با آن آشنایی داشته و همه تصورمی نمایندکه مجری یا گوینده برنامه را تهیه نموده ، در صورتی که تهیه کننده گانی که برنامه هارابه صورت زیبا و سلیقه های مختلف را در نظر گرفته وباهمکاری انجینیران تخنیک دربخش ثبت آماده ء پخش می نمایند.

باید گفت که تهیه کننده گی یک هنر است و فن نیست هر کارهنری از زمانی شروع می شود که فرد ، آن کار هنری را تجربه کرده باشد. به اساس این گفته ، خانم مسعوده فروز احمدزی کارمند اداره ء هنر وادبیات رادیو از کودکی به شنیدن رادیو علاقه ء مفرط داشت وزمانی که شامل مکتب شد ازصنوف ۸،۷همکاری قلمی خویشرا با برنامه های رادیو افغانستان آغاز نمود .وپس از فراغت از لیسه ء آریانا در سال۱۳٦٦شامل کار رسمی در اداره ء هنر وادبیات رادیو افغانستان شد.

در آغاز کار آموزشی وعملی برنامه سازی را با تهیه کننده گان مجرب در تهیه و جمع آوری مطالب و ثبت آغاز کرد ، سپس به طور مستقلانه تهیه کننده ء برنامه ء « پیام صبحگاهان » و برنامه هایی چون : زمزمه های شب هنگام رادیو را به پیش می برد .خانم مسعوده ازپرودیوسران موفق و سابقه دار رادیو می باشد .موفقیت شان را دراین عرصه خواهانیم .

خانم محموده صایم کارگردان برنامه ء شب هنگام هنر وادبیات تلویزیون یکی از کارمندان با تجربه و سابقه داریست که تقریبا "۲۳ سال از زمان کارش در ساحه تلویزیون می گذرد.

خانم محموده در عرصه انتخاب موزیک متن وتصویر مصمم و پر تلاش است .

در ابتدا ، برنامه هایی چون : از هر چمن سمنی رادیو و اکنون برنامه ء شب هنگام تلویزیون و برخی برنامه های فوق العاده را به مناسبت های مختلف تهیه وکارگردانی می نماید. سلامتی وپیروزی برای وی خواهانیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حنیفه واحد مختار فرزند عبدالله واحد در سال ۱۳٤۷ در شهر کابل در یک خانواده روشنفکر چشم به جهان گشود.

وی پس از صنف دوازدهم لیسهء مریم درسال ۱۳٦۲ با رادیو تلویزیون ملی به همکاری خویش آغاز نمود سپس درسال ۱۳۸۱ به حیث گوینده و در رادیو تلویزیون ملی مقرر شد و از آنزمان به این طرف با علاقمندی و با قبول شرایط دشوار که در کشور حاکم بود به وظیفهء خود ادامه می دهد خانم واحد مختار که ازمدت ۲٦ سال به این سو با رادیو تلویزیون ملی همکاری دارد تحسین نامه های بی شماری را در جریان اجرای برنامه های رادیویی و تلویزیونی دریافت نموده است و اکنون هم بهترین برنامه هایی چون پرطاووس ، رادیو، زمزمه هایی شب هنگام رادیو و تلویزیون ، مشعلداران هنر در تلویزیون ، شهر ما خانهء ما ترانه ها و سخنها ، یکدسته گل ، یک شاخه و چند گل ، سرویس های خبری رادیو و تلویزیون ، قرائت برنامه های دست اول در رادیو و تلویزیون ، تبصره های سیاسی و برنامه های ادبی ، ذوقی، تفریحی و سیاسی را دربیرون از محوطه رادیو تلویزیون به شکل رسمی به پیش می برد. حنیفه واحد مختار ازدواج کرده ودوپسر و دوختر دارد .

نصرالله یعقوبی در سال ۱۳۵۱ خورشیدی شامل «مکتب سیاه گرد» ولسوالی غوربند ولایت پروان شد ودر سال ۱۳٦۰ شامل انستیتوت معلوماتی وتکنالوژی مخابرات و سپس از سپری نمودن پنج سال دروس مسلکی در رشتهء رادیو تلویزیون با درجهء نخست شامل خدمت عسکری شد. درسال ۱۳٦۸ در عرصه رادیو تلویزیون ملی مقرر و تا اکنون که مدت ۲۰ سال می شود در بخش تخنیک فرستنده ها از جمله فرستندهء تلویزیون، ورکشاپ مرکز ترمیماتی فرستنده های موج کوتاه و موج متوسط یکه توت ، وظایف یش را موفقانه پیشبرده واز مدت ۸سال بدین سو به حیث مدیر عمومی فرستنده های یکه توت اجرای وظیفه می نماید . خدمات مثمری را در نشر و پخش نشرات رادیو تلویزیون انجام داده است .

برای آقای یعقوبی سرفرازی کامل تُمنا داریم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسینما دهنر مُخینه

(مانند عقاب) یو په زړه پوري مستند فلم دی چې معموله اصطلاح ددي راز فلم لپاره (هنري مستند فلم) دی چې هنري اصطلاح دهغو صحنو څخه دی چې ډایرکټ سوي دي. دا دیوي ورې انجلی کیسه ده چې دی کلي دهلکانو دخبرو په اور یدو سره دا هم تصمیم نیسي چي دکور څخه دځپلي کورنی له اجازي نه پرته دکابل ښارته خي او هلته دهغه کال داستقلال د جشن په زړه پوري مراسمو او مناظرو په ننداره بوختیږي چې په مستند ډول اخستل سویدي او ور سره (منتاژ) یو ځای سوي دي. دفلم نوم د نجلی دخواست څخه اخستل سویدی، چې غواړي دباښي غوندي والوزي او تو له شیان دپورته څخه ووینې،ددي فلم دچاپ چاري هم په هند کي تر سره کیږي ،د(عشق و دوستي) او (مانند عقاب) فلمونه دهیواد دهنري فلمونو دتولید په لاره کي دځوانو سینماگرانو د پټو استعدادونو د راوپښیدو او پرمختیا

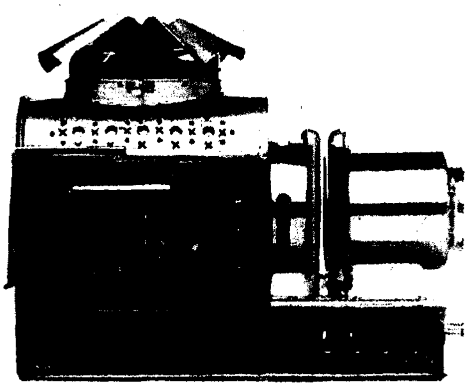

لپاره ښه لارښود اوبیلگي وي، دوخت او شرایطو په نظرکي نیولو دنیمگړتیا سره سره دپام او ستاینې وړ دي.

تردي وروسته، دخلکو د غوښتنو دوخت او زمان دغوښتني د ځوانو او روښانفکرو فرهنگیانو دهڅو او تلاش له مخې دلومړي ځل لپاره په ۱۳۴۴کال دمطبوعاتو دریاست په تشکیل کې دفلم اخستلو او عکاسي عمومي مدیریت جوړشو چې بیاوروسته یې دافغان فلم موسسي په چوکات کې په کار او فعالیت پیل کړ. دغه موسسه لومړي دخبري فلمونو په جوړیدو، دډدولتي غونډو د پرانستلو او بهرته د شاه سفرونو ته انعکاس ورکوي چې بیا وروسته دهنري فلمونو تولید ته لاس اچوي. ددي موسسي دلابراتورپه برخه کي امریکایي، ترکي، فرانسوي اوهندي معلمینو د دریو کلو په موده کې عملي ا و نظري زده کړي ور کړي.

لو مړنی تولیدي مستند خبري فلم چې د افغان فلم په لابراتوارکي جوړ سو د۱۳۴۶هـ.ل کال په ژمي کې د افغان فلم دافتتاح نه مخکي جوړ سو چې دیوگوسلاویا د جمهور رئیس مارشال تیتو دسفر څخه کابل ته وو چې په ۲۴ساعتو کي یې ټول مر احل تر سره سول، ددي لنډ فلم مسلکي کارکونکي (فلم اخستو نکي سونه رام تلوار او محمداسحق ستارزاده دلابراتوار په برخه کي سلیم نورزي، سلطان استالفي، سیدمصطفي، سیدکریم روفي،گل احمدطیب، منتاژور محمد انور صابري ا و سوند مین عبدالرحمن صفتي و.

په همدي ترتیب د افغان فلم ځانگي کرار کرار دهنري فلمونو په تولید کار پیل کړ چې دافغان فلم تر څنگ یو شمیر اشخاصو دفلمونو د تولید امتیاز دوخت اطلاعاتو او فرهنگ وزارت څخه په شخصي توگه ترلاسه کړ. په همدي ترتیب دفلم جوړوني هنر او سینما زموږ په هیواد کې خپله لاره ورو ورو او په مقدماتي ښه تر سره کړه او ټولني ته یي د ځوانو سینماگرانو او تازه کارو استعدا دونه وړپه برخه کړل، چې دهغوی هنري کارونه زموږ دهیواد دفلم جوړوني او سینماتوگرافي په برخه کي ښه لاسته راوړني دي.

د(مانند عقاب) له فلم نه وروسته بیا دپنځو کلونوپه بهیر کې هیڅ هنری افغانی فلم نه جوړیږی خوپه دغوکلونو کې دیوی ملي سینمایي هستي دجوړیدوله پاره په دولتي اوغیر دولتي کچه د پام وړاقدامات پیلیږي. چې له هغه جملي څخه دځینوسینما یي کورسونو دایریدل، و خارج ته د سینما په برخه کي تحصیلي بور سونو ته دمحصلینو استول، اوله خارجیانو سره دځینو مستندو اوهنری فلمونوکي دافغانی سینما گرانو برخه اخیستنه ددي اقداماتو ښي بیلگي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خانم سیما ترانه و محمد عمر رفایی

(c) ketabton.com: The Digital Library

البوم هنری

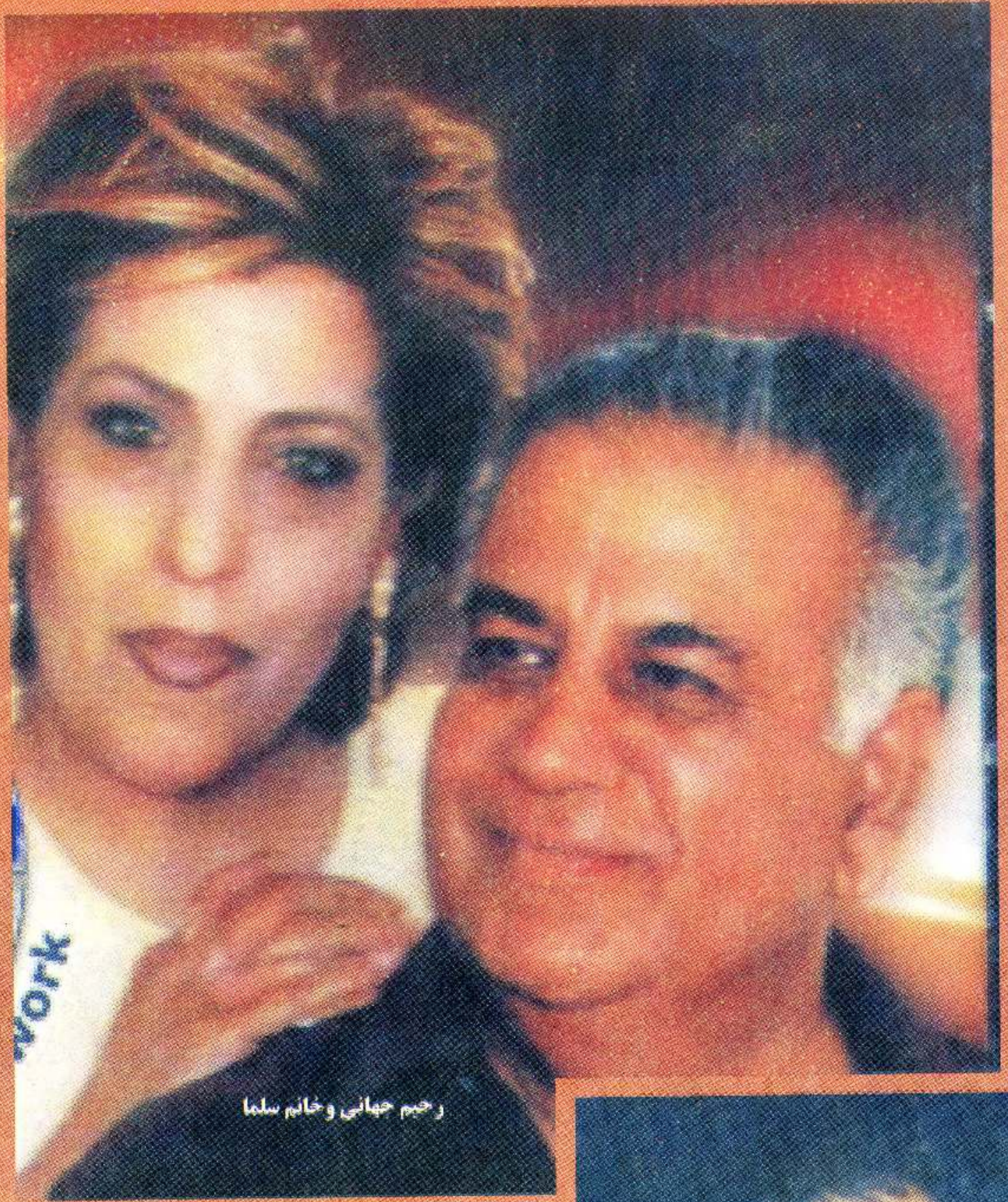

رحیم جهانی و خانم سلما

لطیف ننگرهاری

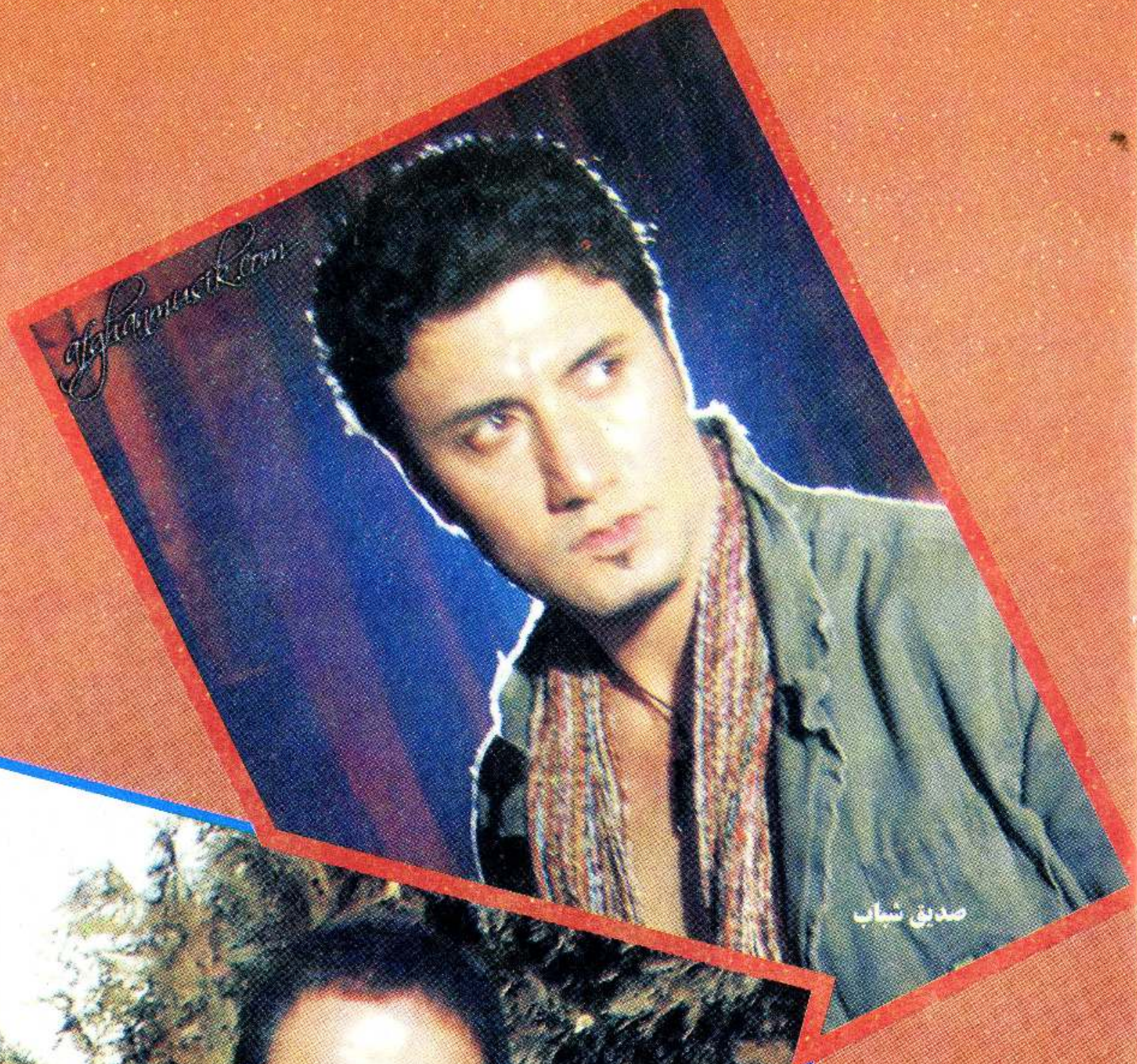

صدیق شباب

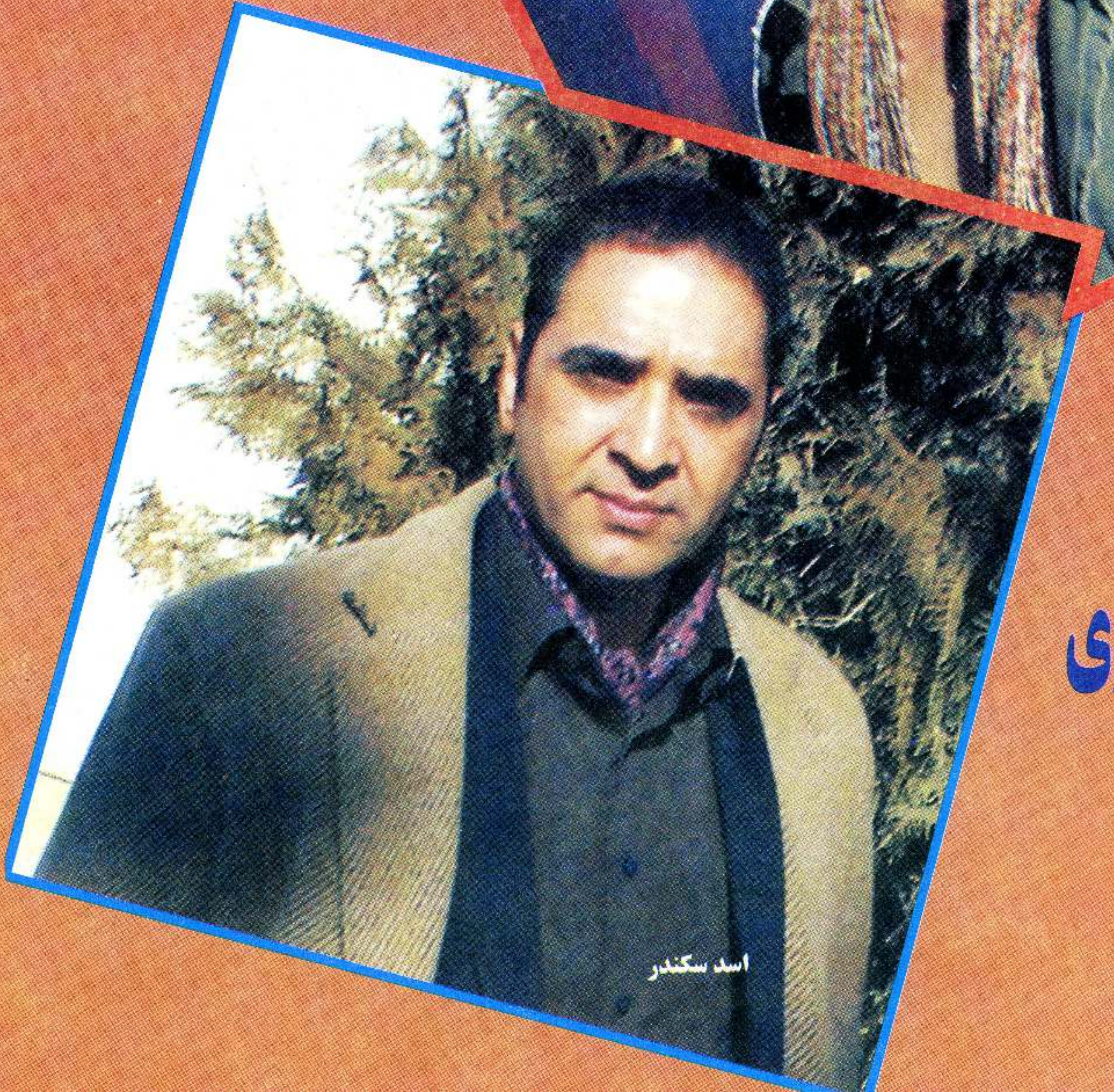

اسد سکندر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرید رستگار

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ای دلم از صحبت اهل زمان معذور باش
دوستی با اهل دل بگزین و بس مسرور باش
بند ظلمت را شکن از دست و پای خویشتن
با ضمیر روشن ای دل، زیر چتر نور باش
تا به کی دست هوا و حرص ویرانت کند
تن قانع را مدافع ساز و هم معمور باش
بر زبان خلق بودن صد بلا دارد به پی
عافیت خواهی به خلوت از همه مستور باش
از شراب آب انگوری، ترا پرهیز باد
از می وحدت گهی مست و گهی مخمور باش
نفس چون زنجیر می بندد دو دستت زینهار
در پی قطع هوای نفس چون ساطور باش
در حصول علم کوشا باش تا داری رمق
در دیار اهل عرفان ای "عفیف" منظور باش

لطیف عفیف

لزماني ليوني

ليوني دزماني يم که منصوريم دخپل وخت زه
چي دحق توره مي کښلي که يونوريم دخپل وخت زه
دګريوان کچکول مي ډك کړدحسرت په ملغلرو
چي له اوښکو خيرات غواړم خومجبوريم دخپل وخت زه
دزخمي پرهرپه شونډوښکلوم دغم خيالونه
دخپل تن په سروتناکوپروت رنځوريم دخپل وخت زه
يوملنګ يم ببرسري ، له دنيا بيزاره سوي
ستا دنورپه ميومست يم چي مغروريم دخپل وخت زه
شيخه خه الله دي مل شه زه يوغريم نه نړيږم
دپيغام په څير ملنګ يم خوباتوريم دخپل وخت زه

عبدالاحدپيغام

روح آزاد

غریبان را به احسان یاد کردن
مریضان را به درمان شاد کردن
یتیمان را سرشک از رو گرفتن
بنای مسکنت بر باد کردن
اسیران را ز پا زولانه کندن
جهان ایمن از بیداد کردن
برای راحت و آسایش خلق
تمام عمر عدل و داد کردن
به بیکس غم شریکی ها نمودن
به مفلس سیم و زر امداد کردن
به تدریس و به تعلیم و تعلم
ده ها شاگرد را استاد کردن
خزان جور را از بیخ کندن
بهار معزلت بنیاد کردن
به حلق تشنه گان آبی فشاندن
زمین خاره را آباد کردن
نباشد آنقدر در خورد تحسین
که روحی را ز غم آزاد کردن

احمد ضیا قاری زاده

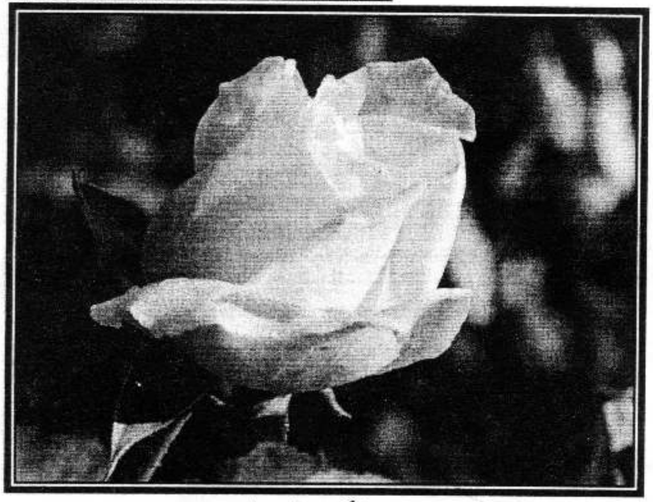

نه شاعر نه زه ادیب یم
دی بازار کی زه غریب یم
که څه هم په دغه باغ کي
د ښایستو کلو طالب یم
شاعری دعوه ره نکړم
دی مقام څه بی نصیب یم
ګاهی زه که اشعار وایم
خوږمن زړه سره قریب یم
شاعری ښایسته دنیا کی
زه بی نظمه بی ترتیب یم
ګوډ و ړوند په دغه لار زه
ډیر محتاج د یو طبیب یم

سید عبدالوهاب

هر دیده که عبرتی نگیرد کور است
هر شهد که لذتی نبخشد شور است
رختیکه تغییر نپذیرد کفن است
آن خانه که تبدیل نیابد گور است

حضرت بیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

چي له تاسره په سر کاندي سودا
بل به نه وي هسي ما غوندي شيدا
نه به ما غوندي شيدا وي په جهان كي
نه به تا غوندي دلبر شي بل پيدا
ما په صبر تا په جور او جفا وكړه
ولي نشي د ژړا په خای خندا
بي دا ستا له مخه كون دی كه مكان دی
ښه توښه مي نه په دا شي نه په دا
جدايي به دي هيڅ رنګ قبوله نكړم
څو مي نه وي روح كالبوت سره جدا
لكه وروستو مقديان وراندي امام وي
ما په تا پسي ده كړی اقتدا
زه يو نه يم درست جهان په تا مين دی
كه بادشاه دی ددي دهر كه ګدا
كشكي خط دي مانيه وما راكړی
چي له ماسره وعده كړي د فردا
زه پخپله په تا نه يم مين شوی
ستا له رويه په ما شوی ده ندا
زه په تا باندي مين يم له ازله
نه چي كړی مي نن ورځ ده ابتدا
چي دا ستا د عاشقی په تيغ شهيد شم
د " رحمان " غاړه به هله شي ادا
د "رحمان " و زيري رنګ وته نظر كړه
چي مدام په تاپسي كاندي ژړا

حضرت بيدل

آهنګ جلاليكه بمش زير شود
چون وانګری جمال تاثير شود
آن بادهء شعله ګون كه دارد خورشيد
در ساغر ماه چون رسد شير شود

خپل وطن ته وفادار شه

خپل وطن ته وفا دار شه خدمت ګدار شه
داوطن خوپه يوازی نه جوړيږی
زيار زحمت زمو نږ دوطن ښه آبادی ده
مونږ به تر څو پوری دبل لاسته هيله منديو
كه دی زيار زحمت په خپل لاس وايستلو
داتير شوی وختونه درپه يادكړه
لذت ډير دی په وطن كي كه ته پوه شي
خپل وطن دی كور دی هم كهول دی
په هيواد كي په دښه ژوند خاوندشي

دغريبو بينوا څخه خبر دارشه
ته دخلكو هيواد والو سره همكار شه
په زيارونوزحمتو نو لاس پكارشه
ته په خپله دوطن ښكلی معمارشه
په راحت كی به ښه ژوندكړی خبر دارشه
عبرت واخله خپل هيواد ته وفادار شه
ده پره دی وطن دښو نه لاس ور دارشه
دستاژ وند او مرګ پدی كي ، ښه ويښيارشه
دظاهروناواوره ښه بيدارشه

عبدالظاهر

(c) ketabton.com: The Digital Library

انکـــار و جــدل به خــود فــروشان گفتنــد
تصــدیق و سلامت به خمــوشــان گفتنـــــد
آن معنـــی راحت کــه جهـــان طالب اوست
حـــرف است که بـــا پنبـــه بگـــوشان گفتند

حضرت بیدل

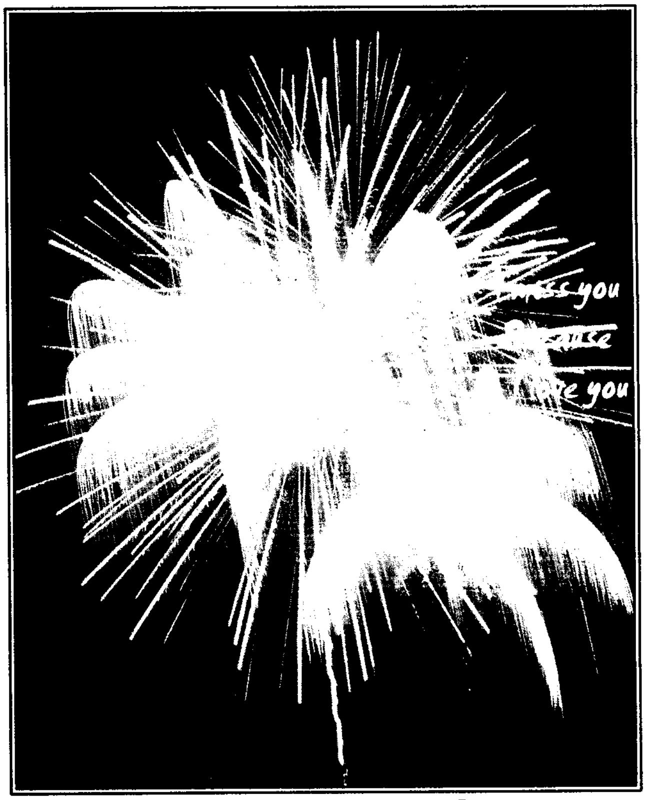

هـجران

سالها.و ماه ها و هفته ها
ترا ندیده ام
اکنون
می دانم
درخت تمام فصل خزان
چه هجران کشید
تا آمــــدن بهار

ترشکوا فراه وال

راز

ورخ کي پنځه و خته به
اول مي خدای
دویم جانان
او دریم تا یادوم
لمره پرده مي وکړه ، رازمی
خپل کړه
یواځې ته یو هیږې
چي زما په ځنوکي یو دوه
تاره
ویبنته سپین شوي

<u>اجمل تور مان</u>

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد امین یادگاری مدیر عمومی ستدیوهای تلویزیون

عبدالاحد "همراز"

ستدیو های تلویزیون ملی

دستگاه تلویزیون ملی افغانستان که در زمانش از مدرن ترین دستگاه های پیشتازدر منطقه محسوب می شد ، براساس عقد قرارداد میان دولتهای افغانستان وجاپان درسال (۱۳۵۵) شکل گرفت. بعداز گذشت زمان معینی وپس ازایجاد، اعمار ،اکمال ونصب وسایل و تجهیزات تخنیکی در حمل سال (۱۳۵۷) به نشرات آزمایشی آغاز نمود.

ترانسمیتر تلویزیون افغانستان در قلهء کوه آسمایی درارتفاع (۳۰۰) متر از سطح شهر کابل نصب شده و ارتفاع پایهء آنتن آن (۳۰) متر از چهار جهت روی فریکونسی (MHZ۲۵/۱۷۵ به طاقت۲kw)مجهز با سیستم برق و تهویه ، ساحهء ۶۰ کیلو متری کابل را تحت پوشش نشراتی قرار داده بود.

ادارهء مجله آواز به سلسله معرفی و شناسایی بخش های شعبات مختلف رادیو تلویزیون این بارستدیو های تلویزیون ملی را به معرفی گرفته و توجه شمارا به خوانش مصاحبه محمدامین یادگاری مدیر عمومی ستدیو های ثبت و کاپی تلویزیون ملی که مدت ۲۹ سال را دربخش های مختلف ا ستدیو های تلویزیون ملی ایفای وظیفه می نماید، جلب می دارد.

سوال- نخست لطف نموده در مورد باز سازی مجدد ستدیو های تلویزیون ملی معلومات ارائه فرمایید ؟

جواب : با روی کارآمدن حکومت موقت ، تلویزیون ملی دو باره آغاز به فعالیت نمود. درسال ۱۳۸۲ خورشیدی مطابق با توافقات (بن) توافقنامهء باز سازی تلویزیون ملی میان دولت افغانستان و جاپان به امضأ رسید و دردو مرحله تلویزیون ملی باز سازی گردید.

۱- منتاژ: ستدیو ها از سیستم انالوگ به سیستم جدید (دیجیتل) که کارآن در تاریخ ۸ سرطان ۱۳۸۳ آغازشد .

۲ : نصب دستگاه ترانسمیتر و سپس بخش ساختمانی ستدیو ها که به این ترتیب کار تلویزیون ملی از سیستم کهنه به یک سیستم جدید و معیاری تبدیل گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال- : لطفا" درمورد نحوهء کارو تعداد ستدیو ها معلومات دهید؟

جواب: مواد و مطالب جمع آوری شدهء برنامه های تلویزیون توسط انجینیران متجـــرب در ۹ ستدیو به منظور ثبت و کاپی و نشـــر زنده یا مستقیم آماده می شود که به صــــورت مختصر میتوان درمورد نحوهء کار ستدیوگفت که :

۱ ـ ستدیو اخبارکه از ابتـداء به منظور پخش سرویس های خبــــری ایجاد شده بـــود که فعلا" نظـــر به ضــــرورت تعداد زیاد برنامه ها مطابق ، بـــرنامهء تخنیکی در این ستدیو ها ثبت میگردد.

۲ـ ستدیوی کنتـرول که از این ستدیو نظر به ضرورت نشرات صورت میگیرد.

۳ـ ستـدیوی پــــرو دکشن یاستدیو های مرکـــــزی : از این ستدیو بر عــــلاوه از نشرسرویس های خبـــــری ازتعدادی برنامهء های د یگـــر به طــــور زنده یامستقیم استفاده می شود .

٤ـ ستدیو هایAberolوAberol دراین ستدیو ها بــــرنامه های مختلف ثبت ، کاپی و ایدیت میگردد.

٥ـ ستدیوی انانس : این یک ستـــــدیوی کـــــوچک پرودکشن است که درآنجا دوبلهء فلم های هنــــــری ، علمی ،مستند ،جهان حیوانات ،سریال ها و گـــــزارش های روزمره اطلاعات و دیگـــر برنامه های تلویزیون ثبت می شود .

٦ـ ستدیوی HD: این ستـدیو با وســایل مدرن و پیشرفته آماده گـــــردیده که متأسفانه کمتـــر ازآن استفاده به عمل میاید ، ولی با آن هم در قسمت ایدیت برنامه ها از آن استفاده می شـــود.

۷ـ ستدیـــو های سیدمقدس نگاه : دراین استدیو ها اکثـــــرا" برنامه هایی ازقبیل مباحثه ، کلکین ، شب مهتاب ، درجستجوی حقایق ، آیینهء شهر، فرهنگ مــــردم و شماری از بــــرنامه های دیگرثبت میگردد .

۸ـ ستدیوی اخبـــار بین المللی : که درآن ایدیت و منتاژ اخبـــار بین المللی صورت می گیرد.

۹ـ ستدیوی ترانسفر(Tran star): ستدیو کاری است که با وسایل و تجهیـــزات تخنیکی آماده شده است . دراین ستدیو CD,DvD,VHS و کمـــــره های مخـــتـــلف کـــــــــــه با دستگاه تلویزیـــــون مطابقت نمی کند، به کست های دیجیتل بیتاکم انتقال و یا ترانسفرشده و آمادهء نشرمی شود .

سوال- در چند سال اخیرچه تحولات و تغیراتی ازنقطه نظرتخنیک در ستدیو تلویزیون ملی رو نما گردیده است ؟

جواب : تلویزیون ملی درسالهای اخیر رشدو توسعهء قابل ملاحظه یی نموده و این پروسه در حال گسترش میباشد.

بی مورد نخواهد بود به چند موضوع ذیل اشاره شود. تغییر سیستم انالوگ بــــه سیستم دیجیتل. تغییرسیستم دیجیتل HD که سیستم بسیار پیشــــرفته در جهان معاصــــــــر می باشد. نصب وسایل و تجهیـــزات تخنیکی مدرن و پیشرفته .

آغازنشرات ۲٤ ساعته و نشرات جهانی.

ایجاد ستدیو های شبکهء کمپیوتربرای رویت برنامه ها.

ساختارستدیو های شبکهء دوم نشـــرات (تلویزیون کابل) که درآیندهء نه چندان دور ایجاد خواهد شد.

سوال- کدام روش در نظر گرفته شود تا برنامهء تلویزیـــــونی از نگاه نوعیت روشنتر و زیباتر جلب توجه کند؟

جواب - اولین جـــز متصدی ستدیو، این است که تحصیل در رشتهء تخنیکی داشته دارای تجربهء کافی از جــــریان ثبت برنامه باشد . چهرهء مجری برنامه را طبیعی و زیبا تصویر برداری نماید کار بردبه جای نور در تلــــویزیون ، مهمترین جز تصــویر است که توسط آن کمره میتواند چهرهء نه چندان زیبا را، زیبا جلوه دهد.

سوال- به منظور بهتر شدن کاردرستدیو ها چه پیشنهاد دارید؟

جواب - برگزار نمودن کـــورس های آموزشی کار بـرد و استفاده از وسایل تخنیکی دیجیتل همچنان بلند بــــردن معاش کارمندان زیرا نظــــر به تنخواه کمی که انجینیران تلویزیون ملی دارند بیشترکارمندان متجــرب به تلویزیون های خصوصی جذب شدند وما اکنون به کمبود کارمندان و انجینیـــــران تخنیکی متجرب مواجه هستیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سناریو به څنګه لیکو؟

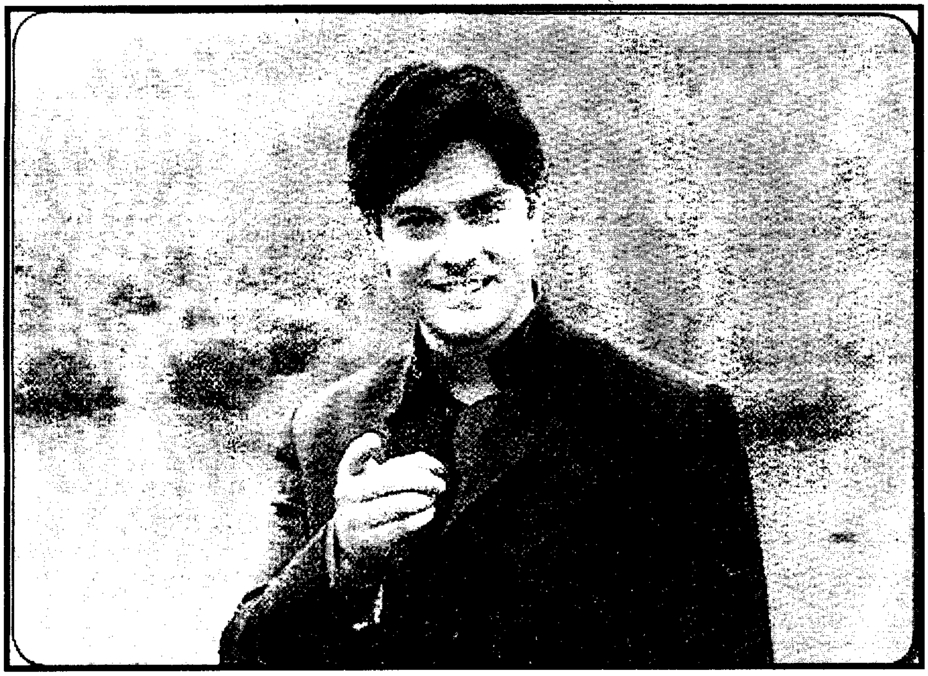

نوی لیکوال باید د سناریو تز لیکني وړاندې کومو اړخونو ته پام وکړي .
لومړني فلمونه بې غږه او لنډ وو، سناریو یې نه وه، ډایرکتر به په ذهن کې یوه نقشه برابره کړه، د کاغذ په مخ به یې په اختصار سره ولیکله ، بیا به یې د فلم جوړولو ته متې راونغښتلې.
خو وروسته چې غږن فلمونه راووتل او فلمونه اوږده شول، د سناریو لیکنه د ډایرکتر لـه کار څخه بېلـه او په ضرورت بدلـه شوه.
سناریو ته د فلم کیسه ویلی شو، داسې کیسه چې د سینما د تصویرونو په ذریعه ویل کېږي.
زموږ په هېواد کې د کیسې لیکل نوی کار نه دی، خو سناریو لیکنه نوی هنر دی. دلته تر هر چا د مخه ممکن هغه کسان سناریو لیکنې ته اقدام وکړي چې د کیسو او ډرامو په لیکلو کې تجربه لري. دوی که لـه کیسې او ډرامې سره د سناریو توپیرونو ته پام ونکړي، کار به یې نیمګړی وي.
کیسه په لیکلو سره بشپړېږي او د فلم جوړولو کار د سناریو په بشپړولو سره پیلېږي.
سناریو د یو هېواد پنځه کلن پلان ته ورته بللی شو. په پلان کې ګڼ اټکلونه شوي وي، خو د تطبیق په وخت کې بېلابېل عوامل په اټکلونو اثر کوي. که ډېر بارانونه واوري تر پیش بیني شوې اندازې به ډېر غنم ولرو او که بهرنیان مرسته ونکړي د سړکونو د پخولو په برخه کې به خپلو هدفونو ته ونه رسېږو.
د سناریو تقدیر هم د مختلفو عواملو په لاس کې دی. د هغې په فلم کولو کې لـه ډایرکټره رانیولې تر یوې فرعي لوبغاړې پورې ټول برخه لري. د دوی تولو ذوقونه استعدادونه او نظرات ممکن د سناریو په بدلولو اثر پرېباسي. په دې سر بېره فلم په ډېرو پیسو جوړېږي. د لګښت زیاتوالی کلـه نا کلـه ددې سبب ګرځي چې د سناریو لوری بدل شي.
سناریو هم هغه خبرې را اخلي چې په فلم کې باید وشي او هم هغه تصویرونه معرفي کوي چې په فلم کې یې باید ووینو. د سناریو د تصویرونو په برخه کې دفلم جوړولو په وخت د تغییراتو امکان ډېر وي.
یوه لیکنه شاید د کاغذ په مخ قانع کوونکې وي او ډایرکتر ته هم ښه معلومه شي خو کلـه چې فلم څینې جوړېږي بیا ستونزې پکې پیدا شي.
لـه پاسنیو توضیحاتو منظور دا دی چې سناریو لیکونکي ته لویه حوصلـه په کار ده، دده کار د شعر او داستان برخلاف، یوازې دده نه دی، په بشپړ ولو کې یې نور هم شریک دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تیاتر کې د لیدونکو او لوبغاړو تر منځ مشخصه فاصله موجوده وي. ددی فاصلې غوښتنه دا ده چې لوبغاړي په لوړ آواز او فصیح وغږیږي چې ننداړچیان یې په خبرو پوه شي. تیاتر ځیل خاص دودونه لري او ننداره چي یې له لوبغاړو دا توقع نه لري چې له رښتینو مکالمو سره سمې خبرې ځنې واوري.

په کیسه کې کرکټرونه نه وینو، هر څه په خیال کې انځور وو. دغه شي امکان راکوي چې د داستان مکالمه په اسانۍ سره له واقعي مکالمې بیله کړو او تر وسه وسه یې د ښکلا او اختصار غوندې هدفونو لپاره استخدام کاندو. په کیسه کې چې دوه کسه له یو بل سره مخامخ شي او خبرې شروع کړي، نو اکثره وخت یو بل ته سلام نه اچوي او نه سره متعارف روغبړ کوي خو په سینما کې چې مکالمه واقعیت ته نژدې ده، دوه کسه یو بل ته سلام اچوي، روغبړ سره کوي او بیا اصلي خبرو ته راځي.

په سینما کې کرکټر په سترګو وینو. دلته زموږ او کرکټرونو ترمنځ کومه مشخصه فاصله نه وي، کرکټر ممکن دومره نژدې ووینو لکه په کوټه کې چې راسره ناست وي.

د کیسې او سناریو ترمنځ یو بل مهم توپیر دا دی چې کیسه لیکوال د توصیف له لارې د کرکټر په هکله کې ډېر څه راته وایي او د هغه د زړه له حالونو موخبرولی شي خو د سناریو لیکونکي لاس دومره آزاد نه دی. د سناریو لیکونکی د ډرامې د لیکوال غوندې د خبرو اترو او عمل په ذریعه کرکټر راپیژني. دغه راز د خاصې صحنې یا د مختلفو پېښو د یو ځای کولو له لارې د کــــرکټر په هکله کې زموږ معلومات زیاتوي.

هغه پېښې چې ټکر په کې ډېر دی خو په مکاني لحاظ حرکت په کې لږ وي او تر ډېره حده په یو ځای کې رامنځ کېږي. د ډرامې لپاره مناسبې دي هغــــه پېښې چې تصویري اړخ یې پیاوړی دی، د فلم لیکولو لپاره ښه دي.

سناریو د ډرامې په نسبت کیسې ته نژدې ده. کیسه د خبرو اترو او توصیف په مټ په مخ ځي او سناریو د خبـــــرو اتـــــرو او تصویرونو مجموعه ده.

لیکوال چې غواړي نکل یا کیسه په سناریو بدله کړي، د داستاني او ډراماتیك زمان توپیر یې بایدیه پـــــام کې وي. د آدم خان د نکل داستاني زمان لــه هـــــاغه وخته پیلیږي چې دده پلار حسن خان، زوی نلري او یو ملنګ ورته دعا کوي چې خدای زوی ورکړی خو ددغه نکل ډراماتیك زمان ډېر کلونه وروسته هغه وخت پیلیږي چې آدم خان په درخانۍ باندې زړه بایلي.

د یوه داستـــــان، داستاني زمانه ممکن پنځوس کاله وي خـــــو ډراماتیکه زمانه یې پنځه میاشتې وي. د اصــــــلي واقعې د پیښېدو وخت ته ډراماتیك زمان وايي.

د سناریو لیکنې لپاره درې کاره په کار دي: یو دا چې سناریو ګانې ولیکو او په ابتدا کې د خپلو هڅو له ناکامۍ نا امیده نه شو. بله دا چې سناریو ګانې ولولو. البته، زمـــــونږ په وطن کې داسې سناریوګانې چې په فن پـــــوره وګرځي، په آسانه نه پیدا کېږي. دریمــــه لاره دا ده چې کامـــــیاب فلمونه په دقت وګـــــــورو او جوړښت ته یې پام وکړو.

یو فلم معمولاً دوه ساعته وي. که موږ د فلم هره دقیقه په یو مخ کې ولیکو، یو سل او شل مخه سناریو به ولرو.

موږ کولی شو دغه یو سلو شل مخه په دریو برخو ووېشو: له لومړي تر دېرشم مخه، له دېرشم تر نوییم مخه، له نوییم تر یوسلو شلم مخه.

د فلم په لومړیو لسو دقیقو او یا د سناریو په لومړیو لسو مخونو کې باید مخاطب پوه شي چې اصلي کرکټر څوك دی؟ څه مشکل لري؟ څه غواړي؟ اړتیا یې څه ده؟ او فلم د څه شي ثابتول غواړي؟ (د شکسپیر د اتللو په ډرامه کې ددې خبرې د ثابتولو هڅه شوې ده چې حسود او رخه ګر بنیادم هم خان تباه کوي او هم هغه څوك چې خوښېږي یې.)

د شــــــلم او دېرشم مخ تر منځ معمولاً یو مهم پېچومی وي، یوه داسې پېښه رامنځ ته کېږي چې د فلم کیسې ته نوی لوری ورکوي.

منځنۍ برخه (د فلم له دېرشمې تر نوییمې دقیقې پورې) د ټکر او مخامخېدنې اصلي ساحه ده.

د فلم د اتیایمې او نوییمې دقیقې تر منځ معمولاً له دوهم لوی پېچومي سره مخامخ کېږو او د فلم کیسه نوی لـــــوری خپلوي.

د منځنۍ برخې وروستۍ دقیقې د غوټې پرانستنې (resolution) ته لاره اواروي.

وروستۍ برخه (له نوییمې تر یو سلو شلمې دقیقې پورې) د غوټې پرانستنې لپاره ده.

د سینما د هنر ځینې ماهران وايي چې ښه فلمونه اکثره وخت همدا ذکر شوې جـــــوړښت لري. د سناریو زده کوونکي کولی شي نوموړي جوړښت ته په پام فلمونه مطالعه کړي او وګوري چې آیا په لومړیو لسو دقیقو کې د فلم په

موضوع پوهېدلې او موضوع یې خوښه شوې ده؟

آیا تر دېرشمې دقیقې پورې د فلم لوری بدل شوی دی؟

آیا تر نوییمې دقیقې پورې د فلم په کیسه کې بل لوی بدلون راغلی دی؟

د سناریو د لیکلو لپاره تر هر څه ړومبی موضوع پیدا کړئ یعنې دا ومومئ چې څوك د څه لپاره، څه کول غواړي او له کومو خنډونو سره مخامخ دي؟

د سناریو تر لیکلو دمخه اول د اصلي کــــــرکټر یا کرکټرونو اړتیاوې معلومې کړئ بیا یې سوانح ولیکئ. دا سوانح ممکن په درې څلورو مخونو یا حتی په لس دولس مخونو کې وي.

د کرکټرونو او په تېره بیا اصلي کرکټرونو په هکله کې د معلوماتو لرل د سناریو د لیکلو په وخت کې زموږ کار اسانولی شي.

بهتره ده چې د کرکټرونو او په تېره بیا اصلي کرکټرونږ په هکله کې بشپړ تصـــــور ولرو. کرکټر باید د ظاهــــــري بڼې، اجتماعي حالت او روحي وضعیت لـــــه اړخونو مطالعه شي.

پاتې ۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

تأثیرگذاری سینمای افغانی

نقد بر روال

سینمای افغانی ، با پیشنهء تاریخی خویش که ازفلم « عشق و دوستی و مانند عقاب » آغازشد وبا فلم روزگاران، نخستین تولیدی است افغان فلم به راه افتاد ودرزمان کوتاه گام به گام موسسات ،تهیه کننده گان انفرادی ایجاد وبا تولیدات فلم های داستانی هنری وفلم های مستند (داکو منتری) در نوارهای سینمایی ۷۵ ملی متر، ۳۵ملی متر و۱٦ ملی متر رنگی و سیاه و سفید ، نوار تلویزیونی باساختارهای متنوع از سینماگران پرتلاش و صاحب آزمون در سطح ملی و بین المللی راه باز کرده و افتخارات را تا آخر دههء شصت به کشور به ارمغان آورده بودند.

دریغ و درد که سینمای افغانی همچو دیگر پدیده های علمی و فرهنگی به مثابهء یک پدیدهء مثبت وتأثیرگذارروی روان تماشاگران ازانعکاس سلسله واقعیت ها درچوکات داستان فلم ، اندیشه های انسانی وسازنده ، افراد جامعه در گذشت روز گاران شان تلقی می شد. گرچه درآن زمان ، از سوی دولتمردان ومسوولین مورد حمایت ، پشتیبانی و ارزش مندی قرار می گرفت ، بنابر وقوع حوادث و بحران صدمهء شدید دید و مدتی از روند تکامل باز ماند و حتی دو پدیدهء عالی و انسانی (سینماو موسیقی) را حرام دانستند واز حرکت باز داشتند؛ ولی همانگونه که هرشب تاریک روز روشن رادرپی دارد ، روزگاران تلخ و بحرانی نیز رخت بر بست و صفحهء جدید جهت آرامش فکرو تلاش به وجود آمد، کشور به سوی آبادانی ، نوسازی و پیشرفت در عرصه های مختلف ره گشایی نمود که درین روند ، سینمای افغانی با یک موج نو و

استفاده از راه خود را دو باره با مساعی سینما گران پیشرو و.آگاه وجوانان مستعد دنبال نمود که تاپایان دم مادر ساختارهای فلم بلند و کوتاه هنری ، مستند از سینمای مجرب خویش (مردان وزنان) است فرآورده هایی در سطح ملی و بین المللی داریم که عدهء شان مشمول رقابت درجشنواره های فن آوری معاصر داخلی و بیرونی و امتیازات و افتخاراتی را نیز از آن خود نموده اند.

اما با وجود این گام های استوارو موفقیت آمیز، بعضی ازساخته های فلمسازان ما دارای کاستی ها، نواقص تخنیکی و محتوایی می باشد که نیازمبرم به راه اندازی نقد و بررسی ها دارد .

در حالیکه در گذشته ها آثاری از مولفان عرصه مختلف علمی هنری ، فرهنگی مانیز در بوتهء نقد قرار می

(c) ketabton.com: The Digital Library

گـــــرفت و از آن مؤلفان و علاقمندان رشته ها بهترثمره می گرفتند ، نظر یات سفید و سودمند منتقدان را پذیرفته و درآثار بعدی انها در نظر گرفته و تطبیق می نمودند.درحال حاضرنقدو بررسی درمورد فلم های هنــــــری (داستانی) و فـــلم های مستند (داکـــومنتری)همانطور براصول نقد بر محور ارزیابی ، بررسی ، تحلیل و تجــــــزیه وانالایز(ANALIZE) اثــــر می چــــرخد ، ناسره را از ناسره منتقد جدا کرده عیوب و یا محاسن اثر را بر شمارد و صمیمانه و واقعبینانه مـــؤلف یا صاحب اثر را به سمت معین رهنمایی کند.

بربنیاد این هدف وبه منظوررشد سینمای افغانی نیازمبرم به نقدو بررسی دارد و کار گــــردانان (فلمسازان) تهیه کنــــنده گان ، نویسنده گان و خلاصه تصویر بــــرداران ما وهمه دست اندر کاران سینمای افغانی بهتراست نقد را پذیرند و به جریان راه اندازی نقد و بررسی که صورت می گیرد بپیوندند و آنرا مخلصانه دنبال کنند.

این جاست که تأثیر گزاری نقدو بررسی دربارهء فلم های افغانی رواج پیدامی کند واهمیت آن بلند تر وقـــــویتر می گردد ، فلمسازان ما آرام ،آرام متوجه مي شوند که فـــــردا فلم شان و یا اثرشان دربوتهء آزمایش ونقد قرارمیگیرد. پس سعي میورزند تا محتاط باشند و درمورد اثر خود از نخستین روز اقدام به کار ، فني و مسلکی فکــر کنند نه ذوقی و آماتـــــوری بلکه همه موازین را درنظر داشته دریابند تا روی موازین کارو بینش فلمسازی در ساختار های خـــود عمیقا" بیندیشند تا اثر شان عاری ازعیوب بـــوده و محاسن را به همراه داشته باشد.

همچنان رو نق یا بی محافل نقد نظردرمورد فلم های افغانی مارا به جادهء فـــرهنگ پذیرش می کشانـد و از جانبی سخن مارا با بیان روشن به گـــوش مسوولین امــــــورنیزمیر ساند تا آثار فلمی ما ارزش و اهمیت فراوان کسب نمایند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب اوفرهنګ

پرمختیاوې ګنو چې نقشې یې زموږ د تیرو نسلونو له ذهنونو راوتلې. بشر په خپله ذهني کلا کې دیره دی. همدا ذهني کلا یې فرهنګ دی، دبدبه یې ده او د هیلو ښار یې دی.

د تخنیک او تکنالوجۍ د عصر انسان یو ویشلې او ټوټه ټوټه انسان دی. له ده که د کیمیا او فزیک او بیولوجۍ کتابونه ټول کړي، نو مخامخ د ډبرې عصر ته ور کډه کیږي. موږ ځمکه په خپله فرهنګي هندسه پوښلې. دا مادي فرهنګ انسان پنځولی. نو ښکارې چې مادي فرهنګ ماده دی، هومره چې ډبره، ګل، غر، ستوری، او هر بل څیز ماده دی. موږ د مادي-فرهنګي اشباع په عصر کې ژوند کو. انسان لوی کمیت له خپل ذهنه تولید کړی. کمې فرهنګ ورو ورو او ښايي د لوی بشري سرنوشت په پرتله ډیر ژر زموږ کمې تولید د لګښت له کچې لوړ وخیژي او اړ وځو چې ښکلې، رنګ شوې، صیقل او موبنل شوې تولیدات سیندونو او سمندرونو ته وغورځول شي، ځکه روان مالي-اقتصادي بحران ددې زنګ کړنګا پورته کړې.

نن زموږ ګیلډې مرې دي. نن زموږ بدنونه په جامو پټ دي. نن د شپې له پاره هرڅوک تر یوه چت لاندې خوب تیرولای شي، خو خوند، ښکلا، مینه، ارامتیا، او هغه سوکاله چاپیریال چې زړونه مو پکې وزرې وکړي او خپل لوی سفر په لور والوزي، چیرته دي؟ موږ چا لوټ کړي یو؟ زموږ له خوبونو او خیالونو ډکې شپې چا را څخه غلا کړې؟!

د فرهنګ برخلیک له ذهن څخه راوتې. ذهن څه لري؟! زه چې په هغه ورځ دنیا ته راغلم زما ذهن څه درلودل؟ نننې فکرونه، باورونه، اندیښنې، ښه راتلل او بدراتلل زما په ذهن کې له کومه شول؟ دا زایقه ما څرنګه زده کړه؟ زه څرنګه په دې پوه شوم چې دغه راز ژوند، فکر، باور، اخلاق لرل غوره او د نورو ښه نه دي؟ ما کله دا تجربه کړه چې زه پر نورو اصیل، ژغورل شوی او د ډاډمنې را رواني خاوند یم؟!

د ذهن هندسه:

زه د ذهن له فزیکي-مادي هندسې او د سلولونو د مرګ او ژوند په اړه څه نه وایم. زما د خبرو لوری د ذهن ذاتي کړه وړه دي. له دې لامله ذهن په څلورو برخو ویشل کیږي:

دوه لومړۍ برخې یې چې مخامخ له فزیکي حواسو سره اړیکه لري او باندنۍ نړۍ د هغو له لارې ذهن ته ورننوځي، د (خوش ایندها و نا خوش ایندها) یا ښه را تللو او بدراتللو په نامه را یادوو. ددغو دوو برخو کار دادی چې له فزیکي حواسو ترلاسه کړي توکي ښه یا بد وګڼي(روا/نا روا).

زه تازه ماشوم یم، نه مې څه بد راځي او نه ښه، نو څوک ما ته را ښيي چې زه یـــو څه ښه یا بد وګڼم؟ کورنۍ، کوڅه، ښوونځی، کارځای...پرله پسې ماته وایي چې څه ښه دي او څه بد!

په دې توګه زموږ انګیرنې ذاتي نه دي، بلکې کسبي دي. هغه څه چې زه یې د ښو او بدو په لستونو کې کتاروم، د پلرونو، تیرو نسلونو فکرونه، باورونه، تجربې او ذایقې دي. انسان چې څومره په دې بهیر کې ډوبیږي، له خپل فطرت سره چې نړۍ ته په بې‌طرفه دریځ ګوري، لیرې کیږي.

کوم څه چې زه یې د خپلې کسبي پوهې او معلوماتو له مخې ښه یا بد نوموم، د ذهن دریمې برخې ته ځي. دا برخه د عقل او قضاوت برخه ده. دلته هغه قضاوتونه سر را اوچتوي، چې پلرو او نیکونو غوره بللي. په دې توګه زه د یوه جلا او خپلواک فرد په توګه بې‌حرکته پاتې کیږم، په ما کې د نورو فکرونه، باورونه او قضاوتونه د عمل جامه اغوندي او زه نو د ځان خاوند نه شوم، زه ژوند نه کوم.

نو انتخاب او قضاوت ما ونشو کـــړای. نورو، تللو نسلونو، مړیو زما پـــــرځای قضاوت وکړ. چاته یې مډال او چاته یې هم د چاندماری برخلیک وټاکه.

ددې برخې د کار له بشپړیدلو وروسته د ذهن څلورمه برخه په عمل لاس پورې کوي. دا د ذهن هماغه اجرایي برخه، هماغه لـــرغونې(زه) ده. هغه څه چې ما په عادتي توګه ښه او بد، روا او ناروا، سپین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او تور، اسماني او شيطاني وپيژندل، ددغې برخې له خوا په لوړ غرور د عمل ډګر ته را وځي. نو چې زه دا ډول يرغمل شوی وم، له ما څه وشول؟! له ذهني–مادي فرهنګ څخه څه وشول؟!

موږ هرڅه ومونډل، موږ د ځمکې، د سيندونو، غرونو، وچو دښتو، ځمکې کې پټې زيرمې ټول ومونډل، خپل بيرغونه مو پرې ورپول، خو د هستی خاوند مو ورک کړ. او تر ټولو غټ او ستر را څخه ورک شو. موږ هرڅه وينو، هرڅه اورو، خو هغه نه وينو او نه اورو او. نه هغه نيږدې را سره شته«هغه سترګې چې ونشي کولای خدای ووينې، په څه درد خوري.

هر فعاليت بايد خدای ته يو کار وي...که چېرې په هرڅه کې ښکلا ووينې، له هرڅه به خوند اخلې»

دا را نه ورکه لار، دا د هرڅه شته څښتن، او دا لومړنی برخليک به ځنګه مومو؟

په خپلو کاغذي مالوماتو څه کولای شو! ذهن تر کومې پوړې الوت کولای شي! لارې ته ورتللای شو، خو نه په فزيکي پښو، څښتن مونډلی شو، خو نه په فزيکي سترګو! څوک خبر ښايي دا لار له دننه وي. ايا کله مو دننه سر ورښکاره کړی. ايا کوم ځل مو دننه څه ليدلي!

ايا کله مو د خيال وزرې ښه په خلاص زړه او ډاډ سره پرانيستې. يو ځل به وګورو، يو ځل به په خيال کې والوزو، چيرې به ولاړ شو چې ورک شو! نه ورکيږو، خدای هرچيرې شته!!

«خدای ولې د خلقت داستان دا ډول وليکه!» فرهنګ ددې پوښتنې له پاره څه ځواب لري؟

خدای هرڅه ښه او ښکلي پيداکړي. «ذهن په روح نه پوهيږي. د ذهن کلمې خوښې دي. د ذهن نښه او سمبول خوښ دي. لوبه يې خوښه ده. او ژوند ذهن ته يوه کيسه ده، يو داستان دی، چې په هغه کې دنيا ته راځي، يو شمير پيښې تيروي او مري. دا ډول فرد ته ژوند په خپله خدای دی!» نو که له ذهنه واوړو، له حواسو را ووځو، په چوپتيا خپل دننه ولاړ شو، ښايي، نه مونډلي ځوابونه ومومو.

زه څه يم، څوک يم او ولې يم؟ مړينه د څه له پاره ده، توپيرونه د چا په لاس پنځيدلي دي. هستی اشتباه کړې که زما قضاوتونه تياره دي؟ واقعيت لومړنی دی که زما قضاوتونه؟!

فرهنګي انسان همدا هڅه لري، غواړي پوښتنې ځواب کړي، غواړي، خپله معما مانا کړي. او انسان ليکي. يو سل کلن انسان چې وينښه او خوب يوه کړې وي، نشي کولای ټول ليکل شوي کتابونه ولولي. خو سل کاله دمخه داسې نه وه، زر کاله دمخه لا نه وه، او لس زره کاله دمخه انسان کولای شول خپل ټول ليکل متن ژر ولولي او نور څه نه وي چې وخت پرې تير کړي. خو ننني انسان له ډيرو پوښتنو سره مخ دی که هغه لرغونی انسان چې ښايي يو کتاب، يوه صحيفه يې مونډله چې ژوند ور سره وکړي.

بې له شکه هغه څوک نه يم چې ددې ليک له پيلولو دمخه وم. رښتيا چې هره شيبه د اګاهی نوې شيبه او بله پوړی ده.

انسان د واقعيت اوسيدونکی دی. نه واقعيت يا له فزيکي حواسو پټه هستي څه ډول تجربه کيدلای شي؟ د علم، اګاهی او معرفيت استاذانو تل يا غږ مونډلی يا رڼا. غږ او رڼا د نړی د هر خلقت ځټ ته پټ دي. موږ دغه دوه را نه ورکې سرچينې ځنګه مونډلی شو، چيرته ورپسې کډه شو، چيرې هغه مونډل کيدلای شي.

په دې غير مادي جنس پسې، مادي قلمرونه او مکاني حرکات نه دي په کار. انسان وړوکی کيهان دی. که انسان ځان ټـــول پرانيزي، دغو سرچينو ته لاره مومي، هغه هم په ځان کې. نو زه څوک يم چې بله خبره را کتار کړم. بس په همدې به سره جلا شو او خپل فردي کيهان ته به ســـــر ورښکاره کړو.

ماخذونه:

حکمت اک

ليکوال: هارولد کلمپ

سخنان ساتيا سای بابا

ساتيا سای بابا

مقالات سايت راه جاويدان

خط سوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

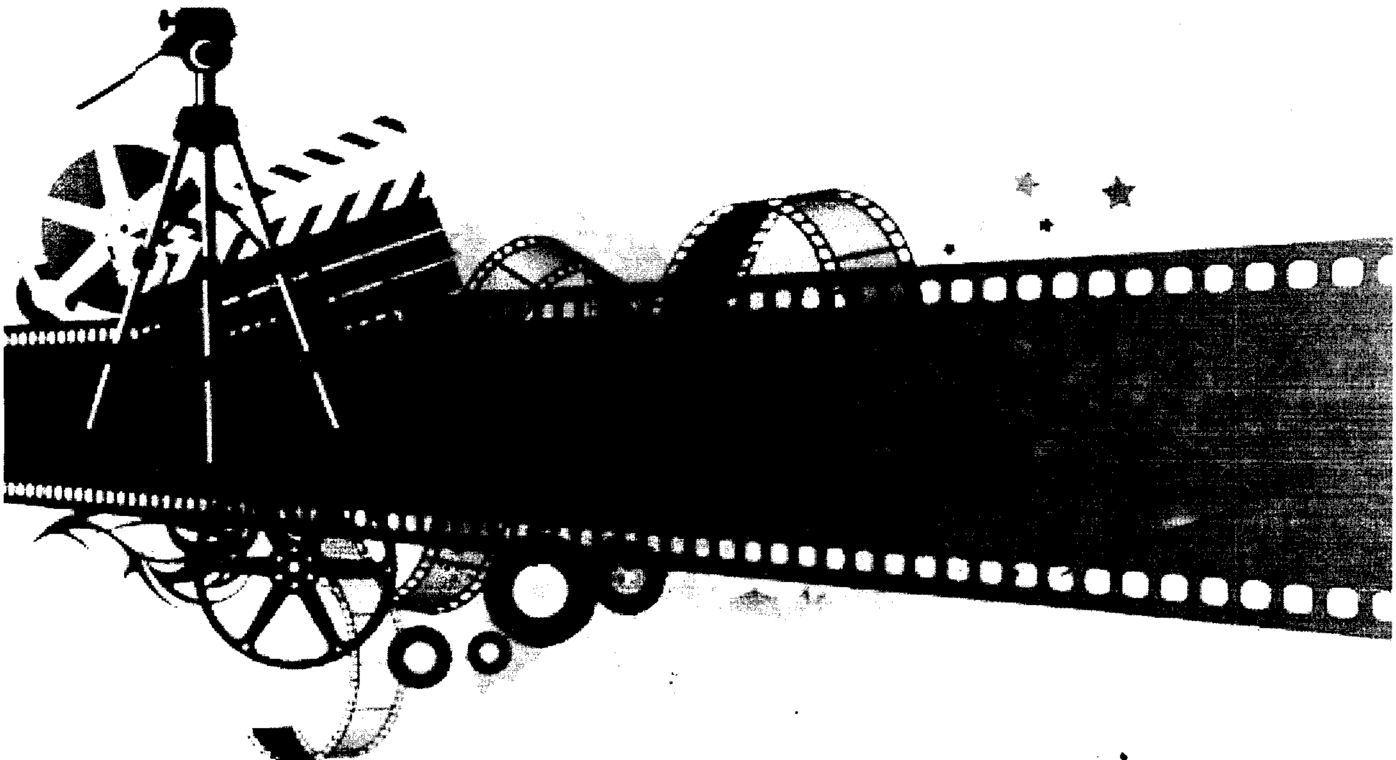

عشق پیری

مجمـــــوعهء سی قسمت سریال «عشق پیری» تکمیل و از طریق تلویزیون ملی افغانستان تولید و پخش شد . قرار است آماده گی به خاطر فلم بـرداری قسمت های بعدی سریال نیز گـــــرفته شود فلم نامه نویس سریال توسط یک تیم که در آن همایون فیـــــروز ، عارف بی ریا و غفارظلام اشتراک دارنـد ، نوشته شده است کارگـــــردان صبـور خنجی .

غفارظلام ، یاسمین یارمل و تـــــرینا حمیدی بازیگران اصلی این سر یال می باشد .

دوو افغاني فلمونو جایزې وګټلې

دوو افغاني مستندو فـــلمـــونـــــوپه نیپــــــال کې دمستندوفلمــونوپه فستیوال کې جایزې وګټلې اووستایل شول.

دغه فستیوال دسفما یاد جنـــــــــوبي آسیا دآزادو خبریالانودټولنې لخواپه نیپال کې جوړ شوی وه.

په دغه فستیوال کې د شپږومستندو افغاني فلمونوله ډلې څخه د(زندګي درمغاره)او(سرزمین من)دسبا سحر فلم له خوا جوړشوی ده .

فلمونه ننداري ته وړاندې شــــــــوي چې ویل کیږي دلیدونکودېرپام یې خانته اړولی دی.

په خبرکې ویل شوي چې دغه فستیوال دوه کاري برخې درلودې چې یوه یې دفلمونوننداره کـــــــول،اوبله یې دمستندو فلمونوپه اړه سیمینارو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

از نبی تنها چی خبراست

« نبی تنها » هنرپیشهء وفلم نامه نویس که بانمایش سریال« بلبل» موفقانه درخشید ونامش سرزبانهاست. اکنون مصروف تهیه فلم مستند (وضعیت گدا های شهر) است . فلم مستندی که قبلا" تهیه نموده بود ، به نام « چرخ اول » درجشنوارهء بین المللی فلم مستند درکابل مقام نخست راکسب کرد .

آقای تنها ادامه سناریو سریال بلبل را نوشته اما منتظرودست به دعا به خاطرتصویب بودجه پولی آن ازطرف وزارت اطلاعات و فرهنگ می باشد.

سریال افسوس

در آیندهء نه چندان دور، سریال افسوس از شبکهء تلویزیون ملی به نشر خواهد رسید.

آقای امین رحیمی کارگردان سریال « افسوس » در مورد گفت:

این سریال ازخشونت، زور،فشار های روحی برزنان ودختران که بیشتر در خانواده های کشورمان دیده شده را به تصویرمی کشد.

رحیمی افزود: سناریو را با داکتر عبدالواحد نظری یک جا نوشته وترتیب کردیم . تصویر برداری را قاسم نیکزادو تدوین آن عادل رحیمی به دوش دارد.

صدیقه تمکین ، نجیب الله جبارخیل، همایون کوه کن ، شکیب ایمل ،پری غلامی ،عابد فروتن ،ولید صدیقی ودیگران بازیگران این سریال اند.

قراراست ده قسمت سریال تکمیل وسپس بخش های بعدی آن نیز تصویر برداری شود. هر قسمت ۲۵ دقیقه می باشد . و به زودی از تلویزیون ملی پخش خواهد شد.

د افغان سینما فلم د اسکار د کلو په درشل کي

د لومړی ځل لپاره یو افغان فلم اسکار جایزی ته کاندید شوی دی.د «جنګ ترياك» په نوم فلم چي د افغان فلم جوړوونکي صدیق برمك کار دی، د اسکار نړیوالي جایزی د تر لاسه کولو په درشل کي دربدلی دی.

د غه فلم په یوه لړی پراته کلي کی د ژوند انځورونه باسي. د دی کلي په پتیو کی کوکنار کرل کیږي.

د اسکار د جایزی ورونکی فلم به د یرژر به اعلان شي خو د یوه فلم لپاره دا هم لویه کامیابي ده چي د اسکار جایزی ته د کاندیدانو په لست کی راشي.

رویا یا حقیقت

رویا یا حقیقت فلم هنری کوتاه اسلامی انتباهی است. آقای بهرام بریال نویسنده و کارگردان این فلم به مسایل همچون : هوس ،حرس ، دروغ، غفلت ، اهمیت و توجه به صداقت و راستگویی در امور زنده گی می پردازد.

تهیه کننده دستگیر اعظمی و فلمبردار ی آنرا محمد قاسم نیکزاد به انجام رسانیده است . میر احمد قادری ، غفار ظلام ، اسدالله میرزاد، جعفر نوابی ، سلما، ملالی نسیر زاده ، راتب ندیم ، عبدالجمیل جوینده و عزیز الرحمن بینا بازیگران این فلم است .

این فلم از تلویزیون ملی به نمایش گذاشته شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سناریو به څنګه لیکو؟

د کرکټر د ظاهري بڼي او فیزیو لوژیك وضعیت د معلومولو په وخت دغو پوښتنو ته ځوابونه په کار دي:

نارینه که ښځه؟ څوکلن دی؟ قد یې څومره دی؟ چاغ دی که ډنګر؟ د پوست، وېښتو او سترګو رنګ یې څنګه دی؟ جسماني عیب لري؟ څنګه جامې اغوندي؟

د کرکټر د اجتماعي حالت د معلومولو لپاره دارنګه پوښتنو ته ځوابونه په کار دي: اقتصادي حال یې څنګه دی؟ څه کار کوي؟ زده کړه یې څومره ده؟ کورنی ژوند؟ (مور و پلار یې ژوندي دي؟ مجرد دی؟ اولادونه لري؟ د کور له غړیو سره یې روابط څنګه دي؟) په کوم دین او مذهب دی؟ د کوم قوم او ملت دی؟ سیاسي باورونه او تړاوونه یې څنګه دي؟ په ذوقي لحاظ له څه سره دلچسپي لري؟ (فوټبال کوي، مطالعه یې خوښېږي؟ او که ....)

د کرکټر د روحي حالت د مطالعې په وخت باید وګورو چې د جنسي مسایلو په هکله کې څه نظر لري؟ له ژونده څه غواړي؟ څنګه خویونه لري؟ په قهرېږي؟ بدبینه دی؟ په ځان غــره دی؟ وسواسي دی؟ په روحي لحاظ مراوي دی؟ له نامعلوم غلیمه وېرېږي؟... استعداد یې څنــګه دی؟ ایا له مورنۍ ژبې پرته نورې ژبې یې زده دي؟ په څه شي کې استعداد لري؟ .... ځیني ډېر پټ او شخصي عادتونه یې کوم دي؟

موږ کولی شو کرکټر له نورو زاویو هم مطالعه کړو.

دا ضــــروري نه ده چې د کرکټرونو په هکله کې معلومات په سناریو کې ټکي په ټکي شامل کړو. د معلوماتو له لرلو منظور دا دی چې د کرکټرونو په هکله کې یو شعور ولرو او د سناریو لپاره داسې کرکټرونه وپنځوو چې د مخاطبانو زړه ته پرېوځي.

بنیادم د بل هر ژوي غوندې محتاج مخلوق دی او چې څو پورې یې سا په بدن کې وي د خپلو غوښتنو او اړتیاوو په پوره کولو پسې لالهانده ګرځي خو دغه اړتیا وې بې منطقه نه وي. که د چا اولادونه وږي وي او ورته ژاړي، دی په دې شبېه کې د خپل ښار لپاره د یو پارك د جوړولو هوس نه شي کولی.

کرکټر چې هر څه کوي د اړتیا په بنیاد یې کوي. ممکن بدرنګی وي غواړي لوی کارونه وکړي چې ځان په نورو ومني. ممکن د دښمن له وېرې پټ وګرځي خو که یې دښمن ووژل شو بیا باید د څه کولو لپاره نورې انګېزې ولري.

د داستان په یوه صحنه کې که دوه کسه خبرې کوي او دریم ناست وي، لوستونکی له دریم کسه چندان نه په تنګېږي، خکه نه یې وېني خو د فلم په صحنه کې که کرکټر غیر فعال وي او یا یې فعالیت بې مقصده او بې علته وي، د لیــــدونکي زړه ورته تنګېږي.

کله چې د سناریو هدف معــــلوم کړو(یعني په دې ځان پوه کړو چې موږ د خپل فلم له لارې د کوم حقیقت ثابتول غواړو) او کرکټرونه وپېژنو بیا د ډراماتیك جوړښت (Dramatic Structure) او یا په بله ژبه د پېښو د ترتیب نوبت رارسېږي.

موږ ته باید معلومه شي چې کومه پېښه چېرته په کار ده؟ له هغه مقصد سره څه مرسته کوي چې فلم یې د ثابتولو نیت لري؟ او له کرکټرونو سره یې تعلق څنګه دی؟ په یوه ښه دراماتیك جوړښت کې هره پېښه په بلې اثر پرېباسي او د مخکینو پېښو (چې د لېدونکي په حافظه کې دي) معنا بشپړوي.

د فلم د کیسې خلاصه (سناپسس Synopsis) د فلم لـه هدف، مهمو کرکټرونو او د پېښو لـه ترتیب څخه جوړېږي. د جزئیاتو تر لیکلو دمخه بهتره ده د فلم د کیسې خلاصه برابره کړو. په خلاصه کې دا نه وي څرګنده چې یو عمل څنګه تر سره کېږي بلکې د یوه عمل او پېښې علت بیانېږي او په دې شي رڼا اچول کېږي چې یو عمل لـه بل عمل سره څه رابطه لري؟

د سناریو خلاصه موږ لـه جزئیاتو څخه نه خبروي او د کرکټرونو په احساساتو او عواطفو کې مو نه شریکوي. په دې پړاو کې موږ هر څه ته لـه لرې ګورو. د سناریو د خلاصې او لنډې کیسې یو مهم توپیر همدلته دی. لنډه کیسه که لنډه هم ده خو پېښې او کـرکټرونه په کې لـه نژدې وینو.

د سناریو لـه خلاصې وروسته خامه سناریو (treatment) لیکو. په خامه سناریو کې ډېر جزئیات راغلي وي خو بیا هم کامل متن نه وي. د خامې سناریو د صفحه بندۍ لپاره بهتره ده د هرې صحنې د پېښو خلاصه په کارتونو کې ولیکل شي. ددې کار ګټه دا ده چې د صحنو وروسته وړاندې کول، اوږدول او لنډول او د نویو صحنو لیکل به آسانه وي. د هرې صحنې اصلي مطلب که په یو، دوو کلمو کې د کارت په څنډه ولیکو، ګټه به یې دا وي چې کله وروسته کارت ته مراجعه کوو هر څه به سمدستي رایادېږي. په یــــو ښه فلم کې صحنې داسې سره تړلې وي چې لېدونکي یې بېلېدا ته نه متوجه کېـــــږي خکه صحنې لـه یو بله زېږېدلې وي.

هر فلم لـه شپېته ، اویا صحنو او یا ډېرو جوړ وي. د خامې سناریو په حالت کې ممکن پنځوس ، شپېته صحنې ولرو چې تعداد یې د سناریو په بشپړه بڼه کې شاید اویا، اتیا صحنو ته ورسېږي.

د فلم تر ټولو وړوکی جز شاټ (shot) دی خو د سناریو تر ټولو وړوکی بشپړ جز باید صحنه (Scene) وبولو. صحنه هغه خبرو اترو او پېښو ته وایي چې په یوه زمان او مکان کې پېښېږي او معمولاً یوه موضوع بیانوي.

د څو پرله پسې صحنو لـه مجموعې څخه د سناریو او فلم "فصل" جوړېږي. د فلم یو فصل (Sequence) ممکن لـه لس ، پنځلس یا شلو صحنو جوړ وي.

فصل د هغو صحنو مجموعې ته وایي چې هم په زماني لحاظ سره تړلې وي او هم د موضوعاتو په لحاظ یو بل ته نژدې وي. د هرې صحنې د لیکلو په وخت لازمه ده هغه ډراماتیك اصول وساتو چې په ټوله سناریو کې باید ورته پام وکړو.

په حقیقت کې هره صحنه یو کوچنی فلم دی.

د سناریو په ابتــــدا کې د بل هر ډراماتیك اثــردابتدا غـــــوندې لوستــــــونکوته ځینې ضروري معلومات ورکوو.

په سناریو کې او ډرامه کې د معلوماتو د ورکولو دې برخې ته پېژندګلوي (exposition) وایي. په دې برخه کې لیدونکي پوهېږي چې څوك، څه غواړي؟ ستونزه یې څه ده؟ ولې ستونزه لري؟ مخالف یې څوك دی؟

د یو فلم یا ډرامې په ټولو برخو کې دغسې معلوماتو ته اړتیا وي خو په سر کې زیاته او په وروستیو برخــــــو کې کمه. د سناریو هـــــــره صحنه هم د پېژندګلوۍ برخه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هرې صحنې د پیژندګلوۍ برخه باید د هماغې صحنې اصلي موضوع رامعرفي کړي اودلانجې دواړه غاړې راوپیژني.

د سناریو په ابتدا کې چې کوم معلومات ورکول کېږي که څه هم په کمي لحاظ زیات وي خو تر ډېره حده د ظاهري مسایلو په هکله وي. هر څومره چې د سناریو پای ته نژدې کېږو، پیژندګلوي د کرکټرونو له روحي حالتونو او پټوګ کیفیتونو سره تعلق نیسي. پیژندګلوي باید هم د سناریو په ابتدا او هم په هره صحنه کې په داسې انداز نه وي چې لیدونکي ته مصنوعي ښکاره شي.

دا ښه نه وي چې یوه صحنه ټوله د پیژندګلوۍ لپاره بېله کړو او یا پیژندګلوي د صحنې غالبه برخه وګرځي.

پیژندګلوي ګڼې لارې لري. مثلا د کرکټرونو د خبرواو عملونو له لارې. داسې هم کېدای شي چې د یو کور چوکۍ، فرشونه او کوچونه په پیژندګلوۍ کې برخه واخلي.

په هره صحنه کې د ټول فلم غونډي هارموني په کار ده. له هارموني څخه منظور د کرکټرونو داسې ترکیب دی چې ټکر او حرکت او ناکراري ځنې پیدا شي. په عالي هامونی کې هر کرکټر د بل کرکټر د خواصو ښودونکی دی. یو انسان په عادي حالت کې خپل فطرت نه راښیي خو که له خپل مخالف لوري سره مخامخ شي نو احساسات یې پاربېږي او خپل حقیقت ځرګندوي. کرکټرونه که هر څومره هم ژوندي او جالب وي خو چې ترکیب یې سم نه وي، ښه نتیجه نه ورکوي.

په صحنه او ټوله سناریو کې د کرکټرونو دا رنګه ترکیب په کار دی چې ناکراري (disturbance) رامنځ ته کړي، یعنې کرکټرونه په ذهني او روحي لحاظ ناکراره شي او په خپله ګټه د حالاتو د سمون لپاره هڅه پیل کړي. ناکراري له لویه سره په دوه ډوله وي: یا د هغو کسانو له یو ځای کېدو او مخالفېدو پیدا کېږي چې یوبل نه شي زغملی خو شرایطو مجبور کړي وي چې سره و اوسي او یا د هغو کسانو له بېلېدو پیدا کېږي چې د یو بل وصال غواړي.

لومړي حالت ته د اضدادو وحدت (Unity of opposites) وایي او دوهم حالت ته د جوړې بېلوالی (pair separation of).

په لومړي حالت کې باید دوه کسان یا دوه لوري له یو بل سره دومره وران وي چې د یوه لوري د ناکرارۍ د ختمولو لپاره د بل ماتول لازمي وي. البته، په عمل کې د بل لوري ماتول ټوکې نه وي، وخت او زحمت غواړي.

هر څومره چې د دوو کسانو د ضدیت ریښې ژورې وي او ورسره یې له یو بله رغېدن هم نه وي هغومره به د دوی کشمکش جالب او پیاوړی وي. د کشمکش نتیجه خامخا دا نه ده چې مخالف لوري به په فزیکي لحاظ یو بل ختموي. د کشمکش په پای کې ممکن سره روغه وکړي یا کومې بلې نتیجې ته ورسېږي خو په هر حال کې لیدونکی باید تر وروستو شیبیو پوه نه شي چې نتیجه به څه وي.

په هغه ناکرارۍ کې چې له بېلتونه پیدا کېږي، د دواړو غاړو فاصله باید د دوی تر وس زیاته نه وي، څکه ناهیلي ترې پیدا کېږي، البته د بېلتون لارې باید دومره هم اسانه نه وي چې لیدونکي سمدستي د نتیجې اټکل وکړي.

دلته ددې ټکي یادونه ضرور ده چې نفرت او محبت بې حده رنګونه او ډولونه خپلولی شي. ممکن یو سړی په ښجلۍ مین وي خو ښجلۍ بد وابسي. ممکن دوه کسه په خپلو مسایلو کې د یو بل دوستان او په ځینو نورو کې د یو بل مخالفان وي.

په یو ډراماتیك اثر کې ناکراري هغه ځای دی چې تعادل له منځه ځي او حالات خپل عادي لوری بدلوي. په دې پړاو کې اصلي کرکټر ځان مجبور ویني چې د تعادل د راستنولو لپاره اقدام وکړي او کشمکش پیل شي.

په لویو ډراماتیکو اثارو کې ناکراري او کشمکش معمولاً د کرکټرونو له خویونو، فکرونو او عادتونو سرچینه اخلي خو په ګڼو عادي اثارو کې وینو چې ناکراري او کشمکش له یو تصادفه زېږي.

په ډراماتیك اثر کې هره موضوع د کشمکش (Conflict) په ترڅ کې بیانېږي.

ډراماتیك اثر چې سم ورغول شي اوله عناصرو یې په ځای استفاده وشي، لیدونکي ته تلوسه (Suspense) ورپیدا کولی شي.

تلوسې ته که د ډراماتیك اثر یو عنصر ووایو ممکن سمه خبره نه وي. تلوسه هغه کیفیت دی چې د ډراماتیکو عناصرو په ځای استعمال یې، لیدونکو په ذهن کې رامنځ ته کوي. که د فلم لیدونکي ته سودا ورپیدا شي چې څه به کېږي، معنا یې داده چې فلم تلوسه رامنځ ته کولی شي.

تلوسه له لویه سره په دوه ډوله زېږي:

۱- د فلم ښه کرکټر غواړي یو د خیر کار وکړي او له لیدونکي سره تشویش پیدا شي چې هسې نه بدکرکټر یې مخه ونیسي او جنجال ورته جوړ کړي.

۲- د فلم بدکرکټر غواړي منفي کار وکړي او د فلم ښه کرکټر هڅه کوي مخه یې ونیسي. لیدونکي په تشویش کې شي چې هسې نه ښه کرکټر د بدو چارو په مخنیوي کې پاته راشي او بد کرکټر خپل هدف ته ورسېږي.

د تلوسې د رامنځ کولو لپاره تر هرڅه ړومبی لازمه ده چې زموږ سناریو ځرګند هدف ولري. لیدونکي که د کرکټرونو په هدف او مقصد پوه نه وي د هغو د عملونو له نتیجو سره یې دلچسپي نه پیدا کېږي. بله دا چې کرکټرونه باید روښانه انځور شي. کرکټر که روښانه انځور نه شي او لیدونکي د هغه له خصوصیاتو سر په لا زمه اندازه بلد نه شي، لیدونکي ته نا اشنا ښکاري. موږ په واقعي ژوند کې هم د هغه چا له سرنوشت سره دلچسپي نه ښیو چې نه یې پیژنو. دغه راز د کرکټرونو مناسب ترکیب په کار دی، که کرکټرونه په خپلو منځونو کې د منافعو، مقصدونو، ذوقونو یا عقیدو تضاد ولري نو کشمکش نه پیدا کېږي او تلوسه نه زېږي.

د تلوسې د رامنځ ته کېدو لپاره باید هغه خندونه چې د کرکټر په لاره کې وي، ناڅاپي او تصادفي راپیدا نه شي. تصادفي پېښه یوازې په هاغه شېبه کې چې واقع کېږي تلوسه پیدا کوي خو هغه پېښه چې د واقع کېدو وېره یا امید یې راسره وي، د اوږد وخت لپاره مو په انتظار کې ساتي.

هر انتظار باید منطقي وي او د ډراماتیك اثر له منځه راولاړ شي. دا سمه نه ده چې لیدونکي ته د یوې نتیجې د معلومېدو تلوسه پیدا شي خو بیا تر پایه پورې د نتیجې په هکله کې هېڅ ونه ویل شي.

پاتې ۵۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حرفهء خبرنگاری

زیادی جالب و قابل فهم باشــــد. در حقیقت خبــــرنگاران مارا در گذار از جنگل اطـــلاعات راهنمایی میکننـــد! برای انجام این وظیفه ، خبــــرنگاران میکوشند با پرسش های زیرکانه هرچه بیشتر دربارهء موضـوع گزارش شان اطلاعات به دست بیاورند.

خبرنگاران غالباً میکوشند شرح وقایع را بدون تعصب، به دور از نظرات و عواطف خودشان ، عـرضه کنند. در برخی جــوامع ، خبرنگاران خــود را دارای نقش ویـژه ای میــــدانند: نقش واسطه میـــان دولت و مـردم. خبرنگاران سیاست ها و اعمال شـاخه های مختلف دولت را به مردم اطلاع میــدهند و در مقابل، نظرات و پرسش های مـــردم را به اطـــلاع دولت میرسانند. خبـــرنگاران نظر یك گروه خاص، حتی دولت را تبلیغ نمیـــکنند، بلکه تمام نظـــر های رقیب را منعکس میکنند تا اعضای یك جامعه دمکراتیك بتوانند با توجه به ماهیت آن نظـــرها، در بارهء شان تصمیم بگیرند:

در بهتـــرین حالت، رسانه ها باید تمام اطلاعات لازم بـــرای تصمیم گیری درمورد تمام مسایل زندگی مانند امور سیاسی ، اجتمـــاعی ، اقتصــــادی و فرهنگی را در اختیاز مردم بگذارند. خبـــرنگار حـــرفه ای کسی است که بتواند حس کنـــد چه مسایلی از نظر مردم مهم است و بتواند با پیگیری و جمع آوری اطلاعات بیشتر، موضوع را بهتر درك كند.

خبـــرنگاری که هم با جامعه ارتباط داشته باشد و هم مسایل را از دید گسترده تری دنبال کند، خواهد توانست با توجه به پیوند میان پدیده ها تصویر دقیق تر و جامع تری را به مردم عرضه کند.

خبرنگارکجا کار میکند؟

زمینه های کار خبرنگاران متنوعند و همواره بر تعداد آنها افزوده میشود. خبرنگاران با این ابزار ها و منابع سروکار دارند:

* روزنامه ها ، مجله ها و نشریات تخصصی
* ایستگاه های رادیو
* ایستگاه های تلویزیون
* خبرگزاری ها
* دفتر های روابط عمومی
* « خبرنوشته» های تلویزیونی
* اینترنت
* نمایشگاه های عکس

برخی خبــــرنگاران که عنوان آزاد درمورد آنها به کار میـــرود ،برای خودشان کار میکنند و مطالبشان را به رسانه های متعددی عرضه میکنند.

بیشتر خبــــرنگاران دربارهء مسایل متنوع گزارش میدهند؛ اما برخی از آنان در زمینه های مشخص تخصص پیدا مکنند، مانند:

* امور سیاسی(داخلی یا بین المللی)

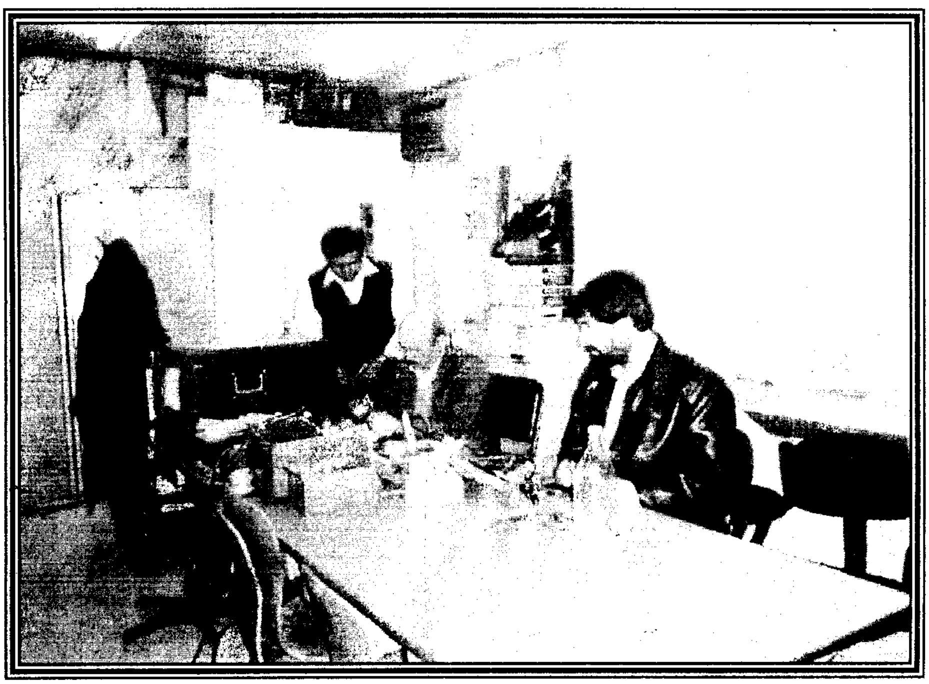

(c) ketabton.com: The Digital Library

* امور اجتماعی
* طبی
* فرهنگ و هنر
* بازرگانی و اقتصاد
* ورزش

ویژگی های خبرنگار حرفه ای چیست؟

آیا خبرنگار « حرفه ای » باید ویژگی های خاصی داشته باشد؟ اگر پاسخ مثبت است ، این ویژگی ها کدامند؟ مربیان بی بی سی همواره با این پرسش روبه رو میشوند. به نظر میرسد بیشتر اشتراك کننده گان در دوره های آموزشی عقیده دارند که یك خبرنگار خوب باید خصلت های خاص داشته باشد. این خصلت ها عبارتند از:

* کنکاوی غریزی
* بلوغ فکری و احساس مسئوولیت
* اطلاعات عمومی گسترده
* خلاقیت
* بردباری و پشتکار
* شجاعت
* انصاف ، صداقت و شخصیت
* ذهن مستقل و پرسشگر

همچنین از یك خبرنگار خوب انتظار میرود برای این کار استعداد داشته باشد، به مخاطبان خود واقعاً علاقمند باشد، و با تمام بخش ها ولایه های جامعه تماس و ارتباط داشته باشد.

در برخی کشور ها ، برخی ؛ اما نه همه ، خبرنگاران معتقدند برای موفقیت در کارشان باید بایك جناح قدرتمند، مثلاً یك قبیله یا گروه مسلح ، هم ارتباط داشته باشند تا بتوانند کارشان را در امنیت انجام بدهند.

خبرنگار باید همواره بکوشد دانش حرفه ای و توانایی های فنی خود را تازه نگه دارد.

البته هرشاخه ای از کار خبرنگاری به مهارت های خاص خود نیاز دارد. خبرنگار رادیو باید صدای صاف، گوش نواز و اطمینان بخشی داشته باشد: در یك روزنامهء کوچك، ممکن است از خبرنگاران انتظار برود که صفحه بندی بدانند. باگذشت زمان، خبرنگاران بیش از پیش وظایفی را بر عهده میگیرند که در گذشته بر عهدهء کارکنان فنی بود از جمله تصویر برداری در تلویزیون و ویرایش صدا در رادیو. توانایی کار در رسانه های متعدد، مثلاً در رادیو وتلویزیون ، یا در مطبوعات و اینترنت، نیز می تواند امتیاز بزرگی باشد.

این وضع برای بسیاری خبرنگارن مشکل می آفریند: از یکسو، ممکن است فردی نویسنده یا مجری بسیار توانایی باشد، اما به کار با کامپیوترعلاقه ای نداشته باشد. چنین فردی حس خواهد کرد که در مسابقهء پیشرفت فنی عقب خواهد ماند؛ اما این روزها تقریباً هرکس میتواند مهارت های اولیهء طراحی صفحات اینترنت یا ویرایش سادهء صدا و تصوٌیر را فرا بگیرد.

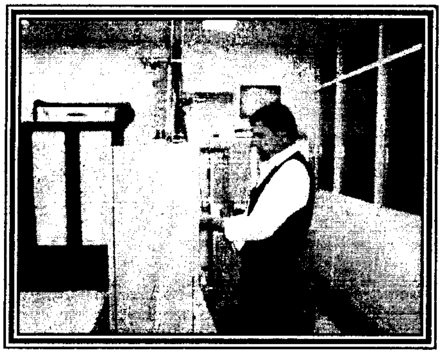

خبرنگاران باید همواره بکوشند دانش حرفه یی و توانایی های فنی خود را تازه نگه دارند. مهارت های فنی را همواره میتوان افزایش داد؛ اما هدف اصلی آن است که خبرنگارتوانایی تتشخیص، گردآوری ، تفکیك ،ارزیابی ، و نتیجه گیری از اطلاعات را داشته باشد. به دست آوردن این مهارت کاری است که عمری طول میکشد و به پایه ای استوار نیاز دارد. رسیدن به این هدف ،بسیار دشوار تر از کسب مهارت فنی است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آوازخوان وآهنگ ساز کشور

انگلیسی انرا (چنت) میگویند، مانند " بابه زنجیر باف "، " قوقو برگ چنار" و " دویدم دویدم " .

این نکته هم گفتنی است که در این مجموعهء ترانه ها، برای اولین بار اهنگ الفبا یا با الفبای زبان دری آهنگ ساخته و ترانه های پشتو، ازبیکی و هرازه گی را نیز شامل آن نمودم.

پرسش: آیا از این مجموعه ی ترانه ها که مجددا" به چاپ رسیده، به افغانستان هم فرستاده شده است ؟

پاسخ : بلی، به تعداد سه هزار جلد آن به وزارت معارف سپرده شد تادر اختیار کودکان افغانستان قرار داده شود.

پرسش: چنانکه هموطنان عزیز ما مطلع هستند، شما از چند ین سال تا ا کنون، در بخش های نوازنده گی، تنظیم موسیقی، اواز خوانی و اهنگسازی اشتغال دارید، لطفا" بگویید علاوتا" از آهنگهایی که شخصا" آنها را خوانده اید، چه تعداد کمپوز یا ساخته های خود را در اختیار سایر آواز خوانان قرار داده اید و در این زمینه، چه اصل و معیاری را در نظر دارید ؟

پاسخ : در موقع آفرینش هر اثر هنری، بیش از همه به این نکته می اندیشم که شنوندهءاثر، جوهر، مایه و فرم های موسیقی اصیل سر زمین مان را در آن احساس نماید . علاوتا، همیشه سعی میکنم تا اثر آفریده شده از تراوش های ذهنی خودم باشد تا بتوانم بدون کوچکترین وسواس، کار خودم را در برابر موسیقی شناسان افغانی، ایرانی، هندی، تاجیکی و امثالهم، کار و اثر شخص خودم معرفی کنم . منحیث مثال باید بگویم که وقتی بخواهیم مضمون یا مطلبی را به زبان دری یا پشتو و یا هر زبان دیگر انشاد نماییم، ناگزیر خواهیم بود از واژه ها ی زبان مورد نظر با رعایت قواعد و ضوابط شناخته شده ی آن استفاده به عمل آوریم. پس، موسیقی هم واژه ها، ویژه گیها، سبکها و ظرافتهای موسیقایی خاص خودش را دارا می باشد. مثال دیگر : هرگاه بخواهیم یک آهنگ افغانی به سبک موسیقی پشتو بسازیم، باید در کلیت آن، شناختی از سبکهای موسیقی پکتیا، لوگر، مشرقی، وردک و جا های دیگر داشته باشیم و مقام های مروج سبکهای مذکور را بدانیم تا فرم موسیقی خود مان را نگهداری کرده بتوانیم .

پرسش : تااکنون کدام هنرمندان از ساخته ها و کمپوز های شما استفاده کرده اند ؟

پاسخ : تا اکنون، این آواز خوانان عزیز از کمپوز های من استفاده نموده اند : استاد مهوش، خانم سلما، خانم پرستو، خانم هنگامه، خانم سیما ترانه، ماریاعیار، وجیهه رستگار، سپیده، مریم وفا، ناهید، مژده، احمد ولی، رحیم مهریار، محبوب الله محبوب، وحید صابری، خسرو، مختارمختار، احمد طاهر، سید عمر، حبیب قادری، مامون، سیرعزیزی، خالد ناصری، یما لودین، رامین شریف و عمرشریف، شکیب عثمانی، تیمور جلالی، وحید فضلیار، فردین روستا،ویس عندلیب، نصیر احمد و از هنرمندان غیر افغانی مانند نوش آفرین (ایرانی)، انورادا پودال (هندی) و آشابهوسلی (هندی) .

پرسش: فکر میکنم صحبت ها آرام آرام به عمق موضوع موسیقی نزدیک و نزدیکتر می شود . حال که چنین است، بهتر خواهد بود اندکی روی الفبای موسیقی روشنی انداخته و باز به اصل مطلب بپردازید ؟

پاسخ : الفبای موسیقی در سراسر جهان، همان هفت پرده ی موسیقی است و بدین گونه :

(Do Re Mi Fa Sol La Si)

که اجرای قطعات موسیقی سازی و آوازی روی پرده، نیم پرده و کوچکتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرسش: وضعیت موسیقی افغانی در داخل و خارج از کشور را چگونه ارزیابی می کنید ؟ چه کمبود ها یی را در یافته اید ؟ و چه نظر یا پیشنهادی غرض بهبود وضعیت موسيقي اصیل افغانستان دارید ؟

پاسخ : وضعیت موسيقي امروز افغانستان، پریشان تر از وضعیت سیاسي و اجتماعي آن است . در داخل و خارج کشور هیچ مرجع و کانون هنری وجود ندارد تا آثار تولید شدهء هنری را از مرحلهء آفرینش تا مرحله یی که به دست نشر سپرده میشود ؛ نظارت کرده و در رفع کمبود ها و نقایص کار کند و همه به این باوریم که موسیقی خوب و شعر خوب، ذوق ها را می نوازد و ارتقا میدهد و هرآنچه خلاف آن باشد، ذوق و ذهن شنونده را می آزارد . البوم های هنر مندان نامدار و سابقه دار ما، در مغازه های سراسردنیابه گونهء غیر قانونی کاپی شده و به فروش میرسد و یا از طریق سایت های انتر نتی کاپی برداری می شود . در سالهای پسین، اثر یا تولید جدید از هنرمندان تثبیت شدهءمردمی به دسترس قرار ندارد. زیرا همهءآنان متأسفانه از حمایت و پشتیبانی مادی و معنوی محروم می باشند . نشرات تلویزیونی برون مرزی هم در این عرصه برنامه های منظم نشراتی در راه جلب حمایت از موسیقی اصیل افغانی، هنرمندان و سبک های موسیقی وطنی ندارند . نشرات مربوط به موسیقی را خود مشاهده می کنید و ضرورت به توضیح بیشتر نخواهد داشت . با تأسف باید گفت که ما هنوز از شناخت درست موسیقی خودمان عاجز هستیم . همچنان از توضیح و معرفی موسیقی زندهءکشور مانند : موسیقی هزاره، پکتیا، نورستان، ترکمني و ده هاي ديگر ناتوانیم، زیرا اطلاع نداریم که ریشه ها و پیوند های اصلی موسیقی ما تا کجا ها میرسد . به قول مولانا که فرمود :

گفتم ز کجایی تو ؟ تسخر زد و گفت
ایجان نیمم ز ترکستان، نیمم ز فرغا نه

پرسش: منظور شما از شناخت درست موسیقی خودمان چیست ؟

پاسخ : بلی، منظور م اینست که بخش بزرگ موسیقی کشور عزیز ما، یعنی همان سبکهای موسیقی که تا اکنون مورد شناسایی و پژوهش قرار نگرفته و با تات های موسیقی کلاسیک هند مطابقت کامل ندارند، ریشه د ر دوازده مقام قدیم سر زمین افغا نستان داشته و تا جایی که نتایج تحقیق و پژوهش علمی کشور های همسایه نشان داده است، این سبکهای موسیقی، در واقع با هفت مقام موسیقی امروز ایران و نه مقام امروزموسیقی تاجیکستان پیوند دارند، حتی یک بخش از موسیقی هزارهءافغانستان با موسیقی چین هم ریشه می باشد، یعنی موسیقی ما با موسیقی سر زمین های همجوار به نوعی پیوند و ارتباط دارد .

پرسش : در مورد موسیقی خرابات کابل چه نظر دارید ؟ آیا پیوندی با اصالت های موسیقی خراسانی دارد و یا کلا از هند وارد شده است ؟

پاسخ : سبکی را که در کشور عزیز ما به نام سبک هندی می شناسیم، بر خلاف تصورات عده یی از مردم، از دوران سلطنت امیر شیرعلیخان آغاز نشده ، بلکه ریشه در ادوار بسیار دور سر زمین ما دارد که سینه به سینه تا امروز شنیده می شود و آمیخته یی از سبک خراسانی و سبک هندی می باشد . هرگاه چنین نمی بود، استادان موسیقی هندوستان می بایستی فرم های موسیقی خرابات کابل را چشم بسته و بدون تفاوت اجرا می نمودند . مثلا، وقتی آهنگ معروف استاد شیدا به مطلع : " این قافله ء عمر عجب میگذرد " را از نظر علم موسیقی شناسی مورد مطالعه قرار دهیم، در واقع، به آهنگهای فلک بدخشان که در مایهء مقام " شور " خوانده می شود، مطابقت بیشتر دارد تا راگ بهرو . ویا آهنگ معروف هرات به نام " سیاه موی و جلالی " که درمقام " شور " است، نه بهروی و یا، آهنگ " جامه نارنجی " که در مقام " چارگاه " بیشتر مایه دارد تادربهرو . بنابراین، برای شناخت موسیقی سر زمین ما، دانستن ده تات هندی و راگها و راگنی ها به تنهایی کافی نیست. بلکه ریشه یابی موسیقی دوازده مقام در پهلو ی سبک هندی و سبکهای موسیقی مناطق همجوار، جوابگوی شناسایی موسیقی نا شناخته مانده ی ما بوده میتواند .

همچنان تذ کزباید داد که نمونه های بیشماری را سراغ داریم که اگر در مایهءموسیقی وطنی خود ما اجرا نشود، از طرف شنوندهء وطنی مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت . مثل آهنگ " یا مولا دلم تنگ آمده " چون، از گذشته ها تا اکنون، پدیدهءموسیقی در جامعهء سنتی ما متأسفانه به دیدهء حقارت نگریسته شده است، بنابرآن، اگر اساسات موسیقی خرابات از استادان این ساحت برای ما باقي نمی ماند، به عقیدهء

بقیه ٥٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

جغرافیای یک غزل

در بیت ششم (مصراع نخست) پارادوکس لفظی (و تلویحاً معنایی) در شعر است:

«گاه سوی «وفا» روی، گاه سوی «جفا» روی»

و یا هم کاربرد واژه های «زند ه گی» و «مرده گی» در مصراع نخست بیت دوازدهم ، پارادوکس است.

«بی تو نه « زنده گی» خوشم، بی تو نه «مرده گی» خوشم» .

یکی از ویژ ه گی های برتر پارادوکس در شعر- به خصوص در این غزل – روش بر انگیختن «اعجاب» و «شگفتی » در مخاطب است. مولانا با بر هم زدن هنجارهای متعارف زبانی به وسیلهء ایجاد پارادوکس در شعر و یا آوردن مفاهیم به ظاهر تناقض نما اما در باطن هنجارمند به این مسأله توجه شگرفی داشته است.

پساساختار گرایی در غزل:

نکتهء دیگر در رویکرد های شعری مولانا – به ویژه در غزل مورد نظر – توجه به جنبهء پساساختار گرایی (Structuralism Post) است. در این شعر، مسأله «در زمانی» زبان (بر خلاف «ساختار گرایان») با هویت بیشتری دستیاب میگردد . به گونهء مثال:

«جان ز تو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند
عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود»

از بیت نخست تا پایان غزل، زبان به حیث نظامی از نشانه ها با جنبهء «در زمانی» آن در محراق توجه قرار دارد و هر واژه در بافت موضوعی اش، نمادی از مفاهیم «درزمانی» در زبان است (جان، جوش، دل، عقل و ...)

شالوده شکنی:

با تأمل ژرف می توان گفت (و شاید هم گزاف نباشد) که مولانا از مهمترین شاعرانی در حوزهء زبان پارسی است که شعرش با رویکرد «شالوده شکنی» (Deconstruction) همخوان است؛ زیرا مولانا با شعرهای مست و مواج و جوشانش در برابر هر گونه محور گرایی (Centralism) می ایستد و با از میان بردن نقطهء مرکزی، کوشش می کند حوزه های محور گرایانه را بشکند.

با توجه به تعریفی که در کتاب « ساختار گرایی، شالوده شکنی و هرمنوتیک» اثر Gerard Burns آمده است: «شالوده شکنی ، رویکردی است به خاطر شکستاند ن مرزهای دست و پا گیر مفهوم محور گرایی – و به نحوی هم سنت شکنی- است.»

شعر مولانا با استناد بر این مسأله در بسیاری از موارد ، نفی کنندهء مفهوم محور گرایی است.

شعر «بی همگان...» بدون تردید، یکی از ویژ ه گی های بارزش، نفی مفهوم محور گرایی و تقابل شالوده شکنانه در برابر این مسأله است.

درد مولانا چیست:

سخن گفتن در بارهء «درد مولانا» با نگارش یک صفحه و دوصفحه و سه صفحه، پایان نمی یابد، بل حجمی میخواهد به اندازهء «هفتاد من کاغذ».

فکر میکنم این حجم و مقدار هم کفایت نمی کند؛ زیرا به قول آن فرزانه:

«گر بریزی بحر را در کوزه یی *
چند گنجد قسمت یک روزه یی»

و درد مولانا، در دیست که در کوزهء الفاظ و تعابیر نمی گنجد؛ ولی اشارهء دردمندانه – اما جذاب – بهتر از سکوت به اصطلاح فاضلانه – اما بی خاصیت – است.

درد مولانا، درد فراق انسان از مبداء است؛ درد «جدایی نی» از" نیستان" است.

گاهی هم درد گمشدن «معشوق» در هاله یی از تردید و توهم نفس است:

«بروید ای حریفان، بکشید یار مارا
به من آورید یکدم، صنم گریز پارا»

درد جانکاه فراق و گمشده گی معشوق در هیأت «شمس» ، اندوه سراسری مولانا در پهنهء پندار است. غزل «بی همگان...» با همین چاشنی تلخ آغاز می شود و سپس در بیت های دیگر، گسترش موضوعی می یابد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود
داغ تو دارد این دلم، جای دگـــــر نمی شود
بی تو اگـــر بسر شدی، زیر جهان زبر شـــدی
باغ ارم سقر شدی، بی تو بسر شـــــدی
بی تو نه زنده گی خوشم بی تو نه مردگی خـــوشم
سر ز غم تو چون کشم، بی تو بسر نمی شـــود..."

تأکید موضــــــوعی مولانا در کاربرد ردیف« بی تـــــــو بشر نمی شود» قشنگترین تأثیر ماندگار در فرایند باز نمایی مسأله‌ء «درد» است.

درد مولانا در این غـــــــزل، درد آسمانیست؛ از این رو عشق مـــولانا ، عشقی از جنس عالم لاهوت است و نه دردی از جنس روزمــــــــــرگی و شکمباره گی های عالم ناسوت:

« گر تو سری قدم شـــوم، ور تو کفی علم شـــوم
ور بروی عدم شـــوم، بی تو بســـــر نمی شود»

... و این هـــــم ، دردی ناشی از همان پنداشت آسمانی از عشق:

« خواب مرا ببسته ای ، نقش مـرا بشسته ای
وز همه ام گسسته ای ، بی تو بســـــر نمی شود»

مولانا شاعر پایان ناپذیر:

مولانا، به دلیل اندیشه‌ء فراخ و وسعت نظر فکری اش، از پایان ناپذیرترین شاعران جهان است. یکی از مولفه های عامل این پایان ناپذیـــــــری در رویکردهای جهانی شــــدن مولانا، موجودیت وسعت نظـر وی در گستره‌ء فکری است. دوری مــــولانا از محور «قبضیت اندیشه» و جهانی اندیشی در حوزه‌ء فکر و فـــــرهنگ، عامل مهم دیگری در قرائت جهانیان از اندیشه‌ء این شاعر متفکر است. بنا بر این ، موضوع پایان ناپذیری اندیشه‌ء مولانا و توجه جهانی نسبت به او، بازگو کننده‌ء میزان ارزش بزرگ مولانا در دهکده‌ء جهانی است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آوازخوان وآهنگ ساز کشور

من، شاید از موسیقی گوشه های دیگر سر زمین خویش هم بی خبر می بودیم . نمیدانم که هنرمندان ما در گذشته تا کدام عصر و زمان، در مورد موسیقی دوازده مقام چیزی میدانستند و شاگردان آن ها کی هااند ؟ آنچه قابل مکث است اینست که نمونه های موسیقي محلی یا روستایی وطن عزیز ما، ریشه های موسیقی اصیل ما را می سازند . من، طی سفری به میهن عزیز در سال ۲۰۰٦، به اساس تلاشهای شخصی یی که در این زمینه انجام دادم، و نیز با تماس ها و تفاهماتی که با یک عده از هنرمندان سبکهاي مختلف موسیقی وطن حاصل شد، توضیحات لازمه را برای مقامات با صلاحیت کشور به خاطر پژوهش لازم در این زمینه ارایه کردم.

پرسش :لطفا در همین زمینه توضیحات بیشتری بدهید ؟

پاسخ : منظور این بود که به آنان تفهیم شود برای تحقیق و مطالعات مزید در بخش ریشه یابی، شناخت و شناساندن موسیقی اصیل وطن، جلب پشتیبانی مردم و بخصوص همکاری دولت، اشد نیاز است . باید پیرامون حد اقل یکصد سال کار کرد های هنرمندان و سبکهای خاص موسیقي هر گوشه و بیشهء میهن بررسی و مطالعهء دقیق صورت گیرد . این کار گسترده و بزرگ از عهدهءفرد بیرون است . پیشنهاد من اینست که غرض پیشبرد این کار، باید کمیسیونهایی که مشمول شخصیت های مجرب و مسلکی در عرصه های موسیقی، تاریخ،ادبیات و زبان باشد، تأسیس گردد . همچنان، از مقامات مسؤول خواهشمندم تا در قسمت جمع آوری آثار هنرمندان محلات و سبکهای کار شان به گونهء تهیهء نوار های صوتی و تصویری وزنده گی نامه آنها اقدام به عمل آورند .

پرسش : میخواهم نظر تان را در مورد " اتن ملی " بپرسم ؛ یعنی می خواهم بدانم که این آهنگ، چه نوع اصالت مقامی دارد ؟

پاسخ : نغمهء " اتن ملی " را که ما می شناسیم، در گوشه یی از مقام " شور " به نا م " دشتی " نواخته میشود که اگر آنرا جبرا در قالب یکی از تات های موسیقی هندی به اجرا در آوریم، تاَت آساوری می شود، ولی درآن صورت جوهرش را از دست میدهد . چه خوبست نغمهء" اتن ملی " و سایر نمونه ها را که بیانگر احساس و عاطفهء مردم ما اند، به صورت فنی و علمی بشناسیم و آنرا پاس داریم .

پرسش اصطلاحی در میان نوازنده گان و موسیقی دانان ما وجود دارد که آنرا " لاریه " می نامند، این چه صیغه یی است ؟

پاسخ : تا چهل سال پیش، اجرای موسیقی " سازی " به شکل دسته جمعی در خرابات به نام " لاریه " رواج داشت ." لاریه " نمونه هایی اند که در ولایات کشور تا امروز، مخصوصا در بدخشان نواخته می شود .

ویا به عبارهء دیگر، لاریه پیش درآمدی است برای آغازچاشنی موسیقی دریک مقام ویامقام های نزدیک به هم .

پرسش : باید پرسید که پرده هایی از موسیقی را که برای هر تازه کاری می آموزانند به نا م " سا – ری – گه – مه – په – ده – نی – سا " معروف است آیا می شود این پرده های معروف هشت هجایی یا مفهوم این هشت هجا در پرده های موسیقی را توضیح نمایید ؟

پاسخ : بلی . هـــرهجای بالا، در زبان فارسي، معنی خاص خـــودش را دارد . مثلا :

سا : پرده

ری : رو پرده

گه : میا نی

مه : زیر نمایان

په : نمایان

ده : رو نمایان

نی : محسوس

سا : هنگام

آسمایی را که تذکر دادم، در متون موسیقی امروزی موجود بوده و به قول دوست دانشمند «احمد یاسین فرخاری» که گفت در کتاب " الفارابی و الموسیقی " که در دههء شصت هجری شمسی در مصر چاپ شده، توضیحات کافی در مورد موسیقی و اصطلاحات آن ارایه شده است .

پرسش : در اخیر، این صحبت اختصاصی باید افزود که شاید خواننده گان ارجمند و علاقه مندان موسیقی اصیل افغانی بخواهند بدانند که آیا شما صنف یا صنوف آموزش موسیقی هم دارید ؟

پاسخ : بلی، من از یک سال بدینسو کورس آموزش موسیقی را گشوده ام که دران یک تعداد شاگردان مصروف آموزش می باشند و افتخار دارم که از این طریق در خدمت جوانان و علاقه مندان موسیقی قرار دارم .

محتـــرم وحید قاسمی ! از صحبت های مفید و ارایه ی معلـومات علمی تان در برابر سوالهای مطـــروحه اظهار تشکر میکنم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژورنالیزم څه شی دی؟

ژورنالیزم له فرانسي ویي (کلمې) ژورنال څخه اخستل شوی دی چې د ورځني کتابت یا د ورځنیو پیښو د لیکلو او ثبتولو مانا ترې اخېستل کېــــږي . د لا ښه ترا پــــوهاوي لپاره راځئ چې دې پوښتنې ته چې ژورنالیزم څه شی دی، په لاندې توګه ځواب ووایو . کله چې سهار له خوبه پاځېږو، له لمانځه وروسته ژر لــــرغږون (رادیو) ته لاس وراوږد کړو . د رادیو ستنه د پر ځپو ر اولو چې د تېرو یا روانو پېښــــو په اړه مالومات تر لاسه کړو . کله چې د دفتر پر لــــور روان شو او د کومې غــرفې مخ ته تېرېږو چې ورځپاڼې پلوري، نو یو ټوک له ځان سره اخلو او د پاڼو په اړولو یې پیل کوو . هر سرلیک مو چې خوښ شو، هغه لیکنه لولو . کله- کله هم اوونیزه یا میاشتنۍ خپرونه له ځان سره ددفتر یا کورته وړو چې د تېرو پیښو په هکله څېړنیز راپورونه، مرکې، شننې، ارزونې، د کارپوهانو او سیاستوالو اندو واند، د ادب نړۍ څېړنې، کره کتنې او یا هم پر نورو نویو او په زړه پورې مالوماتو خپله تنده ماته کړو. که ښه ځېر شو، دغه ټولې پاڼې او لیکنې لوستونکي د ملک د ننه پر پیښو، د حکومت پر دریځ او کړو وړو، او یا هم پــــــر هغه موضوعاتو خبــــــروي چې د لوستــونکیو لپاره اړین، نوي اود لېوالتیا وړ وي . دغــــه لیکنې همدرانګه د نړۍ پـــــر نورو ملکونو، په ځانګــــړي ډول هغو چې اغیزمن وي، زموږ د ادب نړۍ او په همدې ډول د نورې نړۍ پر ادب او هڅوبي راڅرخي . هر ګوره (البته)، دغې ټولې لیکنې او همدارنګه د رادیو او تلویزیون خپرونې د یوه ځانګړي ځانګیز دوی (قانون) پر بنسټ لیکل شوې او تیاری شوې دي . او همدا یوازېنی دوی دی چې مسلکي او اماتــــور (شوقي) ژورنالیست پې توپیرپدای شي . مانا دا چې مسلکي ژورنالیست به د دغه دوی درناوی کــــوي او کاروي به یې، خو اماتور به ترې انکار او هېروي به یې . د پام وړ دا ده چې دغه ټولې لیکنې چې د ورځپاڼې، اوونیزې یا هم میاشتنۍ خپرونې له لارې لوستونکیو ته وړاندې کېږي او په همدې توګه دغه ټولې راډیویي او تلویزیوني خپرونې پر څېــــړنه، شننه، ارزونه، امــــرنه او غوراوي ولاړې دي، نو ځکه ویلای شو چې :

ژورنالیزم دپېښــــو په هــــکله د مالــــوماتو راټولولــــو، څېړنو، ارزولو، شنلو او په ځانګیز (مسلکي) ډول لیکلو ته وایي . ژورنالیزم هغه پیښې څېړي او پر هغو (موضوعاتو) خبري کوي چې نوې او تازه، په ورځنیــــو پیښو پورې اړوند، رښتیا او د ټولنې د ټولیزې روحیې یا (دود او کلتور) سره اړخ ولګولای شي . دلته له ټولیزې روحیې سره غاړه لګول په دې مانا چې په افغانستان کې د لویدیځ سندربولو یا فلمي هنــــــرمندانو د لوڅو فېلمونو، عکسونو ښکارول او ان په دې هکله خبر ورکول نامناسب دي او د افغانانــــــو له ټولیز دود سره په ټکر کې دي .

ژورنالیزم ټولیزوالی یا عمومیت رامنځته کوي، ټولنه خاري او پایلې یې ببرته ټولنې ته وړاندې کوي چې په دې ډول سره یوه ټولېـــــزه رښتینولي یا حقیقت راجــــــوړوي . ژورنالیزم هغه ځانګه ده چې د پیښو په هکله یوازې او یوازې څرګند حقیقت وړاندې کوي . مانا دا چې د ژورنالیزم رښتینولی ته هیڅ ډول رنګ نه ورکوي، بلکې په خپله آر (اصلي) بڼه یې ولس ته وړاندې .

ژورنالیست یا خبــــریال چې په لوېدیځه نړۍ کې ورته راپورتراو خبر څېرونکی هم وایي، مالومات راټولــــــوي، کیسې تیاروي، په ورځپاڼو، رادیو او تلویزیون کې خبرونه وړاندې کوي، او ولس په سیمه ییزو، ملي او نړیوالو پیښو خبروي . د دې تر څنګ پر ټولو پیښو تبصرې کوي، خلک په ټولیزو چارو خبروي او دوی د خپل اندو واند څرګندولو ته هڅوي . خبــــریال همدارنګه د دولتي کارمنو کړه وړه څاري، د سیاسي او دولتي کړیو کړه وړه او تصمیمونه ملت ته په روانه، ساده او څرګنده ژبه ژباړي او د ملت غــــږ دولت ته رسوي .

هېره د نه وي : دا چې ژورنالیزم روانې پېښې څېړي اوهغــــوی ثبتوي، نو ځکه په اوسني وخت کې د تاریخ لمېسنه (تسوید) هم ورته وایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سناریو به څنګه لیکو؟

که یو عاشق خپلې معشوقې ته حال واستوي چې یو داسې پټ پیغام درته لرم چې یوازې تا ته یې باید واوروم او معشوقه حاضره نه وي چې عاشق وګوري او پیغام واوري، دا بحران او کشمکش دی، خو کله چې معشوقه د عاشق لیدو او د پیغام اوریدو ته حاضره شوه، دا د بحران اوج دی.

دا هغه پړاو دی چې بحران ختمیږي. دغه پړاو باید تر وسه وسه لنډ وي خکه د بحران او لانجې له ختمیدو سره تلوسه ختمیږي او لیدونکي دلچسپي نه لري چې د بحران اوج اورد شي.

البته که سناریو ادامه لري نو د بحران له ختمیدو سره سم یو بل کشمکش او بحران پیلیږي.

په سناریو او بل هردراماتیك اثرکې د ورستي بحران اوج د پخوانو اوجونو په نسبت شدید وي.

د بحران اوج باید دوه ځانګړنې ولري: له یوې خوا د لیدونکي لپاره ناڅاپي وي، یعنې داسې څه نه وي چې ده یې دمخه لا اټکل کړی وو او بله دا چې کله لیدونکی فکر ورباندې وکړي نو زړه ته یې ولویږي چې هو، په داسې حالاتو کې خو باید همداسې شوي وای.

په سناریو یا بل دراماتیك اثر کې د بحران له اوجه وروسته د نتیجې (Conclusion) نوبت رارسیږي.

دنتیجې په پړاو کې دغه دوه کاره تر سره کیږي:

۱- د هغه حالت انځورول، بیا نول، معرفي کول او توجیه کول چې د بحران د اوج په وجه رامنځ ته شوی وي.

۲- د سناریو راتلونکــــو پېښو، کشمکشونو او بحرانونو ته لاره اوارول او له راتلونکي پړاو سره د تېر پړاو تړل.

که چېرته د بحران وروستی اوج وي نو نتیجه یوازې لومړی دنده تر سره کوي.

دلته ددې خبرې یادونه ضروري ده چې که اوج ډېر هیجان انګېزه وي بیا بهتره ده نتیجه لږ اوږده شي خو په دې ډول لیدونکی د روحي ارامتیا وخت ومومي.

د دراماتیك اثر د جوړښت په هکله کې مو چې تر اوسه څومره خبرې کړي دي دغه جوړښت باید نه یوازې سناریو بلکې د سناریو هره صحنه هم ولري.

د صحنې تعریف ته په پام سره په هغې کې دوه اړخه وینو: فزیکي او دراماتیك اړخونه.

له فزیکي اړخه صحنه د زمان او مکان هغه لوښی دی چې پېښې په کې لیږدول کیږي. په فزیکي لحاظ یوه صحنه هغه وخت پای ته رسیږي چې زمان یا مکان په کې بدل شي.

د سناریو یوه صحنه د هغې تر ټولو کوچینی کامل جز دی، یعنې هغه ټول دراماتیك جوښت چې له پیژندګلوې پیلیږي او په نتیجې پای ته رسیږي، په یوه صحنه کې هم موجود وي.

په سناریو لیکنه کې معمولاً هڅه کیږي چې په هره فزیکي صحنه کې یوه دراماتیکه صحنه ځای شي خو په درامه کې هره فزیکي صحنه معمولاً د څو دراماتیکو صحنو ډګر دی. که په یوه فزیکي صحنه کې یوازې یوه دراماتیکه صحنه ولرو نو په سناریو کې به تحرك او تنوع زیاته وي. البته، کله نا کله داسې هم کیږي چې د سناریو په یوه فزیکي صحنه کې څو دراماتیکې صحنې او یا بالعکس په څو فزیکي صحنو کې یوه دراماتیکه صحنه ځای شوې وي.

په سناریو لیکنه کې چې صحنه یا دوو معمولاً ور څخه منظور د صحنې فزیکي اړخ دی.

هره صحنه د فلم د کیسې لږ تر لږه یوه کړی لیدونکي ته څرګندوي او دا د یوې صحنې اصلي هدف دی.

یوه صحنه که څه هــــم مستقل وجود لري خــــو له وروسته وړاندې صحنو سره باید دومره تړلې وي چې لیدونکی یې بېلېدو ته متوجه نه شي.

د صحنو د تړون لپاره دوو خبرو ته توجه په کار ده: یو دا چې صحنې باید داسې سره ترتیب شي چې یو له بله وزیږي یعنې د محتوا له اړخه سره پېیل شوي وي. بله دا چې د تصویري اوصوتي شباهتونو او مختلفو تداعي ګانو په مرسته، صحنې د شکل او فورم په لحاظ له یو بل سره وصل شي.

د صحنو د تړلو لپاره له تضاد او شباهت څخه استفاده کېدلی شي. مثلا په یوه صحنه کې به تصور کوو چې د (الف) د نیولو وخت رارسېدلی دی خو په ورپسې صحنه کې به وینو چې (ب) نیول شوی دی.

د فلم صحنې د پېښو، عملونو او حوادثو تر ټولو دراماتیکه برخه رااخلي.

په فلم کې د ژوند انتخاب شوې شیبې د یو بل څنګ ته اېښودل کیږي، خکه خو دلته صحنې له یو بل سره هاغسې خود په خوده تړون نه پیدا کوي لکه په واقعي ژوند کې وینو. دلته مجبور یوو د صحنو د تړون لپاره خواري وکړو.

د سناریو د هرې صحنې د رامنځ ته کولو لپاره اول په کار ده چې د هغې ظرف رامنځ ته کړو یعنې په دې ځان پوه کړو چې دا صحنه په کوم زمان او مکان کې ده او مقصد په کې څه دی او وروسته له هغه د صحنې محتوا ولیکو یعنې دا چې په صحنې کې به څه کیږي. د صحنې د لیکلو یوه معمولي بڼه دا ده چې د پاڼې په سرباندې د صحنې نمبر، داخلي والی یا خارجي والی(یعنې سر پوښلی ځای او که آزاده فضا) او دغه راز وخت (ورځ شپه، ماسپښین، اته نیمې بجې ....) لیکو. د هغو کړښو اوږدوالی چې خبرې په کې را اخلو تر هغو کرښو یو څه کم وي چې هدایات په کې لیکو.

که د خبرو اترو د ډول یا د کرکټرونو د حالت په هکله کې لنډه توضیح لرو، کولی شو هغه د کرکټرونو تر نوم لاندې په لیندیو کې ولیکو.

د صحنې د لیکلو په وخت کله نا کله سناریو لیکونکې لازمه ګڼي چې د کرکټر خبرې د هغه عمل د توضیح لپاره چې باید له خبرو سره همزمانه تر سره شي، قطع کړي. دغسې توضیحات چې د یوه کس د خبرو په منځ کې یا د دوو کسانو د خبرو په منځ کې ورکول کیږي، باید د هدایتونو په څېر په اوږدو کرښو کې ولیکل شي، ددغــــــو توضیحاتو او د صحنې د وروسته وړاندې برخو تر منځ کرښه دې سپینه وي. دغه راز د دوو کسانو د خبرو ترمنځ سپینه کرښه بهتره ده.

دلته د یوې صحنې د لیکلو طرز ته پام وکړئ.

۱۲ صحنـــــه. خارجي - په کابل کې د یوې خارجي موسسې د دفتر مخه – سهار

"یو پیـره دار د موسسې د مخې د غرفې څنګ ته په چوکۍ ناست دی. ټوپك یې په ورنو نو اېښی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیره دار
نعیمي صاحب نشته.
کامره لږ شاته خي. عبدالروف راسکاري. لکه څوك چي د خپل امر مخي ته په تواضـع ولاړ وي، د پیره دار مخي ته ولاړ دی.
عبدالروف
نه ما سره یی وعده وه.
پیره دار
(په داسي حال کي چي بلي خواته ګوري)
نشته.
عبدالروف.
(ساعت ته ګوري)
ویل یی په اته نیمي بجي راشه زه به یم، اوس اته نیمي بجي دي.
عبدالروف انتظار باسي چي پیره دار به څه ووایي خو هغه هیڅ نه وایي. لکه د عبدالروف خبره چي نه غواړي واوري. عبدالروف له جیبه یوه پاڼه راباسي، چوکیدار ته یی نیسي.
عبدالروف.
ته څه فکر کوی، بیا کله پسي راشم.
پیره دار.
ولا هیڅ نه پوهیږم.
عبدالروف لـه جیبه عریضه راباسي، پیره دار ته وروړاندی کیږي، هغه نه یی نیسي.
عبدالروف.
نعیمي صاحب ته به ووایی چي هغه هم صنفي عبدالروف دی راغلی وو، ته نه وی، دا یی عریضه ده.
چوکیدار.
په سترګو. ته بی غمه څه، زه یی ورکوم.
عبدالروف.
ډیر تشکر، خیر یوسی، کور دی وداں.
چوکیدار
(لاس وراوږدوي)
دخدای په امان، څه، بی غمه.
عبدالروف د خدای په اماني لپاره په دواړو لاسونو د څوکیدار لاس نیسي او روانیږي.
چوکیدار
(په غـــرفه کي د ایښي تلفون غوږی راپورته کوي، نمره وهي)
نعیمي صاحب، هغه عبدالروف راغلی وو، خواب مي ورکړ، یوه عریضه یی راکړی ده، د مقرری، در یی وړم.
نعیمي
نه، خیري یی کړه."

په پاسنی صحنه کي موږ د بشپړ ډراماتیك جوړښت ضروري عناصـــــر لیدلی شـو. په لمړی سرکی پیره دار او عبدالروف چي د صحنی اصلي کرکترونه دي، وینو، لـه موضوع سره بلدیږو او زمان (سهار) و مکان د (موسسی مخه) پیژنو. دا ټول د پیژندګلوی عناصر دي، خو د فلم روح لـه کشمکش څخه جوړه وي. لیدونکی په کشمکش پسی ګرځي او غواړي تلوسه احساس کړي.
عبدالروف غواړي لـه پیره دار څخه د خپل مشکل د اواري لپاره استفاده وکړي مګر هغه دلچسپي نه ښیي، لکه خان چي تیروي. دا کشمکش دی او ورسره تلوسه هم پیلیږي.
صحنه د پیــــره دار په خواب شروع شوی ده. دی چا ته خواب ورکوي؟ دا بل څوك دی؟ د چا پوښتنه کوي؟ لیدونکي ته چي په دی خبرو د پوهیدو شوق پیدا شي، معنا یی دا ده چي تلوسه پیل شوی ده. د صحنی په ابتدا کي د کامری حرکت او شاته کیدل د خوند او تنوع سبب ګرځي. موږ ووېل چي د کرکترونو سم ترکیب او هارموني، د ناکراری د رامنځ ته کیدو او د ناکراری د ختمولو لپاره د کرکترونو تر منځ د کشمکش د واقع کیدو لازمي شرط دی. دلته دواړه کرکترونه لـه یو بله بیل خو یو نه، بیل موقفونه او متضادي دلچسپی لــري. د داسي کسانو یو ځای کـــــول مناسب ترکیب ګڼلی شو.
دواړه غاړی غواړي چي خپله ناکراري ختمه کړي خو عبدالروف په دی طریقه چي لـه چوکیداره د خپل مقصد لپاره استفاده وکړي او چوکیدار لـه دی لاري چي عبدلروف ژر لاړ شي، دی پربږدي. کله چي عبدالروف یوازی د عریضی په ورکولو اکتفا کوي او میدان پربږدي دا د هغه بحران اوج دی چي د کشمکش په نتیجه کي رامنځ ته شوی وو.
د بحران اوج باید هم منطقي وي هم نا څاپي. ناڅاپي خو څکه دی چي موږ هیڅ نه پوهیدو چي عبدالروف به په دی طریقه سټنیږي او منطقي څکه دی چي که یی داسي نه وای کړي نو څه به یی کول؟
د نتیجي په وخت کي یعنی کله چي چوکیدار لـه نعیمي سره په تلفون خبری کوي، دی حقیقت ته رسیږو چي چوکیدار څکه عبدالروف ته بی اعتنا وو چي نعیمي په خپله د خپلو اشنایانو په غم کي نه دی. د نتیجي په پړاو کي وینو چي د بلي صحني رامنځ ته کیدو ته هم لاره اواره شوی ده، څکه عبدالروف نه پوهیږي چي نعیمي یی د مقرری په غم کي نه دی یا یی په وس کي نه ده نو څرنګه چي عبدالروف ډیر مجبور معلومیږي هغه به خامخا د خپل پخواني ټولګیوال د موندلو هڅه کوي.
په یوه ښه ډراماتیك اثر کي هره صحنه د خپنو صحنو لور او د خپنو نورو مور ده.
د سناریو د لیکلو په وخت کي دا ضرور نه ده چي خپل کار خامخا لـه لومړی صحني پیل کړو. دغه راز دا لازمي نه ده چي لـه کوم خایه سناپسس (د سناریو خلاصه) او یا خامه سناریو شروع کیږي، لـه هماغه خایه بشپړه سناریو هم پیل کړو.
په اولـه صـــحنــــه کي موږ پیژندګلوی ته ډیره اړتیا لرو خو که یو څه کشمکش په کي نه وي، یوازی پیژندګلوی به د لیدونکي زړه په تنګ کړي. دغه راز که په سر کي کشمکش ډیر وي ممکن تر پایه یی ونه ساتلی شو. لـه ډراماتیك اثره خو تقاضا کیږي چي کشمکش او بحران او تلوسه په کي وار په وار زیاته شي. دغه راز که کرکترونه ونه پیژنو او د هغوی د هڅو په مقصد ونه پوهیږو، ممکن د هغو لـه کشمکش څخه خوند وانه خلو.
د سناریو ابتدا دغسی خبرو ته په پام سره پیلوو.
د فلم د پای په هکله کي هم ډیری خبری کیږي. زما په خیال سناریو لیکونکی باید دا دوه خبری هیري نکړي. یو دا چي د بشپړی سناریو اوحتی د خامي سناریو تر لیکلو دمخه د پای په هکله کي د روښانه تصور لرل ضروري دي. د پای په هکله کي د بشپړ تصور لرل د سناریو لیکني کار آسانوي او سم لوري ته یی سیخوي.
بله دا چي که د پای په هکله کي دوه زړي اوسو او هیڅ نتجی ته ونه رسیږو بیا بهتره دا ده چي خوشحالوونکي پای ته تـــرجیح ورکړو.

اسدالله غضنفر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلان نشراتی

شنبه

٦/٠٠ برنامه ديني صبح
٧/٠٠ اخبار
٧/٠٥ سلام صبح بخير
٨/٠٠ اخبار
٨/٠٥ ادامه صبح بخير
٨/٣٥ تن به تن
٩/٠٠ اخبار
٩/٠٥ دانش براي همه
٩/٣٠ آينده نسل ها
٩/٥٥ موسيقي
١٠/٠٠ اخبار
١٠/٠٥ بحث هفته
١٠/٣٥ موسيقي محلي
١١/٠٠ پشه يي و تركمني
١١/٤٠ گزارش
١٢/٠٠ اخبار
١٢/١٠ گزارش
١٢/٣٠ اذان ظهر ودرسهاي از قران
١/٠٠ نورستاني
١/٢٠ درجستجوي حقايق
١/٥٠ موسيقي
٢/٠٠ اخبار خارجي
٢/٠٥ كنسرت
٣/٠٠ بلوچي و ازبيكي
٣/٤٠ كارتون
٤/٠٠ اخبار
٤/٠٥ آينده سازان
٤/٣٠ آه واه
٤/٥٥ اعلانات
٥/٠٠ اخبار
٥/٠٥ والعصر
٥/٣٠ دستاورد
٥/٥٥ اعلانات
٦/٠٠ صداي اشنا
٧/٠٠ سريال
٧/٣٠ موسيقي
٧/٤٥ گزارش
٧/٥٠ اعلانات
٨/٠٠ اخبار
٨/٥٠ اعلانات
٨/٥٥ موسيقي
٩/٠٠ سخن واندیشه
٩/٣٠ تلويزيوني مجله هفته اول و سوم
٩/٣٠ يك چمن گل هفته دوم و چارم
١٠/٠٠ اخبار انگليسي
١٠/١٠ سريال
١١/٠٠ زمزمه ها
١١/٣٠ موسيقي
١٢/٠٠ اخبار
١٢/٥٠ موسيقي
١/٠٠ صبح بخير
٢/٠٠ اخبار انگليسي
٢/١٠ سخن واندیشه
٢/٤٠ اردي ملي
٣/٠٥ ساعتي با شما
٤/٠٥ هوا نوا
٥/٠٥ آذان صبح
٥/١٠ درسهاي از قرآن
٥/٣٥ زنگ مكتب

يكشنبه

٦/٠٠ برنامه ديني صبح
٧/٠٠ اخبار
٧/٠٥ سلام صبح بخير
٨/٠٠ اخبار
٨/٠٥ ادامه صبح بخير
٨/٣٥ دستاورد
٩/٠٠ اخبار
٩/٠٥ زنگ مكتب هفته اول وسوم
٩/٠٥ بيلموزيم تا بيلموزانيم هفته دوم وچارم
٩/٣٠ از هر جااز هر رنگ
١٠/٠٠ اخبار
١٠/٠٥ سخن واندیشه
١٠/٣٥ موسيقي محلي
١١/٠٠ پشه يي وتركمني
١١/٤٠ گزارش
١٢/٠٠ اخبار
١٢/١٠ گزارش
١٢/٣٠ آذان ظهر و برنامه والعصر
١/٠٠ نورستاني
١/٢٠ هفت كلك هفت شهر هنر
٢/٠٠ اخبار خارجي
٢/٠٥ مردم وموسيقي
٣/٠٠ بلوچي وازبيكي
٣/٤٠ كارتون
٤/٠٠ اخبار
٤/٠٥ كلكين
٤/٣٠ جهان ما
٤/٥٥ اعلانات
٥/٠٠ اخبار
٥/٠٥ جوانان
٥/٣٠ صلح وامنيت هفته چارم
٥/٣٠ موسيقي
٧/٥٠ اعلانات
٦/٠٠ صداي آشنا
٧/٠٠ نيمه ديگر
٧/٣٠ گزارش
٧/٤٠ موسيقي غزل
٧/٥٠ اعلانات
٨/٠٠ اخبار
٨/٥٠ اعلانات
٥/٥٥ موسيقي
٩/٠٠ مباحثه
٩/٣٠ كتاب فرهنگ مردم هفته اول و سوم
١٠/٠٠ اخبار انگليسي هفته دوم و چارم
١٠/١٠ فلم هنري
١١/٤٠ شب مهتاب
١٢/٠٠ اخبار
١٢/٥٠ موسيقي
١/٠٠ سلام صبح بخير
٢/٠٠ اخبار انگليسي
٢/١٠ مباحثه
٢/٤٠ آه واه
٣/٠٥ سريال
٣/٣٠ كنسرت
٤/٣٠ يك چمن گل و تلويزيني مجله هفته اول و سوم
٥/٠٠ آذان صبح هفته دوم و سوم
٥/٠٥ معارف اسلامي
٥/٣٠ آينده سازان

دوشنبه

٦/٠٠ برنامه ديني صبح
٧/٠٠ اخبار
٧/٠٥ سلام صبح بخير
٨/٠٠ اخبار
٨/٠٥ ادامه صبح بخير
٨/٣٥ ورزش
٩/٠٠ اخبار
٩/٠٥ اردي مل
٩/٣٠ آه و اه
٩/٥٥ موسيقي
١٠/٠٠ اخبار
١٠/٠٥ مباحثه
١٠/٣٥ موسيقي محلي
١١/٠٠ پشه ئي و تركمني
١١/٤٠ گزارش
١٢/٠٠ اخبار
١٢/٠٥ سريال
١٢/٣٠ آذان ومعارف اسلامي
١/٠٠ نورستاني
١/٢٠ پرسشهاي طبي – كاروان حله
٢/٠٠ اخبار خارجي
٢/٠٥ هوا نوا
٣/٠٠ بلوچي وازبيكي
٣/٤٠ كارتون
٤/٠٠ اخبار
٤/٠٥ صحت
٤/٣٠ شهر ماخانه ما
٤/٥٥ علانات
٥/٠٠ اخبار
٥/٠٥ به سوي نور
٥/٣٠ پيشكسوت ورزش
٥/٥٥ اعلانات
٦/٠٠ صداي آشنا
٧/٠٠ انعكاس
٧/٢٥ موسيقي
٧/٤٠ گزارش ولايتي
٧/٥٠ اعلانات
٨/٠٠ اخبار
٨/٥٠ اعلانات
٩/٠٠ آيينه شهر هفته اول وسوم
٩/٣٠ لحظه ها و لبخند ها هفته اول و سوم
٩/٣٠ مرچ سرخ هفته دوم و چارم
١٠/٠٠ اخبار انگليسي
١٠/١٠ سينما
١٠/٤٠ كلاسيك
١١/٤٠ شب مهتاب
١٢/٠٠ اخبار
١٢/٥٠ موسيقي
١/٠٠ صبح بخير
٢/٠٠ اخبار انگليسي
٢/١٠ آيينه شهر
٢/٤٠ به سوي خوشبختي
٣/٠٥ سريال
٣/٣٥ مردم وموسيقي
٤/٣٥ نيمه ديكر
٥/٠٠ آذان صبح
٥/٠٥ به سوي نور
٥/٣٠ كلكين

سه شنبه

٦/٠٠ برنامه ديني صبح
٧/٠٠ اخبار
٧/٠٥ سلام صبح بخير
٨/٠٠ اخبار
٨/٠٥ ادامه صبح بخير
٨/٣٥ پيشكسوت ورزش
٩/٠٠ اخبار
٩/٠٥ كلكين
٩/٣٠ به سوي خوشبختي
٩/٥٥ موسيقي
١٠/٠٠ اخبار
١٠/٠٥ آيينه شهر
١٠/٣٥ موسيقي محلي
١١/٠٠ پشه يي و تركمني
١١/٤٠ فرهنگ مردم كتاب
١٢/٠٠ اخبار
١٢/٠٥ نيمه ديگر
١٢/٣٠ آذان وبسوي نور
١/٠٠ نورستاني
١١/٢٠ يك چمن گل تلويزيوني مجله
٢/٠٠ اخبار خارجي
٢/٠٥ بحث سينما ساعتي با شما
٢/٣٥ موسيقي
٣/٠٠ بلوچي وازبيكي
٣/٤٠ كارتون
٤/٠٠ اخبار
٤/٠٥ نونهالان بشارتگر
٤/٣٠ جهان حيوانات
٤/٥٥ اعلانات
٥/٠٠ اخبار
٥/٠٥ پرسش هاي ديني
٥/٤٠ قانون
٥/٥٠ اعلانات
٦/٠٠ صداي آشنا
٧/٠٠ به سوي خوشبختي
٧/٢٥ گزارش
٧/٣٥ كليوالي سندري
٧/٥٠ اعلانات
٨/٠٠ اخبار
٨/٥٠ اعلانات
٩/٠٠ رواني چاري
٩/٣٠ رنگين كمان چشم انداز
١٠/٠٠ اخبار انگليسي
١٠/١٠ ادامه برنامه
١٠/٣٠ سريال
١١/٠٠ زمزمه ها
١١/٣٠ غزل
١٢/٠٠ اخبار
١٢/٥٠ موسيقي
١/٠٠ صبح بخير
٢/٠٠ اخبار انگليسي
٢/١٠ رواني چاري
٢/٤٠ مستطيل سبز
٣/٠٥ مرچ سرخ انعكاس
٣/٣٠ هوا نوا
٤/٣٠ شهر ما خا نه ما
٤/٥٥ غزل
٥/٠٠ آذان صبح
٥/٠٥ پرسش هاي ديني
٥/٤٠ قوالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلویزیون ملی افغانستان

چهار شنبه

٦/٠٠	برنامه ديني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخير
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه برنامه
٨/٣٥	نو نهالان بشارتگر
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	آينده سازان
٩/٣٠	جوانان
٩/٥٥	موسيقي
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	رواني جاري
١٠/٣٥	موسيقي محلي
١١/٠٠	پشه ئي و ترکمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	سريال
١٢/٣٠	أذان وپرسش هاي ديني
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	مرچ سرخ
١/٥٠	موسيقي
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	موسيقي ذوقي
٣/٠٠	بلوچي وازبيکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	دانش براي همه
٤/٣٠	زراعت پوليس
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	آيينه زنده گي
٥/٣٠	مستطيل سبز
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	صداي آشنا
٧/٠٠	سريال
٧/٣٠	فلکوريك سندري
٧/٤٥	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	لرغوني مينه
٩/٣٠	هفت شهر هنر هفته اول و سوم کاروان حله هفته دوم وچارم
١٠/٠٠	اخبار انگليسي
١٠/١٠	صور خيال
١١/١٠	بزم غزل
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسيقي
١/٠٠	صبح بخير
٢/٠٠	اخبار انگليسي
٢/١٠	رنگين کمان چشم انداز
٣/٠٠	سريال
٣/٣٠	به سوي خوشبختي
٤/٠٠	سريال
٤/٣٠	نو نهالان بشارتگر
٤/٥٥	غزل
٥/٠٠	اذان
٥/٠٥	پرسش هاي ديني
٥/٤٠	قوالي

پنجشنبه

٦/٠٠	برنامه ديني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخير
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه برنامه
٨/٣٥	مستطيل سبز
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	زراعت ومالداري پوليس
٩/٣٠	شهر ما خانه ما
٩/٥٥	موسيقي
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	انعکاس
١٠/٣٠	لرغوني مينه
١١/٠٠	پشه ئي وترکمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	گزارش
١٢/٣٠	أذان و برنامه والعصر
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	رنگين کمان چشم انداز
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	مردم وموسيقي
٣/٠٠	بلوچي و ازبيکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	آيينه نسل ها هفته اول وسوم
٤/٣٠	اه واه
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	درسهاي از قران
٥/٣٠	ورزش هفته
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	صداي آشنا
٧/٠٠	وکيل ومو کل ونگاه
٧/٣٠	گزارش
٧/٤٠	موسيقي محلي
٧/٥٠	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	در جستجوي حقايق
٩/٣٠	پنجره هفته اول و سوم
٩/٣٠	هفت کلك هفته دوم وچارم
١٠/٠٠	اخبار انگليسي
١٠/١٠	فلم هنري
١١/٤٠	شب مهتاب
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسيقي
١/٠٠	صبح بخير
٢/٠٠	اخبار انگليسي
٢/١٠	در جستجوي حقايق
٢/٤٠	زراعت ومالداري
٣/٠٥	لرغوني مينه
٣/٣٠	موسيقي ذوقي
٤/٣٠	ايينه زنده گي
٥/٠٠	أذان صبح
٥/٠٥	درسهاي ازقران
٥/٣٠	دانش براي همه

جمعه

٦/٠٠	برنامه ديني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخير
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه برنامه
٨/٣٥	ورزش هفته
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	فلم هنري براي اطفال
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	لابلاي آرشيف
١١/٠٠	پشه ئي وترکمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	سريال
١٢/٣٠	اذان جمعه ودرسهاي از قران
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	پرسشهاي ديني
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	هوا نوا
٣/٠٠	بلوچي و ازبيکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	زنگ مکتب هفته اول و سوم بياموزيم تا بياموزانيم هفته دوم وچارم
٤/٣٠	از هر جا از هر رنگ
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	در رهگذر نور
٥/٣٠	تن به تن
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	اردوي ملي
٦/٣٠	پرسش هاي طبي
٧/٠٠	گزارش
٧/٣٠	موسيقي محلي
٧/٤٥	علانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	بحث هفته
٩/٣٠	کنسرت
١٠/٠٠	اخبار انگليسي
١٠/١٠	بقيه کنسرت
١٠/٤٠	ساعتي با شما هفته اول و سوم تياتر هفته دوم وچارم
١١/٤٠	شب مهتاب اخبار
١٢/٥٠	موسيقي
١/٠٠	صبح بخير
٢/٠٠	اخبار انگليسي
٢/١٠	بحث هفته
٢/٤٠	آيينه نسل ها
٣/٠٥	نگاه
٣/٣٥	مردم وموسيقي
٤/٣٥	آه واه
٥/٠٠	أذان صبح
٥/٠٥	در رهگذر نور
٥/٣٠	ورزش هفته

عبدالکریم عبدالله زاده
کارگردان موفق RTA

شینکی غوری، ساره منصوری و نذیره کوهستانی

نورآغا پروانی ، هماون نظری

انجنیر ان ستدیوی تلویزیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــــلان نشراتی هفته وار

روز شنبه

- ۴ر۸ ارم راديوسرود ملي ومعرفي نشرات راديو
- ۵ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خپرونه
- ۵ر۴۲ درسهاي از حديث شريف
- ۵ر۵۰ مثنوي معنوي
- ۶ر۰۰ پيام صبگاهان
- ۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۷ر۳۰ كورني ژوند
- ۸ر۰۰ اخبار پشتو
- ۸ر۵ ازخواب تا واقعيت
- ۸ر۳۰ دنياي جوانان
- ۹ر۰۰ اخبار دري
- ۹ر۵ از ارشيف نشراتي
- ۹ر۳۰ نيش ونوش
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ راديو صداي مردم
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ تحفه از آرشيف
- ۱۲ر۰۰ اخبار دري
- ۱۲ر۵ مروري به روزنا مه ها ونرخ اسعار
- ۱۲ر۳۰ اذان نماز پيشين وانوار الهي
- ۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱ر۵ موسيقي غزل
- ۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ سيبنى خبري
- ۵ر۰۰ اخباز دري
- ۵ر۵ زراعت ومالداري
- ۵ر۳۰ ياد نامه مردان خدا
- ۵ر۴۵ سره مياشت
- ۶ر۰۰ مابنام موپه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ موسيقي
- ۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
- ۸ر۳۰ ما وجهان ما
- ۹ر۰۰ پاسداران صلح وامنيت
- ۹ر۳۰ داستانهاي دنباله دار
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ موسيقي كلاسيك
- ۱۱ر۰۰ بزم غزل
- ۱۱ر۵۵ دعائيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

يكشنبه

- ۴ر۵۸ ارم راديوسرود ملي ومعرفي نشرات راديو
- ۵ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خپرونه
- ۵ر۴۲ درسهاي از حديث شريف
- ۵ر۵۰ مثنوي معنوي
- ۶ر۰۰ پيام صبگاهان
- ۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۷ر۳۰ كورني ژوند
- ۸ر۰۰ اخبار پشتو
- ۸ر۵ ازخواب تا واقعيت
- ۸ر۳۰ ديني زده كري
- ۸ر۴۵ دمشرانو جرگي غږ
- ۹ر۰۰ اخبار دري
- ۹ر۵ موسيقي
- ۹ر۳۰ يك طرز دو هنر مند
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ راديو صداي مردم
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ كنسرت هنر مندان داخلي وخارجي
- ۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۲ر۵ مروري به روز نامه ها نرخها ي اسعار
- ۱۲ر۳۰ اذان نماز پيشين وانوار الهي
- ۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱ر۵ موسيقي
- ۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ لوي شي چي پوي شي
- ۵ر۰۰ اخبار دري
- ۵ر۵ نشست هفته
- ۶ر۰۰ مابنام موپه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ ما ومحيط زيست ما
- ۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
- ۸ر۳۰ ما وكشور ما – مشاهيرجهان (متناوب)
- ۹ر۰۰ ما وصحت ما
- ۹ر۳۰ داستانهاي دنباله دار
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ گنجينه سخن
- ۱۱ر۰۰ بزم غزل
- ۱۱ر۵۵ دعائيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي وپايان نشرات

دو شنبه

- ۴ر۵۸ ارم راديوسرود ملي ومعرفي نشرات راديو
- ۵ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خپرونه
- ۵ر۴۲ درسهاي از حديث شريف
- ۵ر۵۰ مثنوي معنوي
- ۶ر۰۰ پيام صبگاهان
- ۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۷ر۳۰ كورني ژوند
- ۸ر۰۰ اخبار پشتو
- ۸ر۵ ازخواب تا واقعيت
- ۸ر۳۰ سيماي شاعر در آينه شعر
- ۹ر۰۰ اخبار دري
- ۹ر۳۰ اسلام ونظام خانواده
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ در آ يينه هنر
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ آهنگهاي فرمايشي
- ۱۲ر۰۰ اخبارپشتو
- ۱۲ر۵ آموزش قرانكريم
- ۱۲ر۳۰ اذان نماز پيشين وانوار الهي
- ۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱ر۵ موسيقي اماتور
- ۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ دانش بزرگيست
- ۵ر۰۰ اخبار دري
- ۵ر۵ دنيايي اطفال
- ۵ر۳۰ اردوي ملي
- ۶ر۰۰ مابنام موپه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ گزارشها و گفتگو ها
- ۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
- ۸ر۳۰ وحدت ملي
- ۹ر۰۰ پرنيان
- ۹ر۳۰ داستانهاي دنباله دار
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ ستاره هاي از كهكشان موسيقي
- ۱۱ر۰۰ سيماي شاعر در آ يينه شعر
- ۱۱ر۵۵ دعائيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

سه شنبه

- ۴ر۵۸ سرود ملي ومعرفي نشرات راديو
- ۵ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
- ۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خپرونه
- ۵ر۴۲ درسهاي از حديث شريف
- ۵ر۵۰ مثنوي معنوي
- ۶ر۰۰ پيام صبگاهان
- ۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
- ۷ر۳۰ كورني ژوند
- ۸ر۰۰ اخبار پشتو
- ۸ر۵ ازخواب تا واقعيت
- ۸ر۳۰ زنگ مكتب
- ۹ر۰۰ اخبار دري
- ۹ر۵ مسئولين وراديو افغانستان
- ۹ر۳۰ موسيقي رنگاه رنگ
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۵ راديو صداي مردم
- ۱۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱۱ر۵ حرف خوش آهنگ خوش
- ۱۲ر۰۰ اخبارپشتو
- ۱۲ر۵ مـــروري به روز نامه ها ونرخ اسعار
- ۱۲ر۳۰ اذان نماز پيشين وانوار الهي
- ۱ر۰۰ اخبار دري
- ۱ر۵ موسيقي غزل
- ۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
- ۴ر۰۰ اخبار پشتو
- ۴ر۵ اعلانات
- ۴ر۳۰ دانش بزرگيست
- ۵ر۰۰ اخبار دري
- ۵ر۵ تعليمات راديوني
- ۵ر۲۰ موسيقي
- ۵ر۳۵ زراعت ومالداري
- ۶ر۰۰ مابنام موپه خير افغانستان
- ۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
- ۷ر۳۰ آهنگهاي محلي
- ۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
- ۸ر۳۰ ماشنونده گان
- ۹ر۰۰ ميراثهاي گرانبها
- ۹ر۳۰ آهنگهاي انتخابي
- ۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
- ۱۰ر۰۵ زمزمه هاي شبهنگام
- ۱۱ر۰۰ جلوه گاه ذوق
- ۱۱ر۵۵ دعائيه
- ۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

راديو افغانستان

چهار شنبه

۴ر۵۸ ارم راديوسرود ملي ومعرفي نشرات
۵ر۲ تلاوت كلام الله مجيد
۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خيرونه
۵ر۴۲ درسهاي از حديث شريف
۵ر۵۰ مثنوي معنوي
۶ر۰۰ پيام صبگاهان
۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
۷ر۳۰ كورني ژوند
۸ر۰۰ اخبار پشتو
۸ر۵ ازخواب تا واقعيت
۸ر۳۰ ميراثهاي گرانبها
۹ر۰۰ اخبار دري
۹ر۵ بسوي باز سازي
۹ر۳۰ هنرمنداو دهغه يادونه
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ راديو صداي مردم
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ر۵ ترانه ها وسخنها
۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
۱۲ر۵ مروري به روز نامه ها ونرخ اسعار
۱۲ر۳۰ اذان نماز پيشين وانوار الهي
۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۵ موسيقي - رنگا رنگ
۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ سپيني خبري
۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۵ صحت براي همه
۵ر۳۰ پوليس خدمتگار جامعه
۶ر۰۰ مابنام مويه خير افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ در گذرگاه انديشه
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ جامعه وقانون
۹ر۰۰ صفحهء ازتاريخ
۹ر۳۰ جام جم
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ اهنگهاي فلكلوريك
۱۱ر۰۰ از هر چمن سمنی
۱۱ر۵۵ دعائيه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

پنج شنبه

۴ر۵۸ ارم راديوسرود ملي ومعرفي نشرات راديو
۵ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
۵ر۳۲ سيرت النبي (ص) خيرونه
۵ر۴۲ تفسير شريف
۶ر۰۰ پيام صبگاهان
۶ر۳۰ صبح بخير افغانستان
۷ر۳۰ كورني ژوند
۸ر۰۰ اخبار پشتو
۸ر۵ ازخواب تا واقعيت
۸ر۳۰ پيام سرباز
۹ر۰۰ اخبار دري
۹ر۵ صفحه ء از تاريخ
۹ر۳۰ گزيده هاي از نشرات راديو
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ راديو صداي مردم
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ر۵ كاروان حله
۱۲ر۰۰ اخبارپشتو
۱۲ر۵ مروري به روز نامه ها ونرخ اسعار
۱۲ر۳۰ اذان نماز ظهر وانوار الهي
۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۵ از ارشيف نشرات راديو
۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ دانش بزرگيست
۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۵ ورزش
۵ر۳۰ به سوي باز سازي
۵ر۴۵ زن وجامعه
۶ر۰۰ مابنام مويه خير افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ زير آسمان كبود
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ موسيقي
۹ر۰۰ اضرار مواد مخدر
۹ر۳۰ راديو درام
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ زمزمه هاي شبهنگام
۱۱ر۰۰ موسيقي فلكلور
۱۱ر۵۵ دعائيه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

جمعه

۴ر۵۸ ارم راديوسرود ملي ومعرفي نشرات راديو
۵ر۲ تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
۶ر۲ سيرت النبي (ص) خيرونه
۶ر۲۲ مثنوي معنوي
۶ر۳۰ پيام صبگاهان
۷ر۳۰ صبح بخير افغانستان
۸ر۳۰ ميرزا قلم
۹ر۰۰ اخبار پشتو
۹ر۵ دنياي كتاب – مشعلداران سخن (متناوب)
۹ر۳۰ آيينه (دجمعي دالي متناوب)
۱۰ر۰۰ راډيوني مجله
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ر۵ از هرچمن سمني
۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
۱۲ر۵ به سوي نور واذان نماز ظهر
۱۲ر۳۰ صداي منبر
۱ر۰۰ قوالي
۱ر۳۰ شروع برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ سپيني خبري
۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۵ آهنگهاي اماتور
۵ر۳۰ برنامه اطفال
۶ر۰۰ مابنام مويه خير افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ صداي معارف
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ مروري به وقايع مهم هفته
۹ر۰۰ ديري مجلس
۹ر۳۰ در امتداد شب
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ زمزمه هاي شبهنگام
۱۱ر۰۰ راديوني مجله
۱۱ر۵۵ دعائيه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

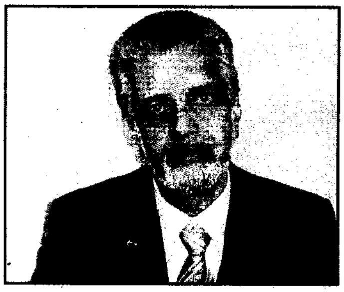

محمد صديق توخی مديريت اطلاعات تلويزيون

فيض محمد امينی مديريت عمومی ترانسپورت

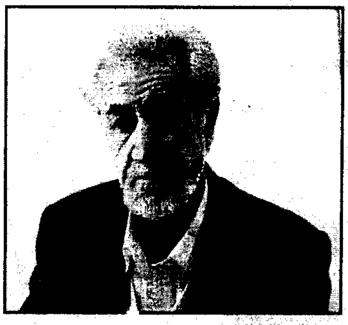

غلام رضا مديريت تحريرات نشرات راديو

تاج محمد احمد زاده مديريت موسيقی راديو

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU S1102

PROPERTY OF ACKU S1102

د طنز نن او پرون ته ځغلنده نظر

خپرونو څخه دری کاله تېرېدل د محترم جلال نوراني ،جېخوف،مولیر،عزیز نسین او څو نورو بلغاریایي لیکوالو طنزی لیکنی می په پښتو واړولي او د تلویزیون د تمثیلي پارچو په چوکاټ کي مو لیدونکو ته د تلویزیون د پردی له لاري وړاندی کړی او هم په ښېنو ستېژي ننداړو کي مو خلکو ته وښودي.په همدغه کلونو کي د طنز سره نږدي بلد شوم او دغه هنري -ادبي فورم مي د ټولني د ناخوالو او فسادونو څه په ټولنيزې بڼې او څه په انفرادي بڼي دبرسېره کولو ښه وسیله وګڼله نو ځکه خو مي سترګي سپیني کړې او د یو نیم طنز په لیکلو مي پیل وکړ چي په دغه برخه کي مي دهېواد پیاوړي طنز لیکونکي جلال نوراني او خدای ښېلي د پښتو ژبې وتلی لیکوال امین افغانپور پوره لاس نیوی کړې دی.په دغه کلونو کي مي ښایسته ډېر طنزونه ولیکل د رادیو تلویزیون په میاشتنی مجلي آواز،دانیس په ورخپاڼي ،ژوندون مجلي،دکار په جریدې او د رادیو په نورو خپرونو کي خپاره شول.ددغو طنزونو څخه یو د پردي په نامه په کال ١٣٦٤ کي دویمه ادبي ،هنري جایزه هم وګټله .

د همدغو کلونو لیکل شوي طنزونه وروسته له دې چي خدای ښېلي امین افغانپور او جلال نوراني وکتل د یوې مجموعي د پاره چمتو کېدل خو بخت ورسره یاري ونکړه دکور ورانوونکو جګړو په لمبو کي چي د مجاهدینو د دښمنو ډلو تر منځ پیل شوی وې د ژوندانه د نورو هستیو سره یو ځای دغه زما هنري ،ادبي زېرونې د کوم ظالم ډز په لمبو کي لمبه شول چي په دې توګه دغې مجموعې د چاپولو هیله مي ځوانیمرګه شوه. ترهغو چي دری کاله پخوا مي د پخوانیو طنزونو څه لیکنی بیا په ذهن کي راژوندي کړې ، بیا مي ولیکلي او د څو نورو نویو طنزونو سره مي ملګري کړې او یوه وړه مجموعه مي د دوستانو په ملګرتیا چاپ کړه چي عنوان مي ورکړی وو(په ده څه شوي دي؟؟) له هغه وروسته مي بیا هم څه نور طنزونه ولیکل هیله لرم چي ډېر ژر چاپ ته چمتو شي. ددغو طنزونو ډېری دنوید روز په ورځپاڼه کي خپاره شوي دي .

-زه شاعر نه یم ځېني ټېنونې مي اړباسي چي په نظم څه ولیکم، خو هیڅکله د شاعرۍ مدعي شوی نه یم .

پوښتنه: ما دستاسي راديويي ډرامونه آوریدلی دی او همدارنګه یو دوه فلمونه هم کتلی چي سناریویي دستاسي وه، فکر نه کوی چي ستاسو د ادبی فعالیتونو دا برخه تر طنز لیکلو ضروری وه، خصوصا د افغانستان د تیاتر او سینما په اوسني پریشانه بازار کي چي د لوی بحران سره مخامخ دی،ولی مو هغه پرېښود؟

ځواب - تیاتر چي د ټولني هینداره هم ورته ویل کېږي، زموږ په هېواد کي د خپلي ودې ښایسته تاریخي پړاوونه وهلي دي څومره چي زما ذهن راسره ملتیا کوي څلوریښتم او پنځوسم کلونه په افغانستان کي دتیاتر طلایي دوران دی، تیاتر د ښارونونه تر کلیو پوري لار وهلي وه په خلکو کي یې ښایسته ځای موندلی وه. همداشان داوو هیرونو موږ یاني سینما څه نا څه په همدغو دوو لسیزو کي ځان ښوولی وو،خو په لنډه توګه ویلی شم دهغه وخت د حکومتونو کلتوري پالیسي د پخو هنرونو د ودې له پاره ښه زمینه مساعده کړې وه،اما له بده مرغه خاصتا د سینما په برخه کي ناروغه شخصي روابطو د سینما دودې چوپړ هغو ښاغلو ته ورسپارلی وو چي د سینما د مسلکي او علمي پوهنی سره پردي ول.او هغه کسانو چي په دې برخه کي مسلکي او تحصیلي پوهنه لرله دکار له چاپېریال څخه څنګ ته شوي ول.هغه ښاغلو به هم دفلم سناریو لیکله، هم یې دایرکت کاوه او هم یې د پردکشن چارې پر مخ بیولي او ډېر ځلي یې د مځکښ لوبغاړي رول هم لوباوه چي ددې ټولو چارو څخه یې حق الزحمه اخیسته.همدا وجه وه چي زموږ په سینما کي کوم وتلي د پام وړ فلم چي لږ تر لږه دګاوڼدیو هېوادونو دسینما سره سیالي وکړاي شي موږ ونه لید.همدا شان نن سبا زموږه تیاتر او سینمالکه په هېواد کي دنورو اجتماعي ، فرهنګي چارو په څېر د خفګان وړ دی کله څه هم سینمایي چاري د کمیت له مخې پراخې شوي خو بیا هم څه په وطن کي دننه او څه دوطن نه دباندې کوم فلمونو چي جوړ شوي دي،پرته دیو نیم نه دسینما د مسلکي پوهني نه پرته ډېری د هغه کسانو له خوا جوړ شوي دي چي دسینما دهنر په وړاندې هیڅ ډول مسوولیت ځانته نه منې او نه هم کومه مسلکي مرجع شته چي دا جارې وڅاري او ددغو ښاغلو سترګې ترې وسوزي نو ځکه خو هر چا چي دفلم اخیستلو کامره تر لاسه کړه دا چي په سلګونه هندي فلمونه یې لیدلي ډېر ژر دهغو په مرسته دفلم جوړولو بند وبست کوي او په لږ زماني واټن کي فلم جوړوي او ننداری ته یې وړاندې کوي چي موږ او تاسي په دغو څو کلونو کي د داشان په لسګونو فلمونو دلیدو خپګان سره کړي دي .

پوښتنه: څرنګه کولای شو د افغانستان تیاتر ته هویت ورکړو او د افغانستان سینما له دی بحران څخه را وباسو؟

ځواب - آیا په مهاجرت کی هم څه کولای شو؟

داچي نن سبا وطن دغټ سیاسي - اجتماعي بحران سره مخامخ دی نشي کولای چي فرهنګي چارې د هغه نه ګوښي وي.که څه هم د ګوتو په شمار دسینما دهنر مسلکي کادرونه په وطن کي مېشت دي چي باید دسینما په وړاندې خپل مسوولیت هېر نکړي خو وینو چي همدا یو دوه کسان په اداري پستونو کي نښتي دي او بیا هم غېر مسلکي کسانو ته دسینما د ودې میدان پاتي دی چي دسینما غمیزې بیا بیا تکرارېږي. هیله ده چي په لومړي سر کي ټولو هنرونو په تېره بیا تیاتر او سینما ته د علمي کادرونو روزني ته د هېواد دننه او بهر کي پاملرنه وشي.د ډېرو فلمونو د جوړېدو پر ځای د ډېرو کادرونو د روزني په هیله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

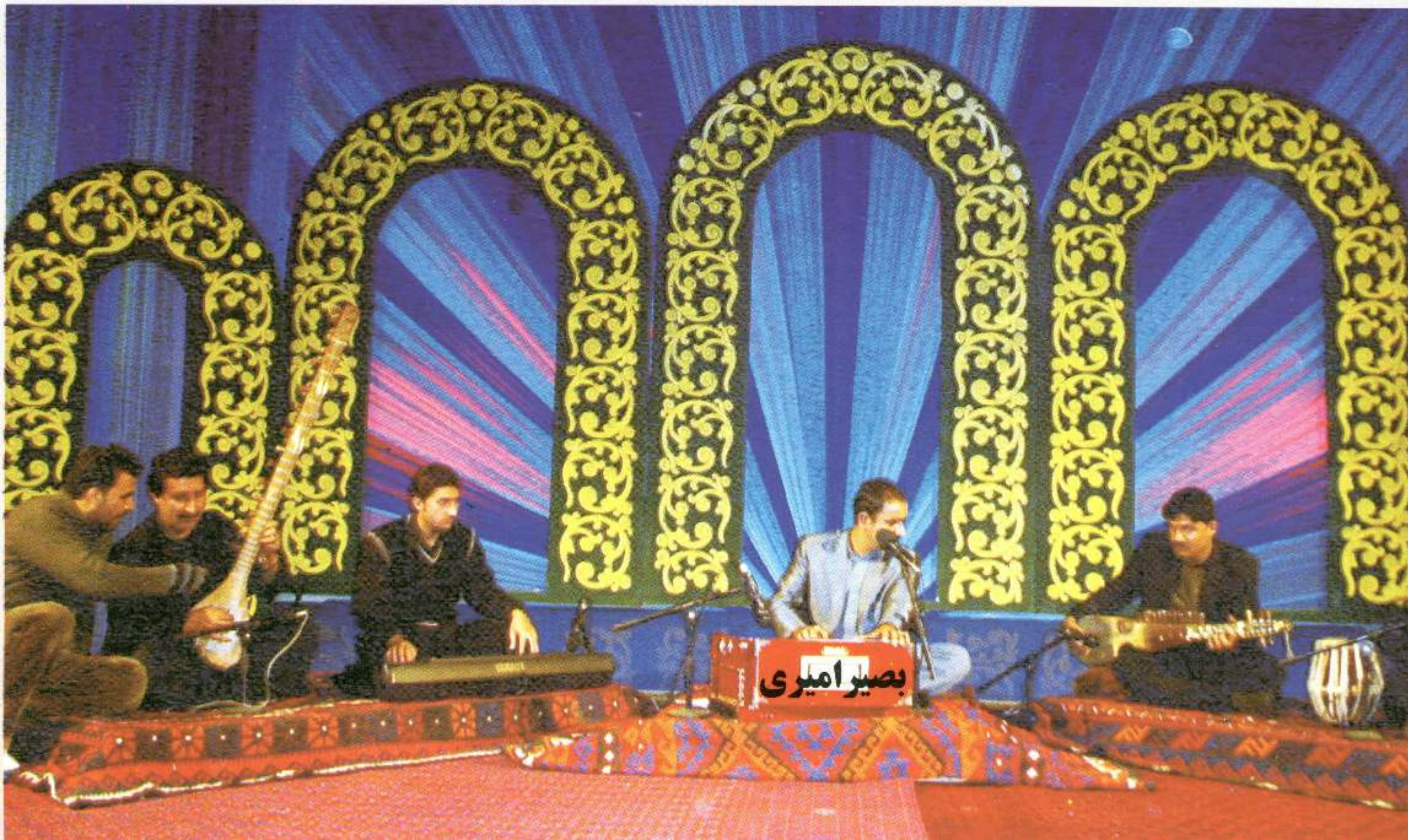

(c) ketabton.com: The Digital Library

ACKU
مسلسل
HE
8700.9
الف 77
29.T

داکترعبدالواحد نظری رئیس عمومی وسید نادر احمدی معاون ریاست عمومی رادیوتلویزیون ملی افغانستان
حین تفویض مدال افتخاری استقلال به کارمندان موفق R.T.A

چاپ : مطبعه آزادی

سیدفرید الله حسنی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library